

EESTI STATISTIKA

ILMUB KORD KUUS

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1930

MÄRTS

SISUKS PEALE MUU:

Toodang ja töäjõud suurtööstuses 1928 a.

Erapankade tulud ja kulud 1928 a.

Linnade ja alevite tulud ja kulud 1928/29 m/a.

Rukki- ja nisu kasvatus ja kaubandus maailmas.

Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvaarv 1929 a.

Nr. 100 (3)

TALLINN

Nr. 100 (3)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Lhk.		Page
Toodang ja töõjõud suurtööstuses 1928 a. —		<i>Production et main d'oeuvre dans les grandes</i>	
P. Semper	129	<i>entreprises industrielles en 1928.—P. Semper</i>	129
Erapankade tulud ja kulud 1928 a.—V. Feldman	149	<i>Recettes et dépenses des banques privées. —</i>	
		<i>V. Feldman</i>	149
Linnade ja alevite tulud ja kulud 1928/29 m/a.—		<i>Recettes et dépenses des villes et bourgs en</i>	
H. Neuhaus	157	<i>1928/29. — H. Neuhaus</i>	157
Rukki- ja nisu kasvatuse ja kaubanduse maail-		<i>Production et commerce du monde dans le</i>	
mas. — J. Kurkus	169	<i>seigle et froment. — J. Kurkus</i>	169
Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvaarv		<i>Natalité, mortalité mariages et nombre de la</i>	
1929 a. (eelkõikuvõte)	176	<i>population en 1929</i>	176

ALALISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standard-
numeraat-
sioon)

(Numération
permanente)

Tab. 1. Väliskaubandus jaanuaris	178	Tab. 1. Commerce extérieur en janvier	178
" 2. Väliskaubanduse muude riikidega jaanuaris	180	" 2. Commerce extérieur avec les autr. pays en janvier	180
" 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus jaanuaris	180	" 3. Commerce extérieur des princp. articles en janvier	180
" 4. Tolliametite läbikääk jaanuaris	182	" 4. Activité des bureaux douaniers en janvier	182
" 5. Tolliasutiste tulud		" 5. Recettes douaniers	
" 6. Riihiraudtee detsembris	177	" 6. Chemins de fer en décembre	177
" 7. Tallinna sadama tegevus veebruaris	183	" 7. Mouvement du port de Tallinn en février	183
" 8. Eesti Panga äriselts 31. I. 30	183	" 8. Bilans de la Banque d'Estonie le 31. I. 30	183
" 9. Maapanga äriselts		" 9. Situation financière de la Banque agricole	
" 10. Pankade äriselts 1. XII. 29	117	" 10. Situation financière des banques au 1. XII. 29	117
" 11. Üksikute pankade äriseltsu summad 1. XII. 29	117	" 11. Montant des bilans des banques au 1. XII. 29	117
" 12. Riigi sisetulekud detsembris	184	" 12. Recettes de l'Etat en décembre	184
" 13. Valuuta hinnad Tallinna börsil veebruaris	185	" 13. Cours du change à Tallinn en février	185
" 14. Vabariigi piiridest ülesõitnud veebruaris	184	" 14. Nombre de personnes passées les confins de la Répu- blique en février	184
" 15. Linnade rahvastik veebruaris	185	" 15. Mouvement de la population dans les villes en février	185
" 16. Liikvel olev raha 1. II. 30	186	" 16. Billets en circulation 1. II. 30	186
" 18. Pankadevahelise arvekoja tegevus jaanuaris	186	" 18. Mouvement de la chambre de compensation en janvier	186
" 19. Protestitud vekslid jaanuaris	186	" 19. Effets protestés en janvier	186
" 20. Kapitali emissioonid veebruaris	186	" 20. Emissions des capitaux en février	186
" 21. Tööstustoodang detsembris	186	" 21. Production de quelques industries en décembre	186
" 22. Loomataudid novembris	186	" 22. Epizooties en novembre	186
" 23. Tapamataudide tegevus novembris	186	" 23. Fonctionnement des abattoirs en novembre	186
" 24. Suur müügihinnad jaanuaris ja veebruaris	187	" 24. Prix de gros en janvier et février	187
" 25. Toiduainete maksumus kalorilise sisalduse järgi 1925—29	184	" 25. Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1925—29	184
" 26. Turuhinnad veebruaris	188	" 26. Prix de détail en février	188
" 27. Elumaksumusindeksid	189	" 27. Nombres-indices du coût de la vie	189
" 28. Suur müügiindeksid	189	" 28. Nombres-indices des prix de gros	189
" 29. Töösturg jaanuaris	190	" 29. Marché du travail en janvier	190
" 30. Tööstusettevõtted ja töölolu 1. veebruariks	191	" 30. Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1 février	191
" 31. Tööõnnetused tööstusettevõtetes jaanuaris	192	" 31. Accidents du travail dans les entreprises industriel- les en janvier	192
" 32. Tööstustööliste arvu liikumise indeksid	192	" 32. Nombres-indices du mouvement du nombre de la main d'oeuvre dans les entrepr. industr.	192
" 33. Nakkushaigused jaanuaris	192	" 33. Maladies contagieuses en janvier	192

TOODANG JA TÖÖJÕUD SUURTÖÖSTUSES 1928 a.

PRODUCTION et MAIN D'OEUVRE dans les GRANDES ENTREPRISES INDUSTRIELLES en 1928.

(Entreprises ayant 20 et plus travailleurs).

Sisur: 1) Areng 1925—28, lhk. 129. 2) Tööstusettevõtete arv, lhk. 129. 3) Töötanud isikute arv, lhk. 130. 4) Suurtööstuse toodangu koguväärtus, lhk. 134. 5) Toodang tooresainete saavutamisala järgi, lhk. 137. 6) Toodangu jaotus sise- ja välisurule, lhk. 138. 7) Märksüü üksikute tööstusrühmade järgi, lhk. 139.

1. Areng 1925—28.
Développement de 1925—28.

Suurtööstuse arengus 1925 kuni 1927 a. võis teatud seisakut märkida; arvud püsisid 1925 a. saavutatud tasapinna läheduses; võis isegi väikest osalist tagasiminekut tähele panna 1927 a. Vaatlusel olev 1928 a., sellevastu, näitab õige märgatavat elavnemist senisega võrreldes.

Üidaruvisid suurtööstuse kohta 1925—1928 a.

	1925	1927	1926	1925
Ettevõtete arv	266	241	210	252
Töötanud isikute arv	30 132	28 235	29 542	29 295
Makstud töötasu kogusumma (1000kr)	23 296	20 482	20 664	19 873
Toodangu koguväärtus (1000 kr)	52 660	41 775	43 572	42 801

1925 a. arvud 100-na loetult annaksid 1928 a. kohta järgmised suhtarvud; ettevõtete arv—106; töötanud isikute arv — 103; makstud palkade kogusumma—117 ja toodangu koguväärtus—123. Nii on tähendatud aja jooksul töötanud isikute arv ainult 3% võrra tõusnud, makstud palkade ja toodangu nimiväärtuse muutudes 17 ja 23% võrra. Töötavate isikute arv meie tööstuses on võrdlemisi aeglaselt muutuv suurus. 1927 aastaga võrreldes on töötanud isikute arv kasvanud 6,5%, makstud palgasumma 14 ja toodangu koguväärtus 17% võrra; sellest on näha, et eriti vaatluselolev 1928 a. on põhjustanud suurema juurekasvu makstud palkade ja toodangu osas. Tööstatistika tähelepanekute kaasabil on võimalik seletust leida võrdlemisi suure erinevuse kohta töötanud isikute arvu ja palgasummade juures. Tööstatistika andmete järgi oli tööpäeva pikkus 1928 a. läbistikku 1,3% võrra eelmise aasta omast suurem ¹⁾, milline asjaolu palkade tõusu umbes sama % võrra mõjutama pidi. Peale selle märgib tööstatistika, et tööliste tunnitöötasu nominaalväärtus 1928 a. läbistikku 6% võrra tõusis (mis aga reaalpalka tõsta ei suutnud, sest viimane, vaatamata palgatõusule, vähenes 0,5% võrra) ²⁾. Nii on selge, kuidas kujunes 14% kasv makstud palkade kogusumma juures: umbes 8% võrra kasvas ettevõteteis tööhulk ning umbes 6% võrra tõusis

palkade nominaalväärtus. Arvude järgi nähtav tööhulga suurenemine tuli osalt ka sellest, et vaatlusel olevate ettevõtete arv oli suurem, kui eelmisel aastal; vähe allpool näeme, et ettevõtete arvu suurenemisest tuli umbes 1,5%-line tööhulga suurenemine, s. o., et ettevõteteis, millised vaatlusel olid ka eelmisel aastal, umbes 5% võrra tööjõudu rohkem vajati.

Töötanud isikute arvu suurenemine ja tööpäeva pikenedamine isenesest, ilma muude faktorite olemasoluta, pidid aastatoodangu suurust mõjutama, nagu nägime, umbes 8% võrra. Toodangu nominaalväärtus aga tõusis tegelikult 17% võrra. Teoreetiliselt võttes võis vahe tulla peaaesjalikult töövõljalikuse kasvust, mõnesugusest arvestamise ebaühtlusest (aasta vahetusel pooleliolevad tööd j. m.) ning hindade kõikumisest. Arvatavasti siin viimane põhjus mõjus kõigeenam, kuna suurmüügi hindades 1928 a., võrreldes eelmise aastaga, võis panna tähele vastavaid muutusi.

Suurmüügihindade indeks 1928 (1927 a. = 100) ³⁾ tööstussaadused:

üldse	104
sisseveetavad	92
väljaveetavad	109

Nii on sisseveetavate tööstussaaduste indeks, eelmise aastaga võrreldes, langend 8 ja väljaveetavate ainete indeks tõusnud 9 punkti võrra; nii sisse kui ka väljaveetavate tööstussaaduste indeks on liikunud selles suunas, mis tööstustoodangu nettoväärtuse kogusummat mõjutada võis positiivses mõttes.

2. Tööstusettevõtete Suurtööstusettevõtete arvu

Nombre des entreprises. muutused viimastel aastatel olid tingitud peamiselt sellest, et vähemaid ettevõtteid, kus töötavate isikute arv 20 ümber, rohkemal ehk vähemal hulgal arvestusesse tuli. Vähematest muudatustest töötavate isikute arvu juures jätkub, et sellaseid ettevõtteid ühest suurusliigist teise üle viia, sellepärast ei ole tööstusettevõtete arvu vähematel kõikumistel kuigisuurt tähtsust.

¹⁾ „Eesti Statistika“ 1929 a., lhk. 400.

²⁾ „Eesti Statistika“ 1929 a., lhk. 290.

³⁾ „Eesti Statistika“ 1929 a., stand. tabel nr. 28.

Mis puutub 1928 a. siis tuli siin suurtööstus-ettevõtetena arvestusele 266 ettevõtet, s. o., veerandsaja ettevõtte võrra rohkem, kui 1927 ja

1926 a., ning 13 ettevõtte võrra vähem suurtööstuse senisest maksimaalarvust. (1910—1924 a.).

Suurtööstusettevõtete arv 1920—28. — Nombre de grandes entreprises.

1.	1928		1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921	1920	
	Sellest—Dont										
	Rühm A (Gr. A ¹⁾)	Rühm B (Gr. B ²)									
Üldse Total											
Murrud ja kaevandused—Industries extractives	16	12	4	15	19	14	17	17	18	3	3
Kivide ja muldade ümbertõttamine—Ind. des pierres et des terres	20	6	14	19	16	21	25	23	16	13	13
Metallitööstus—Ind. des métaux	33	15	18	32	34	40	41	38	28	26	19
Keemiatööstus—Ind. chimique	13	5	8	12	12	14	13	10	8	8	8
Nahatööstus—Ind. des cuirs et peaux	9	3	6	11	11	10	11	14	11	12	8
Tekstiilitööstus—Ind. textile	27	14	13	24	24	22	26	22	22	16	14
Puutööstus—Ind. du bois	69	24	45	57	52	49	59	45	29	20	24
Paberitööstus—Ind. du papier	13	6	7	9	10	13	15	15	14	13	13
Poligraafiatööstus—Ind. polygraphique	16	7	9	18	18	20	21	17	13	13	7
Toidu- ja maitseainete ümbertõttamine—Ind. de l'alimentation	34	12	22	30	28	34	36	33	27	21	5
Kebakatte ja pudukaupade tööstus—Confection de vêtements et fab. de mercerie	9	4	5	7	7	7	7	4	4	2	2
Elektri- ja gaasijaamad—Usines électriques et à gaz	7	3	4	7	8	8	8	8	5	7	6
Kokku—Total	266	111	155	241	240	252	279	246	198	163	122

Ettevõtete arvu poolest on suurimaks rühmaks puutööstuse rühm. Siin oli kokku 69 ettevõtet, selle hulgas 55 saeveskit. Suuremateks rühmadeks on peale selle toidu- ja maitseainete (34), metallitööstuse (33) ja tekstiilitööstuse rühm (27); väiksemaks — elektri- ja gaasijaamade rühm 7 ettevõttega. 1928 a. juurekasv on peamiselt tingitud olnud saeveskite arvu suurenemisest.

Kui ettevõtteid liigitada suuruse järgi töötanud isikute arvu alusel, siis saame järgmise pildi (võrdluseks ka 1924 a. arvud):

	Töötajate arv üle 1000	500—1000	200—500	100—200	50—100	20—49	Kokku
Ettevõtete arv 1928 a.	4	9	20	29	44	148	266
„ „ 1924 a.	4	7	20	25	55	115	279

Üldse oli 4 ettevõtet töötavate isikute arvuga üle tuhande; siia kuuluvad 2 puuvillavabrikut (kumbagis üle 2500 töötava isiku), 1 vineeri- ja mööblivabrik ja 1 paberi- ja tselluloosivabrik.

Ettevõtteid, milles 500 ja rohkem töötajat, oli 13, ning ettevõtteid 100 ja rohkemaga—63.

3. Töötanud isikute arv.

Main d'oeuvre.

Töötanud isikute aasta keskmine arv on, nagu eelpool öeldud, suurenenud 1927 a. võrreldes 6,5% ning 1925 a. võrreldes 3%. Kuna ka ettevõtete arv 1927 aastaga võrreldes suurem oli, langeb osa töötanud isikute arvu suurenemisest selle arvele. Ettevõtteid tuli rohkem arvestusele 25; need kanti arvestamise juures kesktööstusest üle, kuna töötavate isikute arv vaatluseloleval aastal tõusis üle 20. Oletades, et need ettevõtted väiksemat liiki olid, võime arvata, et nende mõjul töötanud isikute üldarv umbes 1,5% võrra tõusta võis eelmise aastaga võrreldes; sellega võiks teelist üldist suurenemist hinnata umbes 5%. Töötanud isikute arv kasvas kõige enam puu- ja tekstiilitööstuse rühmas (+573 ja +567); peale selle paberitööstuse (+297), toidu- ja maitseainete (+282) ja metallitööstuse rühmas; ülejäänud rühmades oli muudatusi vähem.

Töötanud isikute arv suurtööstuses 1925—28 a.—Main d'oeuvre des grandes entreprises en 1925—28.

	1928	1927	1926	1925
Murrud ja kaevandused—Industries extractives	2328	2490	3130	2539
Kivide ja muldade ümbertõttamine—Industries des pierres et des terres	1560	1482	1467	1440
Metallitööstus—Ind. des métaux	3736	3553	3820	4517
Keemiatööstus—Ind. chimique	861	860	864	1423
Nahatööstus—Ind. des cuirs et peaux	391	402	490	864
Tekstiilitööstus—Ind. textile	9550	8983	8919	8639
Puutööstus—Ind. du bois	4625	4052	4387	3998
Paberitööstus—Ind. du papier	2333	2036	2277	2249
Poligraafiatööstus—Ind. polygraphique	1073	1127	1022	1078
Toidu- ja maitseainete ümbertõttamine—Ind. de l'alimentation	2182	1900	1916	1975
Kebakatte- ja pudukaupade tööstus—Confection de vêtements et fab. de mercerie	877	303	788	3)
Elektri- ja gaasijaamad—Usines électriques et à gaz	610	544	563	508
Kokku—Total	30132	28235	29542	29295

1) Ettevõtted 50 ja rohkem töötajaga. — Entr. ayant 50 et plus travailleurs.

2) Ettevõtted 20—49 töötajaga. — " " " " 20—49

3) Arvud on naha- ja tekstiilitööstuse rühma arvude juures.

SUURTÖÖSETETTEVÖTTED, NENDE TÖÖJÕUD JA MAKSTUD PALK 1928 a.
GRANDES ENTREPRISES INDUSTRIELLES, LEUR MAIN D'OEUVRE et MONTANT des SALAIRES PAYÉS en 1928.

2.	Ettevõtete arv Nombre des entreprises			Töötav. isik. arv (keskm. aast.)-N. des travailleurs (moyenne pour l'année)			Aasta jooksul makstud töötasu(kr) Salaires payés pendant l'année (en kr)		
	Suurtööstus üldise	Sellest		Ettevõtte arvu 20 et peas travailleurs	Dont		Suurtööstus üldise	Sellest	
		Rühm A (ettev. 50 ja rohkem töötaja- jaga)	Rühm B (ettev. 20—49 töötajaga)		Gr. A. Du nombre total les entrepr. ayant 50 et plus travailleurs	Gr. B. Du nombre total les entrepr. ayant 20—49 tra- vailleurs		Rühm A	Rühm B
I. Murrud ja kaevandused—Indust. extractives	16	12	4	2 328	2 270	58	1 841 775	1 808 116	33 659
Põlevkivikaevandused—Carrières de schiste combustible	5	5	—	1 801	1 801	—	1 453 642	1 458 642	—
Turbaütööstus—Tourbières	9	6	3	419	390	29	337 072	327 715	9 357
Posforiidikaevandused—Carrières de phosphate	1	—	1	29	—	29	24 302	—	24 302
Kipsikaevandused—Carrières de plâtre	1	1	—	79	79	—	26 759	26 759	—
II. Kivide ja muldade ümbertöötamine—Industries des pierres et des terres	20	6	14	1 566	1 158	408	1 175 224	844 929	330 296
Tsemendivabrikud—Fab. de ciment	1	1	—	652	652	—	494 907	494 907	—
Telliskivi- ja savitööstus—Fab. de briques	12	3	9	458	203	195	326 819	187 121	139 698
Klaasivabrikud—Fab. de verre	5	2	3	365	248	122	289 930	162 900	127 030
Lubjatööstus—Fab. de chaux	1	—	1	53	—	53	43 641	—	43 641
Kipsitööstus—Fab. de plâtre	1	—	1	38	—	38	19 927	—	19 927
III. Metallitööstus—Industrie des métaux	33	15	18	3 736	3 148	588	3 871 039	3 350 326	520 713
Laevatehased—Chantiers de construction navale	3	1	2	620	575	45	694 294	647 697	46 597
Raudteetöökojad—Construction et réparat. du matériel de chem. de fer	6	5	1	1 430	1 408	22	1 607 254	1 671 252	26 002
Masinaehitus ja metallitehased—Usines de travail de métaux et de construction mécanique	13	6	7	1 052	822	230	897 290	734 953	162 943
Vagunitehased—Construction de wagons	1	1	—	92	92	—	74 037	74 637	—
Elektrimasinate tehased—Construct. de machin. et appar. electr.	1	1	—	86	86	—	84 979	84 979	—
Telefonivabrikud—Fab. d'appareils téléphoniques	1	1	—	165	165	—	137 408	137 408	—
Kaalutööstus—Fab. de balances et bascules	1	—	1	38	—	38	41 245	—	41 245
Vooditööstus—Fab. de lits en fer	1	—	1	30	—	30	24 343	—	24 343
Naelatööstus—Fab. de clous	1	—	1	43	—	43	50 541	—	50 541
Plekk-karbi ja stantsimistööstus—Fab. de boîtes en fer-blanc et estampage de tôle	2	—	2	72	—	72	57 645	—	57 645
Muud—Autres	3	—	3	108	—	108	111 397	—	111 397
IV. Keemiatööstus—Industrie chimique	13	5	8	861	650	211	711 937	565 049	146 888
Keemiatehased ja laboratooriumid—Ateliers chimiques	5	—	5	132	—	132	84 056	—	84 955
Tulekivivabrikud—Fab. d'allumettes	3	3	—	361	361	—	253 776	253 776	—
Lüüsi- ja kondi jahutustööstus—Fab. de colle et de poudre d'os	1	—	1	35	—	35	27 892	—	27 892
Linaõli- ja värnitsatööstus—Fab. d'huile de lin et de vernis	1	—	1	14	—	14	10 759	—	10 759
Põlevkiviõliivabrikud—Fab. d'huile de schiste combustible	2	2	—	289	—	289	311 273	—	311 273
Pudretivabrikud—Fab. de poudre	1	—	1	30	—	30	28 282	—	28 282
V. Nahatööstus—Industrie de cuirs et peaux	9	3	6	391	199	192	396 498	217 652	178 846
Tooresnaha ümbertöötamine—Tanneries	9	3	6	391	199	192	396 498	217 652	178 846
VI. Tekstiilitööstus—Industrie textile	27	14	13	9 550	9 215	335	5 409 208	5 219 740	189 468
Puuvillavabrikud—Filature et tissage de coton	2	2	—	5 257	5 257	—	2 708 340	2 708 340	—
Puuvillariide kudumisvabrikud—Fab. de cotonnades	3	2	1	540	492	48	365 121	338 276	26 845
Puuvillariide ümbertöötamine—Apprêt de cotonnades	—	—	—	258	258	—	135 188	135 188	—
Kalevivabrikud—Fab. de draps	3	3	—	1 738	1 736	—	1 079 293	1 079 293	—
Niidivabrikud—Fab. de fils à coudre	1	—	1	48	—	48	34 005	34 005	—
Tooreslina ümbertöötamine—Travail de lin brut	5	—	5	85	—	85	31 074	—	31 074
Lina ketus- ja kudumistööstus—Filature et tissage de lin	6	5	1	1 372	1 354	18	885 831	875 427	10 404
Kõle- ja nõõritööstus—Corderies	1	1	—	70	—	70	54 205	54 205	—
Masinarühmade ja veevoolikute tööstus—Fab. de courroies pour machines et de tuyaux d'arrosage	1	—	1	45	—	45	29 834	—	29 834
Riidevärvmistööstus—Ateliers de teintures	3	—	3	70	—	70	50 175	—	50 175
Villatööstus—Cardage et filature de laine	2	—	2	69	—	69	41 136	—	41 136
VII. Puitööstus—Industrie du bois	69	24	45	4 625	3 575	1 050	3 548 436	2 877 040	671 396
Vineeri ja vineerkaupade tööstus—Fab. du bois de placage	8	2	6	2 002	1 815	187	1 817 477	1 679 664	137 813
Mööbli- ja puutööstusvabrikud—Fab. de meubles et de charpent.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lauavabrikud—Scieries	55	20	35	2 374	1 624	750	1 504 197	1 100 471	403 726
Tikuraaditööstus—Fab. de bois d'allumettes	1	1	—	35	—	35	17 930	—	17 930
Korgivabrikud—Fab. d'articles en liège	2	—	2	60	—	60	26 189	—	26 189
Niidipoolivabrikud—Fab. de bobines	1	—	1	101	101	—	78 975	78 975	—
Liipritehabetustööstus—Inject. de traverses de chemins de fer	1	—	1	28	—	28	26 616	—	26 616
Sportriistade tööstus—Fab. d'articles de sport	1	—	1	25	—	25	17 054	—	17 054
VIII. Paberitööstus—Industrie de papier	13	6	7	2 333	2 133	200	2 150 581	2 010 600	139 981
Paberivabrikud—Fab. de papier	5	5	—	1 988	1 988	—	1 910 992	1 910 992	—
Puupapivabrikud—Fab. de pâte de bois	3	1	2	197	145	52	141 003	99 603	41 455
Paberi- ja pappkaupade tööstus—Fab. d'articles en papier et carton	5	—	5	148	—	148	98 526	—	98 526
IX. Polagraafia tööstus—Industrie polygraphique	16	7	9	1 073	811	262	1 286 469	1 036 001	250 468

Rühm—Groupe A.—Ettevõtted 50 ja rohkem töötajaga—Entreprises ayant 50 et plus travailleurs.
 „ B.—Ettevõtted 20—49 töötajaga—Entreprises ayant de 20—49 travailleurs.

Suurtööstusettevõtteid, nende töäjõud ja makstud palk 1928 a. (järg).
Grandes entreprises industrielles, leur main d'oeuvre et montant des salaires payés en 1928. (suite).

2.	Ettevõtete arv Nombre des entreprises			Töötav. isik. arv (keskm. aast.)-N. des travailleurs (moyenne pour l'année)		Aasta jooksul makstud töötasu(kr) Salaires payés pendant l'année (en kr)			
	Sellest			Eltrepr. n. aast. 20 et plus travailleurs	Dool		Suurtööstus üldse	Sellest	
	Rühm A (ettev. 30 ja rohkem töötaja- jaga)	Rühm B (ettev. 20—49 töötajaga)			Gr. A. Du nombre total les entrepr. ayant 30 et plus travailleurs	Gr. B. Du nombre total les entrepr. ayant 20—49 tra- vailleurs		Rühm A	Rühm B
X. Toidu- ja maitseainete ümbertöötamine— <i>Industr. de l'alimentat.</i>	34	12	22	2 182	1 476	706	1 483 171	1 008 379	474 792
Jahuveskid— <i>Fab. de farine</i>	4	2	1	317	317	—	174 479	174 479	—
Leivatööstus— <i>Fab. de pain</i>	—	—	1	69	—	69	52 747	—	52 747
Pagari- ja kondiitritööstus— <i>Boulangeries et pâtisseries</i>	2	2	2	46	—	46	22 358	—	22 358
Sokolaadi- ja komvekitööstus— <i>Fab. de chocolat et de bonbons</i>	1	3	3	531	293	241	301 240	182 616	118 624
Taimevõli- ja õlilitööstus— <i>Fab. de beurre végétal</i>	1	1	1	47	—	47	31 234	—	31 234
Tärklisetööstus— <i>Fab. d'amidon</i>	2	—	1	42	—	42	33 487	—	33 487
Pärmivabrikud— <i>Fab. de levure</i>	1	—	1	35	—	35	34 671	—	34 671
Pfritituse puhastus— <i>Raffinerie d'alcool</i>	1	—	1	32	—	32	30 486	—	30 486
Õllevabrikud— <i>Fab. de bière</i>	4	2	2	230	158	72	222 968	159 332	63 636
Likööri- ja veinilitööstus— <i>Fab. de vins et de liqueurs</i>	2	—	2	48	—	48	41 181	—	41 181
Tubakavabrikud— <i>Fab. de tabac</i>	8	5	3	782	708	74	538 320	491 952	46 368
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus— <i>Confect. de vêtements et fabr. de mercerie</i>	9	4	5	877	744	133	699 375	639 466	59 909
Riiete ja pudukaupade valm.— <i>Conf. de vêtement et fabr. de mercer.</i>	6	2	4	475	301	11	332 879	282 111	50 768
Jalanõude valm.— <i>Fab. de chaussures</i>	3	2	1	402	353	19	366 496	357 355	9 141
XIII. Elektri- ja gaasijaamad— <i>Usines électr. et à gaz</i>	7	3	4	610	464	146	722 364	575 462	146 902
Elektrijaamad— <i>Usines électriques</i>	5	2	3	414	308	106	506 876	384 783	122 093
Gaasivabrikud— <i>Usines à gaz d'éclairage</i>	2	1	1	196	156	40	215 488	190 679	24 809
Üldse— <i>Total</i>	266	111	155	30 132	25 843	4 289	232 960 79	201 527 59	3 143 320

Nelja aasta arvude võrdlus tööstusrühmade järgi näitab järjekindlat igaaastast arvude suurenemist tekstiilitööstuse rühmas; kokku suurenes selle rühma töötanud isikute arv 1925—28 a. 15%. Järgmine rühm, kus suurenemine enam-vähem järjekindla iseloomuga, on paberitööstuse rühm; siin on suurenemine mõõdukam ja tõuseb nimetatud aastate jooksul 4%-ni. Puutööstuse rühma arvud omavad hüppelise iseloomu, ning suurenemine on siin kokku olnud

16%, kuid juba olemasolevad arvud 1929 a. kohta näitavad puutööstuse arvude kohta uut langust. Metallitööstuse rühma arvud vähenesid seni iga aastaga; nüüd on vähenemine seisma jäänud ja 1928 a. arv on mõne % võrra eelmise aasta omast suurem; üldiselt on viimane arv 17% võrra 1925 a. arvust vähem. Muudest rühmadest näitavad arenemisvõimelisust selgemini kehakatte- ja pudukaupade, ning elektri- ja gaasijaamade rühm.

Töötanud isikute arvu liikumine kuude järgi 1924—28 a.

	Januar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	Oktoober	November	Detsember	Aasta keskmine
1928 1)	26 934	27 961	29 039	29 476	30 709	31 323	32 335	32 882	31 589	30 107	29 812	29 416	30 132
1927 1)	26 313	26 232	26 830	27 855	28 906	30 487	31 130	29 476	29 085	27 863	27 581	27 074	28 235
1926 1)	27 517	28 192	28 285	28 334	30 446	31 140	32 167	30 745	30 510	29 846	29 196	28 115	29 542
1925 2)	26 008	26 528	27 595	29 152	31 492	32 014	30 174	29 865	29 788	30 055	29 926	28 034	29 295
1924 2)	28 738	28 985	28 959	27 049	30 859	32 114	29 341	28 181	27 318	27 204	26 274	25 404	28 368

Arvude liikumise vaatlusest kuude järgi selgub, et 1928 a. tegevuse läbistlikune suurenemine kirjutada tuleb II poolaasta arvele, kus arvud läbisegi seniste aastate omadest suuremad. Aasta maksimaalne arv augustis (32 882) on peaaegu tuhande isiku võrra seniste aastate maksimumist suurem ning detsembri arv on

püsinud seniolemata kõrgusel (29 416). Seniste aastate maksimaalarvuks võis lugeda 32 000, ning minimaalarvuks läbisegi 27 000 töötavat isikut.

Kui vaadelda töötanud isikute arvu ettevõtete omanikkude järgi, siis kolmveerand kõigist töötanud isikutest (72,5%) kuulus ettevõteteisse,

1) töötanud isikute arv iga kuu esimesel päeval.

2) " " " " " viimasel " "

NOMERE des TRAVAILLEURS DANS LES GRANDES ENTREPRISES en 1928 (par les mois) et MONTANT des S.L.A.IRES.

N. des entreprises	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juuni	Juuli	August	Septembre	Oktober	Novembre	Detsember	Aasta keskmise loogiline	Ansta jooksul maksitud töö- ja saates pagasid	1841775
Mürr ja kaevandused	16	1750	1738	1829	1916	2284	3103	3337	2985	2556	2145	2136	2098	2338	1841775
Ümberõõstav tööstus	243	24 624	25 665	26 642	26 964	27 829	27 598	28 425	29 295	27 295	26 984	26 637	27 194	20 731 949	
Mineraalide ümberõõstamine	20	1 107	1 097	1 146	1 282	1 490	1 870	2 111	2 009	1 845	1 640	1 407	1 566	1 175 224	
Metaallitööstus	33	3 438	3 678	3 783	3 834	3 840	3 840	3 855	3 821	3 682	3 711	3 760	3 736	3 971 039	
Keemiatööstus	13	766	781	856	841	985	985	915	889	876	874	861	876	811 937	
Nahatööstus	9	396	401	392	378	373	391	366	391	391	414	427	301	396 495	
Tekstiilitööstus	27	9 609	9 589	9 657	9 741	8 668	8 955	9 705	9 705	9 712	9 811	9 920	9 560	5 409 208	
Puutööstus	69	3 189	3 984	4 612	4 590	5 245	5 668	5 813	5 813	4 260	3 660	3 102	4 625	3 548 438	
Paberitööstus	13	2 118	2 168	2 253	2 330	2 368	2 380	2 387	2 388	2 380	2 445	2 437	2 333	2 150 581	
Põllugaatlitööstus	16	1 103	1 135	1 184	1 212	1 217	1 217	1 169	1 153	1 165	1 197	1 248	1 073	1 286 487	
Toidu- ja maitseainete ümberõõstamine	34	2 004	2 060	2 121	2 187	2 179	2 127	2 169	2 205	2 245	2 245	2 359	2 182	1 483 371	
Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	9	594	843	885	857	905	807	676	875	866	1 023	1 026	877	689 375	
Elektri- ja gaasijaamad	7	560	558	568	596	586	562	573	602	667	667	681	610	722 364	
Kokku	266	26 934	27 961	29 039	29 476	30 708	31 323	32 335	32 882	31 586	30 407	29 812	29 416	30 132	23 206 079
INDUSTRIES EXTRACTIVE	12	1 720	1 711	1 801	1 855	2 224	3 072	3 189	2 809	2 489	2 107	2 093	2 056	1 808 116	
INDUSTRIES de TRANSFORMATION	96	21 367	22 073	22 853	23 049	23 633	23 151	23 839	24 634	24 135	23 277	22 933	22 730	17 769 151	
Industrie des pierres et des terres	6	890	880	929	1 049	1 212	1 364	1 516	1 392	1 270	1 216	1 157	1 020	1 158	844 928
Industrie des métaux	15	2 914	3 081	3 155	3 226	3 256	3 254	3 223	3 191	3 089	3 077	3 082	3 082	3 357 326	
Industrie chimique	5	546	568	619	634	684	684	717	680	678	677	691	659	835 936	
Industrie des caux et peaux	3	203	208	192	190	180	188	202	202	195	200	223	199	565 045	
Industrie textile	14	9 165	9 225	9 269	9 335	8 427	8 398	8 708	9 454	9 351	9 430	9 640	9 219	5 219 740	
Industrie du bois	24	2 652	3 048	3 323	3 667	4 275	4 476	4 416	4 143	3 373	2 968	2 385	3 579	2 877 040	
Industrie du papier	6	1 841	1 988	2 063	2 090	2 131	2 169	2 176	2 232	2 176	2 253	2 221	2 133	2 010 600	
Industrie polygraphique	7	869	870	879	879	879	879	886	886	889	889	889	811	1 030 001	
Industrie de l'alimentation	12	1 413	1 435	1 479	1 490	1 449	1 441	1 479	1 494	1 485	1 497	1 503	1 476	1 008 379	
Confec. de vêtements	4	754	761	768	787	757	655	612	756	746	820	822	741	689 466	
USINES ELECTR. et à GAZ	3	415	415	422	451	450	424	432	456	519	519	531	464	575 462	
Total	111	23 502	24 199	25 072	25 345	26 307	26 647	27 460	27 959	27 183	25 903	25 317	25 843	20 152 759	
Mürr ja kaevandused	4	30	27	28	31	60	91	148	116	38	43	42	58	33 659	
Ümberõõstav tööstus	147	3 267	3 597	3 789	3 955	4 196	4 417	4 586	4 571	4 228	4 018	3 907	4 085	2 962 759	
Mineraalide ümberõõstamine	14	217	217	219	233	278	506	595	617	575	506	483	447	330 296	
Metaallitööstus	18	524	525	543	557	578	584	591	589	605	605	678	678	520 715	
Keemiatööstus	8	220	215	222	223	241	198	198	211	192	197	201	182	146 885	
Nahatööstus	6	183	196	200	197	192	184	178	184	196	205	199	182	178 846	
Tekstiilitööstus	13	424	364	332	322	314	262	247	251	282	285	280	395	189 468	
Puutööstus	45	537	955	1 087	1 262	1 346	1 393	1 552	1 396	1 025	857	517	1 450	671 898	
Paberitööstus	7	187	183	172	173	199	211	211	213	213	226	230	216	139 981	
Põllugaatlitööstus	9	234	268	255	172	240	240	260	287	298	298	314	314	250 486	
Toidu- ja maitseainete ümberõõstamine	22	591	625	642	607	686	690	690	711	724	748	851	706	474 292	
Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	5	140	82	117	120	148	152	64	119	126	148	204	133	59 909	
Elektri- ja gaasijaamad	4	145	149	145	145	146	138	141	146	148	148	155	146	146 902	
Kokku	155	3 442	3 767	3 962	4 131	4 402	4 676	4 875	4 833	4 483	4 204	4 099	4 259	3 143 350	

milled omanikuks avalikult aruandvad ettevõtte-
 ted (aktsiaseltsid ja osalühisused). Riigi ettevõ-
 tetes töötas 13,5 ja üksikute omanikkude ette-

võtetes 11% kõigist töötanud isikutest. Vasta-
 vast tabelist on näha, et ainult väiksemad
 ettevõtted üksikute omanikkude kätes olid.

Töötanud isikute arv suurtootuses ettevõtete omanikkude järgi.

	Ettevõtete arv Nombre des entre- prises					Töötanud isikute arv Nombre des travailleurs				
	Avalikult aruandvad ettevõtted	Riigi ettevõtted	Omavalitsuste ettevõtted	Üksikute isikute ettevõtted	Kokku	Ettevõttesse obligatsioonid avalik- ja riigivõlgadele	Ettevõttesse d'Etat	Ettevõttesse des admin. locales	Ettevõttesse des personnes privées (y compris coopératives)	Total
I. Murrud ja kaevandused—Industries extractives	6	4	2	4	16	796	1 343	135	54	2 328
II. Kivide ja muldade ümbertöötamine—Ind. des terres et des pierres	10	—	—	10	20	1 174	—	—	392	1 566
III. Metallitööstus—Industrie des métaux	11	9	1	12	33	1 209	2 320	29	178	3 736
IV. Keemiatööstus—Industrie chimique	7	1	1	4	13	728	65	30	23	861
V. Nahatööstus—Industrie de cuirs et peaux	4	—	—	5	9	247	—	—	144	391
VI. Tekstiilitööstus—Industrie textile	18	—	—	9	27	9 285	—	—	265	9 550
VII. Puutööstus—Industrie du bois	27	3	—	39	69	3 519	86	—	1 020	4 625
VIII. Paberitööstus—Industrie de papier	10	—	—	3	13	2 250	—	—	83	2 333
IX. Polügraafiatööstus—Industrie poligraphique	10	1	—	5	16	611	231	—	231	1 073
X. Toidu- ja maitseainete ümbertöötamine—Industrie de l'alimentation	19	—	—	15	34	1 472	—	—	710	2 182
XI. Kehakatte ja puduk-upade tööstus—Conf. de vêtements et fabr. de merc.	3	—	—	6	9	585	—	—	262	877
XII. Elektri- ja gaasijaamad—Usines électriques et à gaz	—	1	6	—	7	—	26	584	—	610
Suurtootus kokku—Total	125	19	10	112	266	21 871	4 091	778	3 392	30 132

4. Toodangu koguväärtus.

Valeur de la production.

Teatavasti pole õige tööstuse toodangu koguväärtuse hindamisel lihtsalt kokku arvata üksikute ettevõtete poolt valmistatud kaupade väärtust, sest osa kusagil vabrikus valmistatud kaupadest tarvitati järele ära teistes vabrikutes (nii tarvitati suur osa valmistatud selluloosist ära paberi valmistamisel, osa nahast-jalanõude valmistamisel jne.) Meie poolt toodangu koguväärtuse hindamisel tarvitatakse netotoodangu arvestamise meetod selles, et ettevõtete toodanguna ei võeta valmistatud kaupade tervet väärtust, vaid ainult vahet viimase ning tarvitatud materjalide väärtuse vahel. Materjalina tulevad sellejuure võtta nii pea-, kui ka abimaterjalid. Varemates kokkuvõtetes toodangu koguväärtuse üle (1922—1926 a.) oleme lihtsuse pärast kütteainete ja elektrivoolu kohta arvestamata jätnud nii tarvitamise kui ka valmistamise arvud, oletades, et kütteainete ja elektrivoolu tarvituse ja produktsiooni suurtootuses ligikaudu ühesuurused võisid olla. 1927 a. toodangu arvestati nii lihtsustatud kui ka täielikuma meetodiga, kusjuures tulemused erinevad teineteisest ainult 1,1% võrra. Sellega võime lugeda, et ka lihtsustatud meetod, millist kasutati 1922—1926 a. toodangu arvestusel, andis küllalt õiged arvud.

Valmistatud kaupade väärtus arvestati tegelikkude müügihindade järgi franko vabrik; vabriku enda poolt äratarvitatud, ehk sama ettevõtte päralt olevatele vabrikutele edasiandud tooted hinnati toodangu osas omahinna järgi. Tarvitatud materjalide väärtus hinnati tegeliku soetamishinna järgi, ühesarvatud veokulud kuni tarvitajani.

1928 a. suurtootuse toodangu bruttoväärtus (tab. lhk. 142) võrdus 119 883 tuh. kroonile, materjalide tarvituse kogusumma — 67 228 tuh. kroonile. (Allpool toome arvatuse, millest nähtub, et mõlemad summad sisaldavad liigselt arvestatud väärtusi ligikaudu 12,7 miljoni krooni). Materjalide väärtuse juurekasv ehk toodangu netto väärtus võrdub 52 660 tuh. kroonile.

Toodangu netto väärtus on umbes 70% võrra suurem 1922 a. omast, millise aastani kokkuvõtteid tagasi ulatuvad. 1922—25 a. vahelisel

perioodil oli kasv võrdlemisi kiire; 1926 ja 1927 a. arvud on suuruse poolest püsinud 1925 a. arvu läheduses, ning 1928 a. näitab uuesti suuremat tõusu, mis oli tingitud, nagu eelpool öeldud, osalt töötanud isikute arvu suurenemisest, ning tööpäeva pikenenemisest, ning osalt ka muudest põhjustest, millede hulgas loeme tähtsamaks tööstussaaduste ning tooresmaterjalide hindade kõikumise, olgugi, et selle mõju suurust täpselt pole võimalik näidata.

Üldse tuli 1928 a. arvestusele toodangu osa, mis vastas 94,4% töötavate isikute arvust. See % on enam vähem ühtlane olnud kõikide aastate kohta, mis aastate vahelisi võrdlusi lubab teha küllalt täpselt.

Ettevõtteis, millede toodangut arvestada võimalik ei olnud, töötas ühtekokku 1691 isikut, sellest 1430 isikut raudteetehastes. Kuna meil aga pole iseäralist põhjust raudteetehaste ja depode tegevust transpordi alalt, kus see tegevus nii kui nii vaadeldakse, üle tuua tööstuse juure, võiksime lugeda, et arvestamata jäänud osa tööstuse toodangust oli hoopis väike.

Toodangu nettoarvust langeb ühele töötanud isikule 1850 kr (1927 a. — 1750 kr); murdude ja kaevanduste rühmas 908 kr, ümbertöötava tööstuse rühmades 1890 kr ja elektri- ja gaasijaamade rühmas 3220 kr.

Makstud palkadest langeb ühele töötanud isikule 776 krooni (1927 a. — 725 kr), palkade arvele langeb netotoodangust 40,5%; murdude ja kaevanduste rühmas — 78%, ümbertöötava tööstuse rühmades 38,8% ja elektri- ja gaasijaamade rühmas — 31,0%.

Suurtööstuse (turgulova ja ümbertöölava) toodang väärtuse järgi 1925 a.
 Production des industries et la valeur des matières employées en 1925 (grandes entreprises).

	Töölannud isikute arv ettevõtteis millele kohta andmeid Nombre des travailleurs	Valmistatud kaupade väärtus Valeur brute des marchandises fabriquées	Saadud töötasu klientidelt Somme tot. gag. p. la trans-formation de matières premières non appartenant aux entrepr.	Müüdud elektrivool Vente de l'énergie électrique	Tarvit. materjalide väärtus — Valeurs matière empl.			Toodangu väärtus netto Valeur nette de la production	Töölannud isikutele makstud palk Gages de la main d'oeuvre
					Pea- ja abimaterjalid Matières principales et auxiliaires	Kütteained Combustibles	Väljastpoolt saadud elektrivool Énergie électrique reçue ailleurs		
	1	2	3	4	5	6	1+2+3 4+5+6		
1000 kroonides — En 1000 kr.									
I. Murrud ja kaevandused	2 328	2 603	—	202	11	34	2 356	1 842	
II. Kivide ja muldade ümbertöötamine	1 506	1 866	—	1 030	849	4	3 016	1 175	
III. Metallitööstus	2 214	5 989	—	1 783	306	68	3 831	2 079	
IV. Keemiatööstus	817	3 894	18	1 922	40	6	1 946	669	
V. Nahatööstus	391	6 105	21	4 329	81	13	1 798	396	
VI. Tekstiilitööstus	9 550	28 357	1 206	17 785	774	14	11 060	5 409	
VII. Puitööstus	4 562	10 255	1 079	5 810	6	41	5 484	3 501	
VIII. Paberitööstus	2 333	19 199	—	9 396	1 083	4	8 715	2 151	
IX. Polügraafiatööstus	1 073	2 963	—	858	23	64	2 018	1 286	
X. Toidu- ja maitseainete ümbertöötamine	2 182	25 085	218	16 553	356	83	8 345	1 483	
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	815	4 978	—	2 775	18	41	2 144	673	
XIII. Elektri- ja gaasijaamad	610	—	—	2 825	29	831	1 982	722	
Kokku arvestatud osa ¹⁾	28 441	116 961	—	2 923	62 472	4 377	52 660	21 390	
Arvestamata osa	1 691	—	—	—	—	—	—	1 906	
Üldse	30 132	—	—	—	—	—	—	23 296	
1000 kr.									
Sellest: { ettevõtted 50 ja rohkem töötajaga — Du Dont: { nombre total les entreprises ayant 50 et plus travailleurs:									
I. Industries extractives	2 270	2 460	—	202	11	31	2 216	1 308	
II. Industrie des pierres et des terres	1 158	3 149	1	28	785	—	1 895	845	
III. " des métaux	1 740	4 669	—	—	1 254	272	3 100	1 679	
IV. " chimique	650	3 457	—	1	1 723	10	1 719	565	
V. " de cuirs et peaux	199	4 364	—	—	3 104	44	1 210	218	
VI. " textile	9 215	27 651	950	58	17 292	747	10 617	5 220	
VII. " du bois	3 540	7 976	702	7	4 456	—	91	4 257	
VIII. " de papier	2 133	18 703	—	—	9 198	1 079	8 425	2 011	
IX. " polygraphique	811	2 450	—	—	700	21	1 002	1 036	
X. " de l'habillement	1 476	19 149	198	3	12 578	247	6 466	1 008	
XI. Confection de vêtements et fabr. de mercerie	744	4 822	—	—	2 703	17	2 068	739	
XIII. Usines électriques et à gaz	461	—	—	2 150	17	553	1 579	675	
Total	24 400	100 761	—	2 246	54 022	3 510	45 203	18 564	
Renseignements manquant	1 443	—	—	—	—	—	—	1 589	
Grand total	25 843	—	—	—	—	—	—	20 153	

Püüame allpool vaadelda, kui suurel hulgal sisaldavad valmistatud kaupade ja tarvitatud materjalide lahtrite kokkuvõttearvud korduvaid summasid, s. o., kui suur oli suurtööstuses aasta jooksul valmistatud toodete ning tarvitatud materjalide õige koguväärtus. Selleks peame vaatama, kuipalju suurtööstuses valmistatud kaupadest suurtööstuses eneses jälle samal aastal ära tarvitati. Selle juures pole muidugi mitte mõeldavgi lõplik täpsus; — kui tahaksime viimse peensuseni lahendada küsimust tööstuse turu- toodangu õige suuruse üle, peaksid meil väga üksikasjadesse minevad andmed kasutada olema üksikute kaupade liikumise kohta pärast nende vabrikust väljalaskmist, samuti ka tarvitatud materjalide päritolu kohta. Praktilise ülevaate saamiseks läheb see siiski enam-vähem korda. Selle juures lahtiseks jääb peaaesjalikult küsimus pakkimismaterjalide kohta: ei lähe korda tarvitatud materjalide hulgast eraldada kodumaa

¹⁾ Kokkuvõtted tehtud lühendamata arvude järgi.

suurtööstusettevõtetest saadud pakkimispaberit, laudu, naelu jne.; muus osas aga ei jää enam palju puudu. Klientide materjalide ümbertöötamise ja parandustööde puhul võtame arvele ainult saadud töötasu, ning ei hinda, näiteks, kui palju olid väärt lauad, mis klientide pakidest saeti jne.

Eestkätt kuulub sellaste kaupade hulka, mis suurtööstuses küll toodetakse, kuid osalt jälle äratarvitatakse, põlevkivi. Viimast toodeti üldse 446 117 tn, 1 891 tu. krooni väärtuses franko kaevandus. Suurtööstuses tarvitati põlevkivi kokku 822 114 tn, 1 745 tuh. kr väärtuses, hinnatud ühes veo- ja muude kuludega kuni tarvitajani (ehk 1 280 tuh. kr väärtuses, hinnatud franko kaevandus), sellest õlivabrikutes ja kaevandustes enestes 75 162 tn elektrijaamades — 34 491 tn, tsemendivabrikutes — 78 967 tn, paberivabrikutes — 95 999 tn, tekstiilitööstuses 32 720 tn, muudes suurtööstusettevõtetes —

Suurtööstuse toodangu koguväärtus 1922—1928.
 Valeur totale de la production nette de l'industrie de 1922—1928 (entreprises ayant 20 et plus travailleurs).

	Valmistatud kaupade väärtus ja klientidelt saadud töötasu <i>Valeur brute des marchand, fabriquées et somme totale gagnée pour la transformation des matières premières non appartenant aux entreprises</i>	Tarvitatud materjalide väärtus <i>Valeur des matières utilisées</i>	Toodangu netto-väärtus <i>Production nette</i>	Arvestatud osa suurus %des (töötavate isikute arvu alusel) <i>% de la main d'oeuvre des entreprises dont la production est établie, au nombre total de la main d'oeuvre dans toutes les entreprises (ayant 20 et plus travail.)</i>	Foodangu nettovaartuse arvatav täielik suurus, oleiades toodangu proportsionaalsust töötanud isikute arvute milj. kr. <i>Production nette approxin. pour toutes les entreprises calculée proportionnellement au nombre de la main d'oeuvre en millions de kr.</i>
	1	2	1—2		
	1000 kroonides — 1000 kronas.				
1928	119 883	67 223	52 660	94,1	55,5
1927	102 756	57 981	44 775	94,1	47,6
1926	98 771 ¹⁾	55 199 ¹⁾	43 571 ¹⁾	92,3 ²⁾	47,3
1925	109 469 ¹⁾	57 668 ¹⁾	42 801 ¹⁾	92,6 ²⁾	46,2
1924	82 617 ¹⁾	45 889 ¹⁾	36 747 ²⁾	92,6 ²⁾	39,6
1923	84 597 ¹⁾	48 276 ¹⁾	36 321 ²⁾	91,0 ²⁾	39,7
1922	57 380 ¹⁾	27 573 ¹⁾	29 807 ²⁾	91,0 ²⁾	32,7

4 775 tn. Turule minev osa, see on osa, milline suurtööstuse kogutoodangu ühe komponendina arvestusele võib tulla, võrdub 124 003 tn = 661 tuh. kr (franko kaevandus). Niipalju võidi 1928 a. toodangut müügile lasta väljapoole suurtööstuse piire. Tööstuse kogutoodangu summat tuleks vähendada niiviisi 1 230 tuh. krooni võrra, suurtööstuse enese poolt äratarvitatud põlevkivi arvel.

Põlevkivi õlitööstuse toodetest (õlivabrik ning õlide ümbertöötamine) võtame arvesse, lisaks kõikidele tooresõlilist saadud kaupadele (1 055 tuh. kr), ainult müügile läinud tooresõli väärtuse (242 tuh. kr); sellega jätame ära nende kahe ala juures kokku 660 tuh. kr suuruse summa (ümbertöötatud tooresõli ja õlivabrikute kõrvalsaadused), millised jälle ise ära tarvitati.

Toore kipsi toodangut (45 tuh. kr) meie ei arvesta üldse, kuna see summa uuesti ette tuleb kipsivabriku toodangu juures, milline võrdub 177 tuh. kroonile. Viimasest summast jätame omakorda ära kipsi tarvituse summa tsemendivabrikutes (30 tuh. kr); see moodustab osa valmistatud tsemendi väärtusest, ning tuleb vastaval kohal ka arvesse.

Pressturbatoodangust (150 000 m³—587tuh. kr) jätame ära 111 494 kantmeetri väärtuse, milline kütteks läks elektrijaamadele (78 812 m³) ja muudele tööstusettevõtetele (32 682 m³) — kokku 487 tuh. kr väärtuses. Turba turutoodanguna arvame 38 506 kantmeetrit — 150 tuh. krooni väärtuses, turuks lugedes kõiki muid tarvitavaid, peale suurtööstuse enese.

Lubjatoodangust (219 tuh. kr) jätame arvestamata ümmarguselt 118 tuh. kr suuruse summa — lubjatarvituse klaasitööstuses, paberitööstuses ja mujal.

Tekstiiltööstuse toodangu juures annab liigse summa puuvillane lõng, milline riidekudumiseks saadi kodumaa vabrikutest — ligikaudse hin-

nangu järgi 910 tuh. kr väärtuses. Nööre, mis tarvitati pakkimismaterjalina ei saa arvestada andmete puudumisel.

Nahatööstuse rühma toodangust jääb arvele võtmata 1 324 tuh. kr suurune summa — naha väärtus, mis nähtavale tuleb jalanõude toodangu juures. Selle summa väärtuses tarvitati saapavabrikutes kodumaa vabrikutest saadud nahka.

Puutööstuse rühmas on liigset arvestust 82 tuh. kr väärtuses, sellest moodustub 65 tuh. kr metsamaterjalide väärtus, mis saetud kujul võeti kodumaa saeveskitest ja 17 tuh. kr — niidivabrikus tarvitatud niidipoolide väärtus.

Paberitööstuse rühma toodangu kokkuvõtet sisaldavad suuremal hulgal turu seisukohalt fiktiivseid summasid. Siin on täie väärtusega arvele võetud nii valmistatud poolvabrikatide, kui ka paberi enda toodang. Valmistatud tselluloosist tarvitati paberi valmistamiseks 38,5% puumassi valmistus aga ei annud üldse ülejääki turu jaoks; paberit tarvitati trükitööstuses ning paberi- ja pappkaupade valmistamise juures. Tselluloosi valmistati 40 310 tn, 6 601 tuh. kr väärtuses ja tarvitati 15 563 tn, 2 754 tuh. kr väärtuses; puumassi valmistati 19 770 tn, 1 938 tuh. kr väärtuses ja tarvitati 21 897 tn, 1 990 tuh. kr väärtuses; paberi poolvabrikatidest andis sellega turu jaoks ülejääki ainult tselluloos — 3 817 tuh. kr väärtuses. Paberit ennast valmistati 35 735 tn — 10 413 tuh. kr väärtuses, paberikaupadid 246 tuh. kr, ning trükitööd 2 963 tuh. kr väärtuses (trükitööstused arvestavad trükitööteid osalt täie hinnaga, osalt arvestavad ainult neile makstud töötasu, sellepärast ülaltoodud summa ei näita valmistatud trükitööde täit väärtust). Paberi hulgast ei lähe korda täpselt eraldada suurtööstuse enese tarvitust; ligikaudu tarvitati poligraafiatööstuses 620 tuh. kr väärtuses paberit (ilma klientidele kuuluva osata), ning paberikaupade valmistamise juures ümmar-

1) Arvesse võtmata kütteinete ja elektrivoolu väärtus.

2) Arvutatud lihtsustatud meetodiga.

3) Meetodi lihtsustamisest tingitud põhjusel % arvutatud ümbertöötava tööstuse rühma kohta.

guselt 100 tuh. *kr* väärtuses. Paberi väärtusest arvame ühtekokku maha 720 tuh. *kr* suuruse summa, täielikumat arvu meie esialgu ei tea. Niiviisi leiame, et turu seisukohalt vaadelduna paberit valmistati 9 698 tuh. *kr*, poolvabrikate 8 847 tuh. *kr* ja trükitooteid 2 963 tuh. *kr* väärtuses. Paberikaupade valmistamise kohta käiva summa (246 tuh. *kr*) jätame ka toodangu koguväärtuse arvestamise juures ära, võttes sellega osalt arvesse pakkimismaterjalide tarvituse tööstuses.

Toidu- ja maitseainete rühmas loeme üleliigselt arvestatuks osa jahu väärtusest; sellest tarvitavad suurtööstuse leivavabrikud ise ära 1 736 tuh. *kr* väärtuses.

Elektri- ja gaasijaamade toodangu väärtusest (2 923 tuh. *kr*, ühesarvatud elektrijaamades, kui ka muudes tööstusettevõtetes valmistatud elektrivool) jätame ära elektrivoolu tarvituse tööstuses (374 tuh. *kr*). Gaasivabrikute kõrvalsaadustest jätame ära koksi valmistamise arvu (104 tuh. *kr*), kuna tööstus ise suurema osa sellest ära tarvitab.

Kõik eelpoololetu annab kokku 12 704 tuh. krooni suuruse summa. Vähemalt selle summa võrra on korduvaid arvestusi toodangu ja tarvitatud materjalide summa hulgas.

Nüüd saame turu seisukohalt õigema toodangu ja tarvitatud materjalide koguväärtuse summa. Leiame, et suurtööstus igasuguseid materjale tarvitab 54,5 milj. *kr* väärtuses (maapõue loodusvarade väärtus hindamata) ja kaupu valmistab 107,2 miljoni krooni väärtuses; selle summa hulgas on arvatud ka klientidelt saadud töötasu.

5. Toodang tooresaine saavutamisala järgi.
Production d'après l'origine de matières premières.

Vaatleme edasi üksikute tähtsamate kaupade valmistamist, liigitades selle juures kogu suurtööstu-

se viide rühma, väljannes tarvitavate materjalide päritolust. Kõige esimeseks saame selle juures eritleda osa, milline eksploateerib maapõues peituvaid loodusvarasid, ning neist nii sise- kui ka välisuru jaoks valmistab mitmesuguseid kaupu. Siia kuuluvad tervelt murdude ja kaevanduste ja mineraalide ümbertöötamise rühm; siiajuure loeme ka elektri- ja gaasijaamade rühma, ning keemiatööstuse rühmast põlevkivi ümbertöötavad ettevõtted.

Alljärgnevalt on toodud neis turu jaoks (väljaspool suurtööstuse enese piire) valmistatud kaubad:

põlevkivi	661 tuh. <i>kr</i>
põlevkiviõli	242 " "
põlevkiviõli tooted	1 055 " "
tsement	2 009 " "
turvas	150 " "
fosforiit	80 " "

telliskivid ja muud savikaubad	1 218 tuh. <i>kr</i>
klaaskaubad	1 242 " "
kips	147 " "
lubi	106 " "
elektrivool	2 141 " "
valgustusgaas	241 " "
gaasitõrv	42 " "
Kokku	9 334 " "

Järgmise osana võtame vaatlusele metsamaterjalide ümbertöötavad tööstusettevõtted. Siia võtame tervelt puutööstuse ja paberitööstuse rühma. Neis valmistati turu jaoks kaupu järgmisel hulgal:

Saetud materjalid 4 733 tuh. <i>kr</i> (siin hulgas klientidelt saadud töötasu 1 079 tuh. <i>kr</i>)	
Vineer ja vineerkaubad	4 741 " "
Mööbel ja puukaubad	1 360 " "
Niidipoolid, sportriistad	275 " "
Paber	9 698 " "
Paberi poolvabrikadid	8 848 " "
Kokku	24 650 " "

Kolmanda rühmana võtame poligraafia tööstuse rühma, mille toodang (trükitööde osalt tõelikult arvatud väärtus, osalt tööde eest trükikodadele makstud summad kokku) võrdub 2 963 tuh. kroonile.

Edasi vaatleme ettevõtteid, milledes peamiselt ümbertöötatakse kodumaa päritoluga põllu ja aianduse ning loomapidamise saadusi.

Siin on tähtsamaiks järgmised kaubad:

Nahakaubad	4 892 tuh. <i>kr</i>	
Jalanõud	3 189 " "	
Kõied ja nõõrid	319 " "	
Linane lõng ja riie	2 632 " "	
Pärmi ja piirituspuhastusvabrikute tooted	575 " "	(Klientide materjalide ümbertöötamise puhul on ainult saadud töötasu arvatud).
Õllevabrikute tooted	2 255 " "	
Veinid ja liköörid	274 " "	
Villakraasimis- ja ketrustööd	282 " "	
Liimi- ja kondijahu vabrikute tooted	163 " "	
Tärklisetööstuse tooted	344 " "	
Kokku	14 925 " "	

Viies rühma arvame ettevõtteid millete ülesandeks peaaesjalikult välismaa päritoluga materjalide töötlemine. Tähtsamateks kaupadeks olid siin rühmas järgmised:

Metallkaubad	5 989 tuh. <i>kr</i>	(Siinjuures parandustööde eest makstud töötasu)
Tuletikud	1 500 " "	

Keemiatehaste ja laboratooriumide tooted . . .	275	„ „
Puuvillane lõng ja riie	18 683	„ „
Kalevikaubad	4 480	„ „
Õmblusniit	427	„ „
Dšaudist lõng, riie ja kotid	1 552	„ „
Muud tekstiilkaubad	279	„ „
Jahvatatud teravili	5 949	„ „
Leiva- ja pagari-tööstuse saadused	2 129	„ „
Šokolaadi ja kompeki vabrikute saadused	2 086	„ „
Tubakatööstuse saadused	88,6	„ „
Taimevõli- ja õli-tööstuse saadused	1 178	„ „
Pesu- ja pudukaubad	1 789	„ „
Korgid	143	„ „
K o k k u	55 285	„ „

(selle arvu hulgas 198 tuh. kr — juhatuse eest saadud töötasu)

Selline kaupade rühmitamine annab suurtööstuse turutoodangu kohta 1928 a. järgmise kogupildi:

Mineraalloodusvarade eksploateerimisest saadud kaubad	9 334 tuh. kr	— 8,7%
Metsamaterjalidest valmistatud kaubad	24 650 „ „	— 23,0%
Trükitööstuse tooted	2 963 „ „	— 2,8%
Põllumajanduse-, aian-duse ja loomapidamise saadustest valmistatud kaubad	14 925 „ „	— 13,9%
Kokku omamaa materjalist valmistatud	51 872 „ „	— 48,1%
Välismaa materjalidest valmistatud kaubad	55 285 „ „	— 51,6%
K o k k u	107 179¹⁾	— 100%

Antud pilt on ainult üldjooneline, sest tegelikult tarvitavad ka esimesed neli rühma osalt välismaa, ning viies rühm — kodumaa kaupu, kuigi väikestes kogustes.

6. Toodangu jaotus sise- ja välisurule Edasi püüame vaadata, kuipalju üksikute rühmade tooteid veeti välismaale 1928 a.

Répartition de la production entre le marché intérieur et l'étranger.

Üksikute tööstusrühmade toodang ja väljavedu 1928 a. (väljavedajatest rühmadest on siin vaatlusele võetud ainult tähtsamad).

Toodang 1928 a.	Sellest veetud välja 1928 a.	Väljaveetud osa % toodangust
Tsemendivabrikud: Portland-tsement	63 540 tn br.	25 050 tn br. 40%
Telliskivitehased: Telliskivid	90 900 tn (ligikaudne arv)	54 966 tn 60% ²⁾
Tuletikuvabrikud: Tuletikud	13 043 tuh. toosi	89 286 tuh. toosi 68%
Puuvillaketramis- ja kudumisvabrikud: Puuvillariie	3 240 tn	2 100 tn 65%
Puuvillalõng	1 400 tn	1 060 tn 75%
Õmblusniidivabrikud: Õmblusniit	427 tuh. kr	80 tuh. kr 19%
Liinaketrus- ja kudumisvabrikud: Lina- ja dšauitkaubad	—	—
Vineeri-, mööbli- ja niidipoolivabrikud: Vineerkaubad	4 741 tuh. kr	3 831 tuh. kr 80%
Mööbel, ukseid, aknad jne.	1 359 „ „	355 „ „ 26%
Niidipoolid	246 „ „	225 „ „ 91%
Lauavabrikud: Saetud materjalid	73 000 std	79 426 std ⁴⁾ 100%
Nahavabrikud: Tööletud nahk	6 195 tuh. kr	1 347 tuh. kr 22%
Paberi- ja tselluloosivabrikud: Paber	35 735 tn	28 785 tn 80%
Tselluloos	24 747 „	26 213 „ ⁴⁾ 100%
Puumass	—	—
Šokolaadi ja kompektivabrikud: Šokolaad ja kompekid	1 400 tn ⁵⁾	137 tn 10%

Peale selle vedas suurtööstus veel muid kaupu välja (metallkaupadest külmetusmasinaid, elektrimootoreid, telefoniaparate, plekk-kerpe ja muud, põlevkivisaadustest tooresõli, estobituumeni

jne.), kuid vähemal hulgal; piirdume esialgu loetletutega.

Meil on nüüd võimalik ära hinnata, kui suurel määral kogu suurtööstus oma töötamise

¹⁾ Kokkuvõtte tehtud lühendamata arvude järgi.

²⁾ % harilikult madalam; tavaliselt veetakse tsementi välja üle 60% toodangust. ³⁾ Peale telliskivide valmistab rühm veel muid kaupu; suhtarv (50%) on võetud ligikaudu. 1928 a. väljaveo % on erakorraliselt kõrge. ⁴⁾ Üldine väljavedu 1928 a. Väljaveo osa 1928 a. suurtööstuse toodangust hindame 100% peale. ⁵⁾ Ligikaudne arv.

juures peab silmas välis- ehk siseturgu. Toodangu brutoarvud ei näita tööstusliku-tegevuse suurust, kuna nad sisaldavad ka materjalide väärtuse; meie kasutame toodangu nettoarvusi. Peale selle kasutame ka andmeid töötanud isikute arvu üle. Niiviisi saame eelpooltähendatud suhtarvude kasutamisel järgmise tabeli:

	Väljaveetava osa % kogutoodangust	Selle % arvute vastab rühma töötanud isikute arvust ja netto-toodangust järgmine osa:	
		Töötanud isikute arv	Toodangu netto-väärtus (tuh.kr.)
Tsemenditööstus	40%	262	410
Telliskivitööstus	50%	229	478
Tuleikutööstus	68%	245	582
Puuvillaketrus- ja kudumisvabrikud	68%	3 570	4 200
Omblusnõidvabrikud	100%	9	15
Linaketrus- ja kudumisvabrikud	100%	1 372	1 819
Vineeri-, mööbli- ja niidipooli vabrikud	69%	1 460	2 200
Lauavabrikud	100%	2 374	2 683
Nahavabrikud	21,7%	85	390
Paberi- ja tselluloosivabrikud	86%	1 880	7 400
Sokolaadi- ja kompvektivabrikud	10%	53	51
Kokku—Total	—	11 539	20 228
% üldarvust	—	40,5%	38,5
(üldarv)	—	(28 441)	(52 660)

Niiviisi leiame suhtarvud, mis väga ligidased 40%-le (vahe töötanud isikute ja netto-toodangu suhtarvu vahel tuleb peaaegselt sellest, et toodangu nettoarv sisaldab ka aktsiisimakse, millised täielikult langevad toodangu kodumaa osale).

Nii võib ümmarguselt arvestada, et suurtööstuse kogu tegevusest läheb 40% välismaa ja 60% kodumaa tarvitajaskonnale. Välismaa tarvitaja võimaldab teenistuse 11 500-le meie suurtööstuses tegutsevale isikule. Sellest arvust ligi 5 200 isikut (18% üldarvust) töötavad välismaa tooresaineid ümber välismaa enda jaoks (töötajad puuvilla ja džuudi ümbertöötamise ning tuletikkude ja šokolaadi valmistamise alal) ning umbes 6 300 isikut (22% üldarvust) on tegevuses kodumaa tooresainete ümbertöötamisega välismaa jaoks; ülejäänud 17 000 isikut töötavad nii kodumaa, kui ka välismaa materjale ümber siseturu jaoks. (Raudteetehased pole siin arvesse võetud).

7. Märkust üksikute tööstusrühmade järgi.
Observations sur diverses industries.

Murrud ja kaevandused. Põlevkivi kaevati 1928 a. välja 446 117 *tn*; tegevuses oli,

nagu eelmiselgi aastal, 3 riiklikku ja 4 erakaevandust. Järgnevad arvud näitavad põlevkivi tootmist aastate järgi 1920—28:

Põlevkivikaevanduste toodang 1920—28 (tonnides).

	Üldse	Sellest	
		Riiklikud	Erakaevand.
1928	446 117	318 345	127 772
1927	397 619	255 951	141 658
1926	431 709	334 111	97 568
1925	288 104	238 058	49 446
1924	233 631	231 205	2 426
1923	214 099	204 680	19 419
1922	142 132	138 932	3 200
1921	95 527	95 527	—
1920	46 125	40 125	—

Toodetud põlevkivist töötati õlideks ümber 69 951 *tn*, ehk 15,6% toodangust; tooresõli saadi 11 866 *tn*. Õlisaak oli sellega 17%. Tegevuses oli kaks õlivabrikut — riiklik õlivabrik Kohtlas ja Eesti Õlikonsortsiumi oma Sillamäel; viimane ei ole endal kaevandust ja töötab ümber riigi kaevandustest saadud põlevkivi. Õlivabrikute tegevust aastate järgi näeme alljärgnevalt:

	Põlevkivi ümbertöötatud tonnides	Tooresõli saadud tonnides
1928	69 951	11 866
1927	32 175	4 291
1926	35 000	5 800
1925	32 700	3 100

Suurem osa valmistatud tooresõlist läks edasisele ümbertöötamisele; müügile läks 1928 a. toodangust ümmarguselt 2 500 *tn*. Õlist destilleerimise teel valmistatud saaduste hulka viimase kolme aasta jooksul näitab järgnev tabel:

	1928	1927	1926
	tonnides		
Raskeõli	4 360	313	—
Mootornafta	360	511	380
Määrdeõli	1	32	5
Asfalt	81	158	49
Asfalt-lakk	2	4	2
Katuselakk	45	45	13
Fenoalant	891	822	714
Kergeõli	402	—	—
Estohituumen	2 136	180	—
Estokarbolineum	19	4	—
Bensiin	1 031	10	21
Pigi	6	357	229

Väljakaevatud põlevkivi väärtust võib hinnata 1 891 tuh. kroonile; kaevanduste netto-toodanguna pärast materjalide väärtuse mahaarvamist, jääb 1 692 tuh. krooni; materjalidena tarvitati saadud põlevkivi kõrval lõhkeaineid ja vähemal hulgal muud, kokku ligi 200 tuh. *kr*-väärtuses. Õlivabrikute tegevus kõrgendas neist läbikäinud materjalide väärtust 499 tuh. krooni võrra, ning õlide ümbertöötamine — 368 tuh. krooni võrra. Kogu põlevkivitööstuse, ühesarvatud kaevandused, õlivabrikud ning õlide ümbertöötamine, toodangu nettoväärtus võrdub 2 553 tuh. kroonile (1927 a. — 2 425 tuh. *kr*), millest summast 66% langeb kaevanduste, 20% õlivabrikute ja 14% õlide ümbertöötamise arvele.

Turbatööstuste toodang, vaatamata vihmasele suvele, pole kogusummas kuigi suurel määral vähenenud. Üldse valmistati 1928 a. hooajal ümmarguselt 150 000 m³ pressturvast, 587 000 krooni väärtuses (1927 a.—162 000 m³), millisest hulgast ümmarguselt pool äratarvitati Ellamaa ja Uula elektrijaamas.

Fosforiiti kaevati välja 6 859 tn (1927 a.—3 576 tn, 1926 a.—4 051 tn, 1925 a.—2 044 tn), millest kaevanduse vabrikus valmistati rikastatud ja jahvatatud fosforiiti 1 772 tn.

Tulekindlat savi toodeti 272 tn (1927 a.—364 tn, 1926 a.—225 tn, 1925 a.—102 tn), marmorit (kaltsiiti)—18 692 tn (1927 a.—690 tn, 1926 a.—2 197 tn) ja kipskivi 7 982 tn (1927 a.—12 172 tn, 1926 a.—4 828 tn).

Suurtööstusesse kuuluvate ürgtootvate ettevõtete toodangu bruttoväärtus võrdub 2 608 tuh. kroonile; nii suur oli maapõuest väljatoodud ainete väärtus kokku. Sellest summast annab põlevkivi 1 891 tuh. kr, turvas 587 tuh. kr, fosforiit 80 tuh. kr ja kips — 45 tuh. kr. Kaevanduste toodangu nettoväärtus, s. o., toodete väärtus peale tootmise juures tarvitatud materjalide mahaarvamist, võrdub 2 356 tuh. kroonile.

Kivide ja muldade ümbertöötamise rühma toodang on eelmise aasta omast vähe suurem. Toodangu nettoväärtus on kasvanud 2 615 tuh. krooni pealt 1927 a. 3 016 tuh. krooni peale 1928 a. Toodang on kasvanud peamiselt tsemendi-, aknaklaasi- ja telliskivitööstuse rühmas. Alljärgnevast näeme tsemenditoodangu suurust aastate järgi:

Tsemendivabrikute toodang 1921—1928 a.

	Tünni	Tu br.
1928	358 000	63 540
1927	290 000	52 200
1926	446 701	80 406
1925	379 777	68 360
1924	337 772	60 799
1923	362 826	65 909
1922	191 000	34 488
1921	82 018	14 763

Kahest tsemendivabrikust oli tegevuses, nagu eelmiselgi aastal, ainult Port-Kunda vabrik.

Aknaklaasi valmistati 12 285 kasti à 200 rj. (1 100 tn), 10 110 kasti vastu eelmisel aastal, ning õnesklaasi umbes eelmise aastaga võrdsel hulgal — 1 000 tn ümber ümmarguselt. Tegutses 5 klaasivabrikut, neist 2 aknaklaasivabrikut.

Telliskivitehaste toodang on hüppe teinud ülespoole; suurtööstusettevõtteis valmistati 1928 a. 21,8 milj. telliskivi¹⁾ (1927 a. toodang—15,5 milj. telliskivi). Eesti telliskivi hakkab omale turgu leidma ka väljamaal; nii veeti telliskive välja 1928 a. 54 966 tn, mis välja teeb ligikaudu 18 milj. tükki.

1) Selle hulgas ca 4 milj. tk. lubjatelliskive.

Kustutamata lupja valmistati 10 000 tn (1927 a.—5 343 tn) ja kipsivabrikus mitmesugust kipsi väetiseks, krohvimiseks j. m.) — 7 991 tn.

Keemiatööstus. Keemiatööstuse rühm omab 861 töötajat, ning on üks vähematest. 1926 a. oli selles rühmas tegevuses 1 400 töötavat isikut, milline arv aga 1926 aastaks vähenes 800-ni, peamiselt Mayeri tehase seisumajäämise ja tikuvabrikute tegevuse vähenemise tagajärjel. Rühma kuuluvad peale tikuvabrikute ja põlevkiviõlitööstuste üksikud vähemad ettevõtted, millised valmistavad liimi, kondijahu, vankrimääret, linaõli ja mõnesuguseid kosmeetika ja majapidamise tarbeaineid. Neljast olemasolevast tikuvabrikust on üleminekuga Rootsi tikustrusti kätte tegutsema jäänud kolm. Vaatluseloleva aasta tikutoodang oli 181 milj. toosi, mis 45 milj. toosi võrra eelmise aasta omast vähem. Kogu rühma nettotoodang on, eelmise aastaga võrreldes, vähe kasvanud, suurema tegevuse põhjusel põlevkiviõli tööstuses. Viimase ala tegevust vaatlesime ligemalt eelpool, põlevkivikaevanduste tegevusega üheskoos.

Tikuvabrikute toodang ja väljavedu 1919—1928 a. (Aktsiivisvalituse andmetel).

	Toodang toosides	Väljavedu toosides
1928	131 042 782	89 285 700
1927	176 965 000	121 125 720
1926	166 696 000	119 025 732
1925	207 043 000	118 386 692
1924	122 935 000	55 378 944
1923	73 892 700	18 735 168
1922	62 554 364	10 625 024
1921	38 580 450	534 360
1920	43 496 328	1 060 000
1919	26 372 000	2 618 000

Metallitehaste tegevus, pärast väikest, kuid järjekindlat tagasiminekut viimastel aastatel, on nüüd jälle vähe kasvanud; 1928 a. arvud on umbes 1925 a. suurused, väljaarvatud laevatehaste tegevus.

Metallitehaste nettotoodang 1925—28 a. (1000 kr).

	1928	1927	1926	1925
Laevatehased	1 171	949	1 144	1 526
Muud	2 660	2 265	2 477	2 335
Kokku	3 831	3 214	3 621	3 861

Nahatööstuse rühm on väga stabiilseks välja kujunenud, kuigi märkida võib vähemaid kõikumisi üksikute aastate vahel. Nahatööstuses oli tegevuses 1928 a. 391 isikut, 1927—341, 1926—376 ja 1925—329; ümber töötatakse aasta jooksul umbes 120 000 suurt ja vähe üle 100 000 väikeste naha, sellest võrdlemisi suur osa väljamaa nahku. Nii töötati 1928 a. jooksul ümber 130 000 suurt ja ümmarguselt 100 000 väikest nahka, sellest 68 000 suure looma, 2 268 mullika ja vasika ja 3 600 lambanahka väljamaalt, kokku väljamaa nahku 1 960 tuh. kr väärtuses. Val-

mistatakse kõigerohkem tallanahka; 1928 ja 1927 a. nahatoodang jaguneb ligikaudu järgmiselt:

Nahavabrikute toodang 1928 ja 27 a.

	1000 kr		%	
	1928	1927	1928	1927
Talla- ja pinsolinahk	1736	3946	76,2	72,5
Juht-, raag- ja plotnahk	822	747	13,1	13,8
Kroonnahk	134	130	2,2	2,1
Sevrett-, lamba-voodrinahk, lamba- karusnahk	181	250	8,5	11,3
Spaltnahk	33	15		
Sandaali- ja pastlanahk	224	261		
Muud	65	73		
Kokku	6195	5423	100	100

Valmistatud nahast tarvitati ära kodumaa saapavabrikutes 1321 tuh. krooni väärtuses.

Tekstiilitööstuse rühm on suurim rühm. Siin oli tegevuses 1928 a. keskmiselt 9550 isikut, sellest 6007 isikut puuvillasaaduste valmistamise alal, 1736 kalevivalmistamise ja 1457 lina- ja džauditöötlamise alal. Vähematest ettevõtetest tegutsevad niidivabrik, masinarihmade ja veevoolikute vabrik, kõievabrik, 2 villaümbertöötamise vabrikut ja 3 värvikoda. Kuidas selle rühma tähtsamate alade tegevus on arenenud, selle kohta annavad pildi järgmised arvud:

Puuvilla- ja kalevivabrikute toodang 1921—28 a.

	Puuvilla- vabrikute toodang (1000 m)	Puuvillariide kudumisvabri- kute toodang (1000 m)	Kalevivabri- kute toodang (1000 m)
1928	27 600	1750 ¹⁾	448
1927	26 329	925	370
1926	25 252	600	364
1925	25 110	580	288
1924	17 385	103	334
1923	27 956	166	411
1922	18 622	—	297
1921	11 686	—	—

Peale puuvillase riide valmistati puuvilla- vabrikutes lõnga müügiks—1400 tn. Tegevuses oli peale kahe suurema puuvillaketramis- ja kudumisvabriku kolm puuvillariide kudumis- vabrikut, milledest üks aasta lõpuks ka puuvillaketramise sisseseade üles seadis.

Linaketrus- ja kudumisvabrikute toodang 1922—28.

	Linanerile	Džnutrifile	Džaudist kotid
1928	1 114 tuh. m	1 369 tuh. m	619 tuh. tk.
1927	1 480	1 686	537 " "
1926	1 347	1 476	395 " "
1925	805	917	512 " "
1924	1 222	—	83 " "
1923	1 227	—	—
1922	957	—	—

Linaketrus- ja kudumisvabrikuid tegutses üldse 6, neis valmistatakse peaausjalikult purje- riidet ja muid lihtsamaid sorte; ainult paari aasta eest tegevuse alustanud Mõisaküla linavabrikus valmistatakse ka peenemaid riidesorte, nimelt

¹⁾ Ühe vähema vabriku arvud puuduvad.
²⁾ Ühesarvatud kesktööstus.

voodilinarriid, särgiriidet, laudlinariidet, käteräti- kurriid ja muud.

Puutööstuse rühma arvud on aastate järgi kõikuvad olnud, nagu järgnevatest arvudest näha. 1928 a. tegevusaasta on olnud üks elava- maist.

Puutööstuse areng 1924—1928 a.
Töötanud isikute arv.

	Üldse	Sellest		Toodang tuh. kroonides (netto)
		Laua- vabrikutes	Vineeri ja mööbli- tööstustes	
1928	4 625	2 374	2 002	5 484
1927	4 054	2 087	1 774	5 111
1926	4 387	2 475	1 730	5 371
1925	3 998	2 130	1 589	4 940
1924	3 898	1 891	1 662	3 829

Lauavabrikutes valmistati ühtekokku 78 500 std. saetud materjale, milline arv kaugelt suu- rem seniste aastate arvust. Vineerkaupa val- mistati 4741 tuh. krooni väärtuses, 4 860 tuh. kr vastu 1927 a.

Saeveskite tegevus (suurtööstus) 1922—28 a.

	m ³	std.
1928	341 000	73 500
1927	200 874	43 000
1926	244 203	52 275
1925	208 522	44 697
1924	207 209	44 356
1923	207 087	44 330
1922	108 239	23 170

Muudest puusaadustest valmistati peale niidipoole 34,3 milj. tk., spordiriistu 46 tuh. kr väärtuses, kõrke 51,6 milj. tk. ja tikutraati (arv teadmata).

Paberitööstus on viimastel aastatel tugevamini väljaarendanud tselluloosi- valmistamise osa; viimase toodang on 1926 a. võrreldes ligikaudu kolmekordseks kasvanud. Tselluloosi- toodang 1928 a. kordus ümmarguselt 40 tuh. tonnile ning andis ülejäägi väljaveoks ümmar- guselt 25 tuh. tonni. Valmistatud puumass, ko- guhulgas 21,6 tuh. tonni, tarvitati paberivalmista- misel ära.

Paberivabrikute toodang kuul 1928 a. (tonnides).

	Paber	Tselluloos	Puumass ²⁾
1928	35 735	40 310	21 570
1927	34 712	25 832	19 653
1926	37 950	14 100	18 322
1925	38 370	16 268	18 020
1924	29 805	13 339	15 865
1923	25 964	9 025	9 362
1922	25 557	7 251	11 097
1921	16 951	5 274	5 355
1920	12 344	3 215	5 183
Enne sõda	35 500	11 100	7 700

Paberit valmistati 35 735 tn (34 712 ja 37 950 tn 1927 ja 1926 a.). Mis puutub paberi sortides- se, siis 1928 a. valmistati rotatsioonipaberit 15 874 tn (1927 a.—18 877 tn.), trüki- ja kontsept- paberit 11 221 tn (1927 a.—8 699 tn), kirjutis-

TAHTSAMAD VALMISTATUD KAUBAD JA TARVITATUD MATERJALID—PRINCIPAUX PRODUITS FABRIQUES et MATIERES PREMIERES EMPLOYEES.

Mõõdu üksus	1928	1927	Mõõdu üksus	1928	1927
Unité de mesure			Unité de mesure		
A. Murrud ja kaevandused <i>Industries extractives.</i>					
Põlevikivaevandused— <i>Carrières de seliste combustibles:</i>					
Põlevikivi— <i>Seliste combustible</i>	440 117	367 609	tk		
Sellest— <i>Donc rikkikud—carrières de l'élat.</i>	318 345	265 951	"		
era— <i>carrières piées.</i>	127 772	141 658	"	257	289
Turbatõustused— <i>Tourbières:</i>					
Fressuurvas— <i>Fourbe comprise</i>	150 000	161 881	m ³	6 525	3 720
Sellest— <i>Donc rikkikud—industries de l'état.</i>	86 000	93 892	"	767	522
era— <i>industries privées.</i>	64 000	67 989	"	156	80
Fosforiidikaevandused— <i>Carrières de phosphate.</i>					
Fosforiit— <i>Phosphate</i>	6 850	3 576	tk	3 579	1 653
Tulekindla suvi kaevandused— <i>Extraction de terre réfract.</i>					
Tulekindel savid— <i>Terre réfractaire</i>	272	364	"	612	172
Marmorikaevandused— <i>Carrières de marbre.</i>					
Marmor (kalsiit)— <i>Marbre</i>	13 692	690	"	679	2 781
B. Ümberõstaj tüüstus <i>Industrie de la transformation.</i>					
II. Kivide ja muldade ümberõstamine—Industrie des terres et des pierres.					
Tsemenditõustus— <i>Fab. de ciment.</i>	353 000	290 000	tünnid 1)		
Portland-tsemend— <i>Ciment de Portland</i>					
Klaasivabrikud— <i>Fab. de verre.</i>					
Aknaklaas— <i>Verre à vitres.</i>	12 265	10 110	kasti 2)	1 690	1 610
Pudelid— <i>Bouteilles.</i>	1 100 000	910 837	tk.	590	445
Nõud— <i>Autres articles (vaiesaanud eel).</i>	...	4 221 686	tk.
Lubjatõustus— <i>Fab. de ciment.</i>	...	807 382	piées	1 098	1 663
Kaustamata lubi— <i>Clauze vive.</i>	10 000	5 343	tk	302	...
Suurõustus— <i>Grandes entreprises.</i>	6 35(6) ³⁾	...	"
Keskõustus— <i>Moyennes</i>	"
Väikeõustus— <i>Petites</i>	"
Tellisivid ja savitõustus— <i>Fab. de briques.</i>					
Tellisivid— <i>Briques</i>	21 841	13 127	1000 tk.	...	1 764 290
Sellest— <i>Donc: suurõustus—grandes entreprises.</i>	4 396(3)	...	piées
keskõustus— <i>moyennes</i>	"
väikeõustus— <i>petites</i>	"
III. Metallitõustus—Industrie des métaux.					
Laevatehased— <i>Chantiers de construction navale.</i>					
Uued ja parandustööd— <i>Construction et réparation de:</i>					
vesivesi:					
Masinaeuitus ja metallitehased— <i>Usines de travail en métal et de construction mécanique:</i>					
Uued ja parandustööd (suurõustus)— <i>Constructions et réparations (gr. entreprises)</i>	1 412	1 179	1000 kr
Uued ja parandustööd (keskõustus)— <i>Constructions et réparations (moyennes)</i>	2 878	2 220	"
Uued ja parandustööd (väikeõustus)— <i>Constructions et réparations (petites)</i>	"
IV. Keemiatõustus—Industrie chimique:					
Tullitukavabrikud— <i>Fab. d'allumettes:</i>					
Valmistatud— <i>Produits fabriqués:</i>					
välkkesed toosid— <i>petites boîtes</i>	7 991	5 753	1000 tk.	131 045	175 965
Sellest— <i>Donc:</i>	2 800	1 574	"	7 300	9 000
Krohvikiips— <i>Piâtre</i>	5 142	4 131	kg	145 629	187 512
Skaupkiips— <i>Plâtre de bo-</i>					
Spaati— <i>tes sor-</i>	46	39	"	7 336	5 191
Vormikiips— <i>tes</i>	2	2	"	9 223	9 223
Vormikiips	3	4	"	96 145	107 586
Kipsitõustus— <i>Fab. de plâtre.</i>					
Kipsi igasugune— <i>Plâtre de toutes sortes</i>					
Sellest— <i>Donc:</i>					
Toorelt jahvatatud kiips					
Krohvikiips					
Skaupkiips					
Spaati					
Vormikiips					
Kloorhappu kaali— <i>Chlorate de potasse</i>					
Kroomhappu kaali— <i>Chromate de potasse</i>					
Parafiin— <i>Paraffine</i>					
Antimon— <i>Antimoine</i>					
Caput mortuum— <i>Caput mortuum</i>					
Cimbra— <i>ferre à onibre</i>					
Braunstein— <i>Bioxyde de manganèse</i>					
Kummiaraab— <i>Colles</i>					
Kartulijahu— <i>Écrite de pommes de terre</i>					
Tsinkvalge— <i>Blanc de zinc</i>					
Dekstriin— <i>Dextrine</i>					
Superfosfaat— <i>Superphosphate</i>					

1) Tonneaux. 2) à 200 p. — Caisses à 200 piéces. 3) Ettevõtteis 5—19 töötajaga.

Tähtsamad valmistatud kaubad ja tarvitatud materjalid (järg) — Principaux produits fabriqués et matières premières employées (suite).

	Möödu üksus	1928	1927	Möödu üksus	1928	1927
	Unité de mesure			Unité de mesure		
Oli- ja laimevõitlus—Fab. d'huiles et de beurre végétal:						
Valmistatud—Produits fabriqués:						
Väikesed ja liinõli—Huiles et huiles de lin	tk	180	470	tk—pièces
Sellest— Dont: suurtootlus—grandes entreprises	"	420	134	"	100 000	104 221
Olikoogid—Tourneurs	"	2 093	965	"	41 793 2)	...
Sellest— Dont: suurtootlus—grandes entreprises	"	630	311	"
Kookusõli—Huile de coco	"	1 463	654	"
Päevalilleõli—Huile de tournesol	"	...	328	"
Taimevõi (suur ja kesk.)—Beurre végétal (grandes et moyennes entreprises)	"	780 1)	368	"
Tarvitatud—Matières employées:						
Linaseemne—Graines de lin	"	372	1 563	tk	4 630	5 278
Sellest— Dont: suurtootlus—grandes entreprises	"	1 925	482	1000 m	27 600	26 329
Päevalilleseemne—Graines de tournesol	"	246	1 117	tk	3 240	3 251
Kopra—Copa	"	1 000	...	kg	240	178
...	"	kg	410	345
Liimi ja kondijahu tööstus—Fab. de colle et de poudre d'os:						
Valmistatud (suurtootlus)—Produits fabriqués (grandes entreprises):						
Liim—Colle	kg	106 490	65 000	1000 tk	4 900	5 273
Kondijahu—Poudre d'os	"	326 170	205 165	"	1 749 863 3)	925 272
Tarvitatud—Matières employées:						
Kondid—Os	"	884 000	413 174	"	...	10 668
Nahajämed—Déchets de cuir	"	294 850	195 207	"	...	10 666
Pudrelivabrikud—Fab. de bouteilles:						
Valmistatud—Produits fabriqués:						
Pudrett—Poudrette	tk	465	655	"	322 500	931 634
Keemiatelased ja laboratooriumid—Matières chimiques et laboratoires:						
Dekstriin—Dextrine	kg	21 684	22 770	tk	382	484
Amüül, isobutüül- ja propüülalkohol—Alcool amylique, isobutylique et propylique	"	11 124	221	1000 m	1 114	1 488
Astetilleengraasi ja hapnikutehased—Fab. d'acétylène et d'oxygène:						
Valmistatud—produits fabriqués:						
Asetilleengraas—Acétylène	m ³	8 904	7 284	m	12	12
Hapnik—Oxygène	kg	39 912	70 354	1000 m	1 366	1 686
Tarvitatud—Matières employées:						
Karbit—Carbure	kg	25 500	20 000	1000 tk	643	587
Kummistööstus—Industrie de caoutchouc:						
Kummijalanõud—Chaussures en caoutchouc	paari	5 000	99 000	tk	448	370
Kummikomissakatsjad—Tatons en caoutchouc	paaris	85 200	4 500	pièces	5 168 1)	21 503
Pallid—Billes	m	14 000	12 400 kr.	1000 m	4 760	3 494
Tallakummi, tehnilised tarbed ja muud—Autres	kg	19 100 3)	...	tk	660	481
V. Nahatööstus—Industrie des cuirs et peaux:						
Tooresnahk ümber töötamine—Tanneeries:						
Suured ümber töötatud nahad—Grandes peaux tannées	tk—pièces	130 000	129 214	m	23 900	7 752
suurtootlus—grandes entreprises	"	15 020 3)	...	"	12 000	8 170
kesktootlus—moyennes entreprises	"	"	4 600	5 476
...	"	"	...	12 090
...	"	"	...	214
...	"	"	3 059	1 975
...	kg	338 000	217 402	kg	338 000	217 402

1) Ahnult suurtootlus. 2) Ettevõtteis 5—19 töötajaga. 3) Kolmest ettevõttest pruuduvad ühe kohta andmed. 4) Robin.

Tähtsamad valmistatud kaubad ja tarvitatud materjalid (järg) — *Principaux produits fabriqués et matières premières employées (suite).*

	Möödu üksus	1928	1927	Möödu üksus	1928	1927
	<i>Unité de mesure</i>			<i>Unité de mesure</i>		
kesktööstus— <i>moyennes entreprises</i> väiketööstus— <i>petites entreprises</i>		81 000 1)	...		21 887	19 771
VII. Puit- ja viineraudtööstus— <i>Industrie du bois.</i>						
Vineeri- ja viineraudtööstus— <i>Fab. de bois de placage.</i> Toolipõhjad ja seljakarused— <i>Fonds et dossiers de chaises.</i> Viineraudtööstus— <i>Fab. de placage.</i> Viineraudtööstus— <i>Fab. de placage.</i> Viineraudtööstus— <i>Fab. de placage.</i> Viineraudtööstus— <i>Fab. de placage.</i>	1000 tk. m ³ 1000 tk. 1000 tk.	7 650 6 483 1 351 79 409	15 894 5 984 1 275 119 206	tu " "	39 469 363 611 358 441 5 170	38 106 221 295 214 164 7 129
Lauad, kanditud palkid ja muud sisetud materjalid— <i>Planches, pontres équarrées et autres produits de scienc.</i> Suurtööstus— <i>Grandes entreprises</i>	slä m ³ slä	73 590 344 000 11 840	43 000 200 874 ...	1000 tk.	387 450	427 980
Kesktööstus ¹⁾ — <i>Moyennes entreprises</i>	m ³ slä	55 500	...	tu	39 858 25 958	23 500 17 141
Teiste ettevõtete kõrvalharud— <i>Branches accessoires.</i> Tikutraaditööstus— <i>Fab. de bois d'allumettes.</i> Tikutraat (pühikesed 130 000 tükku)— <i>Bois d'allumettes (en barils à 130 000 all.)</i>	m ³ m ³	" "	78	118
Kõrgid— <i>Boîtes.</i> Kõrgid— <i>Boîtes.</i> Niidipoolitööstus— <i>Fab. de bobines.</i> Niidipoolid— <i>Tubes à fil à coudre.</i> Spordiristade vabrikud— <i>Fab. d'articles de sport.</i> Spordiristad— <i>Articles de sport.</i>	1000 tk. " "	51 650 34 292	48 500 57 422	" "	12 124	5 735
Lüürite imbutustööstus— <i>Injct. de traverses de chemin d. fer.</i> Lüürid imbutud— <i>Traverses de chem. de fer injct.</i> Tarvitatud lenolaat— <i>Phénolait utilisé.</i>	kg m ³ kg	46 330 18 673 673 058	28 300 21 880 651 075	" "	5 193 2 217 360	3 379 1 828 658
VIII. Paberitööstus— <i>Industrie du papier.</i>						
Paberi- ja puupapervabrikud— <i>Fabriques de papier et de pâte de bois.</i> Valmistatud— <i>Produits fabriqués.</i> Paber leasunune— <i>Papier de toutes sortes.</i> Sellest— <i>Dont:</i> Kotakõnnupaber— <i>Papier pour boîte</i> Trüki- ja kousseppapaber— <i>Papier d'im-</i> <i>primerie.</i> Kirjuspaber— <i>Papier à écrire.</i> Sulfitpaber— <i>Papier parchement.</i> Krauseppapaber— <i>Papier pour cartouche.</i> Krausepp— <i>Carton pour toiture.</i> Pakkimis- ja teadm. ja muu paber— <i>Pap. n. d. s. p.</i> Lüügit. jär. teadm. ja muu paber— <i>Pap. n. d. s. p.</i>	tu " "	95 735 15 874	34 712 18 877	tu " "	478 258	3 342 275
Trüki- ja kousseppapaber— <i>Papier d'im-</i> <i>primerie.</i> Kirjuspaber— <i>Papier à écrire.</i> Sulfitpaber— <i>Papier parchement.</i> Krauseppapaber— <i>Papier pour cartouche.</i> Krausepp— <i>Carton pour toiture.</i> Pakkimis- ja teadm. ja muu paber— <i>Pap. n. d. s. p.</i> Lüügit. jär. teadm. ja muu paber— <i>Pap. n. d. s. p.</i>	tu " "	11 221 1 020 2 911 331 117 1 511	8 690 678 2 657 584 132 1 729	tu " "	431	427
Teadm. ja muu paber— <i>Pap. n. d. s. p.</i> Lüügit. jär. teadm. ja muu paber— <i>Pap. n. d. s. p.</i> Tselluloos— <i>Cellulose.</i> Puumass— <i>Pâte de bois mécanique.</i> Sellest— <i>Dont:</i> suurtööstus— <i>grandes entreprises.</i> Sellest— <i>Dont:</i> kesktööstus— <i>moyennes entreprises.</i>	tu " "	2 650 40 310 21 570 19 170 1 890	1 165 25 832 19 552 17 823 1 729	tu " "	4 909	20 145
Tarvitatud— <i>Matières premières employées.</i> Tselluloos— <i>Cellulose.</i>	kg	15 583	15 706	" "	303 000	254 814

¹⁾ Ettevõteteis 5—19 töötajaga.

	Möödu üksus	1928	1927	1928	1927
	Unité de mesure				
Õliavabrikud—Fab. de bière.					
Viire—Malt	hl	118 600	107 880		12 941
Sellest saadud õini—Bière		93 900	88 565	1 904	4 776
Tarvitatud—Matières premières employées.	tn	1 638	...	5 209	10 895
Linnased—Malt	kg	21 200	...	147 46	765
Humalad—Houblons	hl	2 820	1 954		1 620
Likööriavabrikud—Fab. de liqueurs.					
Joogid valmistatud—Boissons fabriquées.					
Marja- ja puuviljaveinibased—Fab. de vins.					
Joogid valmistatud—Boissons fabriquées.					
Tvõkavabrikud—Fab. de tabacs.	kg	238 930	250 572		56 956
Pakitud—Tabac en paquets.		1 093 515	1 025 524		173 175
Paberossid—Cigarettes.	1000 tk.	228	...		9 949
Sigarid—Cigares					40 650
Pihlitsavabrikud—Distilleries d'alcool.					26 192
Valmistatud—Produits fabriqués.					9 534
Värvatus—Alcool	1000p	37 598 1)	21 614 2)	38 638	45 474
Tarvitatud—Matières premières employées.	tn	15 203	22 423	619 311	...
Kartulid—Pommes de terre		2 318	1 507	1 882	...
Linnased—Malt		6 906	407	...	26 820
Mais—Maïs		171	5 780
Muud—Autres		12 219	10 884	...	7 533
Pihlitsatõlised—Laiteries.		10 914	9 551	...	5 502
Või—Beurre		1 365	1 338	...	109
Sellest—Dont: hüüspimatahtised—coopératives				...	36 102
era				...	69 771
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus—Confection de vêtements et fab. de mercerie.					
Saapavabrikud—Fab. de boîtes.	paar-paires	249 720	225 319		18 570
Jalavõõrd saapad—Chaussures de toutes sortes		125 064	...		19 414
Sellest—Dont: Meeste—Hommes		60 846	...		5 069
Naised—Femmes		63 816	...		1 171
Laste ja imesug. —Des enfants et d'inf.					12 222
Pesu-, triko- ja paelavabr. —Fabr. de passement tricotage etc.	tk.—pièces	29 060	28 764		399
Valmistatud—Produits fabriqués.		31 278	23 457		987
Puuvilj. võim. ja suelaühikonnad kujut.—Costume en laine et de demi-laine		1 582	2 478		12 222
Puuvillane pesu kujutat.—Sous-vêtements en coton		8 134	4 594		1 151
Villane ja poolvillane pesu kujutat.—Sous-vêtements en laine et demi-laine		409 644	412 092		375
Sokid—Chaussettes	paari-paires	37 460	22 200		421
Saapad ja kingad—Lacets de chaussures.	1000 kompl.	875	1 485		483
Südi- ja riispael—Ruban de soie et de reps		41 307	...		199
Kummipael—Cordon élastique		236 669	134 975		20
Pesusakid—Festons		370 711	279 650		...
Vitselpael—Ficelle		107 816	458 775		...
Chapael—Corde de tige		64 472	572 445		...
Lacetspael—Corde de lacet		132 480	199 900		...
Bobbi- ja korsetispael—Corde pour les cors.		450 500	35 455		...

1) Hooaeg 1928—29. 2) 1927—28. 3) 15 kuu andmed.

Ürg. ltk. 111).

paberit 1020 *tn*, sulfiitpaberit (valge pakkimis-paber) 2811 *tn* ja halli pakkimis-paberit (pruuni keedetud puust pakkimis-paberit meil ei valmistata) — 1511 *tn*. Peale selle mõnesuguseid muid paberisorte.

Paberivabrikud tarvitasid 1928 a. puid ühte-kokku 363 611 *m³*.

Toidu ja maitseainete rühmas märgime veidi suurenenud jahuveskite tegevust, ning tunduvat tagasiminekut tärkliisevabrikute tegevuses halva kartulisaagi mõjul. Tärgklit valmistati 478 *tn*, 3342 *tn* vastu eelmisel aastal; kartulit tarvitati 4909 *tn* (1927 a. — 20145 *tn*); 1928 a. kartuli tärgklisesisaldavus on keskmiselt 42,5% madalam olnud, kui eelmisel aastal.

Šokolaadi ja kompvekitööstus näitab kasvu tendentsi: nii oli selles rühmas töötanud isikute arv 1928 a. 534, 1927 a. 418, 1926 a. 444. Šokolaadi ja kompvekitööstuse saadused on 1928 aastal teed leidnud ka väljamaale. Toidu- ja maitseainete rühma muudes osades oli tegevus üldjoontes endine.

Elektri ja gaasijaamad. Elektrivoolu hind oli väga mitmesugune, sellepärast peatume selle juures veidi. Eratarvitajatele müüdüd kilowatt-tunni hind oli keskmiselt 16,9 senti, ning kõikus piirides 11,4 s (Ellamaa jaam) ja 23,4 s (Pärnu l. elektrijaam); Tallinna linna elektrijaam müüs keskmiselt 18,2 s ja Tartu linna jaamad 19,7 sendiga kilowatt-tunni. Tänavate valgustamiseks ja linnaasutistele oli hinnaks arvatud keskmiselt 8,6 s, *kv* (Tallinnas — 7,7 s, Tartus 17,3 s ja Pärnus 14,7 s)¹⁾. Jaama omatarvituseks läinud voolul hinda ei arvatud, (väljaarvatud Pärnu linna elektrijaam) samuti on hindamata võrgu kaod. Oma turbatööstus-

Elektrijaamade toodang 1923—28 a. (Tuh. kilowatt-tundides).

	1928	1927	1926	1925	1924	1923
Tallinna linna elektrij.	11 165	9 415 ¹⁾	8 658	7 078	6 210	5 361
Tartu " "	4010	3 374	1 229	1 800	1 720	1 480
"Ulila" " "						
Pärnu " "	825	725	716	645	579	578
Ellamaa " "	4 262	3 806	2 813	2 840	1 475	250
Kokku	20 242	17 320	14 856	12 403	10 082	7 669

¹⁾ 15 kuu andmed (aruande järgi) oli 11 769, ülatoodud arv on sellele proportsionaalselt arvatud.

Tööjõu ja toodangu kohta suurtööstuses Keskbüroo väljaandels varem ilmunud ülevaated ja andmed: Tööjõud ja toodang suurtööstuses 1927 a., P. Semper, Eesti Statistika, 1929 a. Nr. 87(2), ltk. 84—100. Ürgtootva tööstuse toodangu väärtus 1927 a., sama Nr. 91(6), ltk. 336—338. Sama 1926 a. P. Semper, Eesti Statistika 1928 a., ltk. 110—125. Sama 1925 a. P. Semper, Eesti Statistika 1927 a., ltk. 37—56. Eriväljaanne: Tööstus Eestis 1924 (Seeria „Eesti Majandus“ v. V). Kütteainete tarvis tööstuses 1925 a., P. Semper, Eesti Statistika 1927 a., ltk. 347—349. Jõumasuud ja mehaanilise jõu tarvis tööstuses 1925 a., P. Semper, Eesti Statistika 1927 a., ltk. 446—453.

tele antud vooluhinnaks arvas Ellamaa jaam 11,4 s (ühtlane eratarvitajatega) ning Ulila jaam — 8 s (nähtavasti liigidane omahinnale).

1. kantmeetri valgustusgaasi hinnaks oli arvatud: Tallinnas 16 s ja Tartus 13,8 s.

1928 a. valmistasid suurtööstuse elektrijaamad kokku 20 241 434 *kv* elektrivoolu, 2 438 tuh. krooni väärtuses, tarvitades kütteks 78 812 *m³* pressturvast 318 tuh. *kr* ja põlevkivi 34 491 *tn*, 308 tuh. *kr* väärtuses; peale selle tähtsusetul arvil puid. Sellega tarvitavad elektrijaamad ainult odavama hinnalisi kodumaa kütteaineid, põlevkivi ja turvast, väärtuse järgi peaaegu võrdsel hulgal.

1928 a. toodangust (20 241 434 *kv*) müüdi eratarvitajale 12 993 560 *kv* (64%) tänavate valgustamiseks ning linnaasutistele anti 2 357 099 *kv* (12,2%) jaama enda tarvituseks läks 1 892 441 *kv* (9,3%) ning kadude katteks 2 714 034 *kv* (13,3%). Eratarvitajalt saadi voolu eest 2 195 tuh. *kr* (90%), linnaasutistelt ja tänavate valgustamise eest 240 tuh. *kr* (8,6%). Eratarvitajatele müüsid: Tallinna l. el.-j. — 6 740 721 *kv* 1223 tuh. krooni eest, Tartu l. jaamad — 2 375 688 *kv* — 472 tuh. krooni väärtuses, Ellamaa jaam 3 442 791 *kv* 394 tuh. *kr* ja Pärnu — 434 365 *kv* 106 tuh. *kr* väärtuses. Tänavate valgustamiseks ja linna asutistele andis Tallinna jaam 2 006 323 *kv* 154 tuh. *kr* väärtuses, Tartu jaamad 206 983 *kv* — 35 tuh. *kr* ja Pärnu jaam 144 793 *kv* 21 tuh. *kr* väärtuses. Võrgu kaod olid: Tallinna jaamas 11,6%, Tartu jaamades — 17,8%, ja Ellamaal — 11,2%.

Valgustusgaasi valmistati kokku 1 384 000 *m³*, 241 tuh. *kr* väärtuses, ning saadi selle juures kõrvalprodukte — koksi ja tõrva — 147 tuh. *kr* väärtuses. Gaasivabrikud tarvitavad tooresmaterjalina ning kütteainena kivisütt ja põlevkivi; esimest tarvitati 1928 a. 4 412 *tn*, 111 tuh. *kr* väärtuses, põlevkivi tarvitati 708 *tn*, 7 tuh. *kr* väärtuses.

Valmistatud gaasi üldhulgast langeb Tallinnale 1 003 323 *m³* (73%) ning Tartule 378 *m³* (27%).

ERAPANKADE TULUD JA KULUD 1928 a.

RECETTES et DÉPENSES des BANQUES PRIVÉES.

Sisu: 1) Pankade arv ja üldandmed, lhk. 149. 2) Tulude ja kulude koosseis, lhk. 150. 3) Tegevustulemused, lhk. 152. 4) Puhaskasu jaotus ja makstud dividend, lhk. 153.

1. Pankade arv ja üldandmed.

Nombre des banques et données générales.

Erapankade arv 1928 a. jäi endiseks, kuid nende koosseis muutus võrreldes eelmise aastaga, nimelt likvideerimisel olev Tallinna kaupmeeste diskonto ja laenu pank jäeti arvestusest välja, kuna asemele tuli 1927 a. asutatud Tartu linnapank; seega erapankade all esinevad 1928 a. — 17 aktsiapanka, 2 linnapanka ja 1 pangakontor.

Erapankade areng 1927–28 — Développement des banques privées de 1927–29.

	Tulude-kulude tasakaal <i>Balances des recettes et dépenses</i>		Laenuud— <i>Avances</i>		Hoiusummad— <i>Dépôts</i>		Bilanss— <i>Bilans</i>	
	1000 kr.	%	1000 kr.	%	1000 kr.	%	1000 kr.	%
1. I. 1929	—	—	73 230	160,7	44 817	173,9	105 928	152,5
1. VII. 1928	} 11 707	161,6	67 620	146,4	44 035	170,8	102 783	148,0
1. I. "			55 487	121,7	34 375	133,4	83 231	119,8
1. VII. 1927	} 7 242	100	48 899	107,3	30 190	117,1	76 803	110,6
1. I. "			45 560	100	25 773	100	69 451	100

1928 a. esimesel poolal erapankade tegevus arenes hoogsalt, mis tingitud oli edasikestvast rahareformi ja Eesti panga reorganiseerimise mõjust, ning väljendus pankade bilansi-, laenu- ja hoiusumma järsus tõusus mainitud ajajärgul. Rahareformi teostamisel riiklike pankade kasutada äinud suured summad, pärast nende välja-laenamist, valgusid osalt hoiusummadena erapankadesse; sama teed läks suurem osa Eesti panga hoiusummadest, kui nende pealt protsentide maksimine lõpetati. Aasta teisel poolal majandusliku olukorra halvenemisel (mille üheks põhjuseks oli ikaldus) hoiusummade kasvus tekkis peaaegu täieline seisak ja laenu suurenemine

muutus aeglasemaks. Üldse oli laenu- ja bilanssummade kasv 1928 a. ikkagi tunduvalt suurem kui 1927 a.

Eelmisel aastal tulude-kulude kasv oli mitu korda aeglasem tegevuse kasvust, 1928 a. vastupidiselt esimesed olid ülekaalus. Seda nähtust ei põhjastanud mitte niivõrd tulude ja operatsioon- ning ärikulude tõus, kui mahakirjutuste ja kursikahjude järsk suurenemine, kahe panga poolt (Eestimaa tööst. ja kaub. pank ja Eesti laenu pank) toimetatud suuruselt erakorraliste laenu- mahakirjutuste ja kursikahjude arvutamise järeltulusel. Selle tulemusena kulud osutusid tuludest üldsummas suuremaks.

Tulude ja kulude koosseis % — Composition en % des recettes et dépenses des banques privées.

2.	% üldsummast						% vastava aasta keskmise laenu- summa suhtes—% pour rapport aux prêts (moyennant moyenne pour l'an.)					
	4 suurpanka		16 väikse- mat panka		Kokku		4 grandes banques		16 petites banques		Total	
	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927
Tulud — Recettes:												
Saadud % ja kom.— <i>Intérêts et commissions reçus</i>	57,6	81,9	77,9	86,4	64,2	83,6	10,4	11,0	13,2	14,3	11,3	12,0
a) Laenuude %—% de prêts	52,9	77,6	71,2	79,3	59,0	78,2	9,6	10,4	12,1	13,1	10,4	11,2
Mitmesugused sissetulekud— <i>Recettes diverses</i>	12,0	18,1	13,8	13,6	12,6	16,4	2,1	2,4	2,9	2,2	2,2	2,4
a) Komisjon— <i>Commissions</i>	6,0	8,6	7,9	7,5	6,0	8,2	1,1	1,1	1,4	1,2	1,2	1,2
b) Kursi kasud— <i>Bénéfice de change</i>	3,5	6,0	3,5	2,5	3,5	4,7	0,6	0,8	0,6	0,5	0,6	0,7
c) Mahak. nõudm. tasu— <i>Rembours des dettes inespérées</i>	1,1	0,8	0,6	0,9	1,0	0,8	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Kahju—	30,4	—	8,3	—	23,2	—	5,5	—	1,4	—	4,1	—
Kokku tulud—Total	100	100	100	100	100	100	18,0	13,4	16,9	16,5	17,6	14,4
Kulud — Dépenses:												
Makstud % ja kom.— <i>Intérêts et commissions payés</i>	36,4	47,6	51,4	51,6	41,3	49,0	6,5	6,4	8,7	8,5	7,3	7,1
a) Hoiusummade %—% pour dépôts	20,3	26,7	34,5	34,7	24,9	29,5	3,7	3,5	5,9	5,7	4,4	4,3
Ärikulud— <i>Frais d'exploitation</i>	17,7	29,3	20,8	26,5	18,7	28,3	3,2	3,3	3,5	4,4	3,3	4,0
a) Palgad— <i>Appointements</i>	11,0	18,7	12,3	16,0	11,5	17,8	2,1	2,3	2,1	2,7	2,0	2,5
Muud— <i>Autres dépenses</i>	39,5	10,8	16,3	5,7	31,5	9,0	7,0	1,4	2,8	0,9	5,5	1,3
a) Mahakirjut. laenuud— <i>Prêts inespérés</i>	33,9	9,3	14,3	4,6	27,6	7,6	6,2	1,3	2,5	0,7	1,8	1,1
Puhaskasu— <i>Bénéfice net</i>	7,1	12,3	11,5	16,2	8,5	13,7	1,3	1,7	1,9	2,7	1,5	2,0
Kokku kulud—Total	100	100	100	100	100	100	18,0	13,4	16,9	16,5	17,6	14,4

2. Tulude ja kulude koossels.
Composition des recettes et dépenses.

Võrreldes 1927 a. tulud suurenesid üldse 24,0%, saadud protsendid ja komisjon 24,3% ja mitmesugused sissetulekud 22,8% võrra; seejuures suurenemine suuremate pankade rühmas oli väiksem (üldse +18,3%) kui vähematel pankadel (üldse +34,4%). See tulu suurenemine olenes täiel määral ope-

ratsioonide (peamiselt laenude) kasvust, sest laenuprotsendi määra alanemise järeldusel protsenditulud, kuid ka mitmesugused sissetulekud, suhteliselt näitavad tagasiminekut; eelmise aastaga võrreldes, esimesed alanesisid 0,7% ja teised 0,2% võrra (keskmisest laenude summast).

Laenuprotsent, arvatud keskmise laenu summa põhjal:

	1928 a.				1927 a.			
	Laenud üldse	Tähtajal. laenud	Diskont. vekslid	Kto-krt laenud	Laenud üldse	Tähtajal. laenud	Diskont. vekslid	Kto-krt laenud
Suuremad pangad	9,5	3,8	9,6	9,8	10,4	4,1	10,0	11,2
Vähemad pangad	12,0	11,4	13,4	11,0	13,1	12,3	14,7	12,1
Kokku	10,4	5,1	11,0	10,2	11,3	5,7	11,5	11,5

Protsendi alanemine leidis aset kõigi laenu liikide juures, kuid mitte ühel määral, suurim oli alanemine kto-krt laenude juures, nimelt 1,3% (suurpankadel 1,4%, vähem. pankadel 1,1%) ja väikseim diskonteeritud vekslite juures — 0,5% (suurpankadel 0,4%, vähematel pankadel 1,3%).

Saadud % ja mitmesuguste sissetulekute osasuurus 1928 a. üldsummas peaaegu ei muutunud, suurematel pankadel % osa suurenes 0,9% ja vähematel see vähenes 1,3% võrra, kuna mitmesuguste sissetulekute osa vastavalt alanen ja tõusis.

	1928		1927	
	1000 kr	%	1000 kr	%
Üldse saadud %	7 520	100	6 051	100
a) Tähtaj. laenude p.	87	1,2	106	1,8
b) Disk. veksl. p.	2 865	38,1	2 089	34,5
c) Kto-krt arvete p. 1)	3 951	52,5	3 489	57,8
d) Korresp. arvete p.	354	4,7	234	3,9

91,8% protsenditulust saadi laenuprotsendina, mille hulka said arvatud ka protsendid välisvaluta arvete pealt. Üksikute laenu liikide järjekord, nende pealt saadud protsenditulu suuruse suhtes 1928 a. ei muutunud, küll aga muutus nende osasuurus üldtulust; nii sissetulek kto-krt laenude pealt, mis suuruselt endiselt püsis esikohal, 57,3%-lt 1927 a. alanen 52,5% 1928 a., tähtajaliste laenude pealt vastavalt 1,8%-lt — 1,2%-ni ning diskonteeritud vekslite pealt sissetuleku osasuurus — 34,5% 1927 a. suurenes — 38,1%-ni 1928 a. ja vastavalt korrespondent arvete pealt 3,9% — 4,7%-ni. Mainida oleks, et liikumise suun üksikute laenu liikide juures on püsinud kahel viimasel aastal, väljaarvatud kto-krt laenud, millede % osa 1927 a. 0,3% võrra kerkis, 1928 a. aga selle eest järsult langes (—1,8%).

Mitmesugusist sissetulekuist üle poole langes inkasso ja teiste komisjonide peale; viimaste summa absoluutselt suurenes 1928 a. suur-

kui ka väikepankadel; suhteliselt aga ainult vähematel pankadel, kuna suurpankadel ning ka üldse vastav suhtarv vähenes.

Kursikasude summa vähematel pankadel kerkis kahekordseks võrreldes eelmise aastaga, ning selle järeldusel mainitud tulu ka üldse suurenes tunduvalt summalt, kuna suhteliselt ta alanen suurpankade mõjutusel; viimastel juba aastaid kestnud kursikasude langus jätkus 1928 a.

Mahakustutatud kahtlaste nõudmiste tasumis-summad suurenesid 59 tuh. kroonist 1927 a. 106 tuh. kroonini 1928 a. ehk 10,4%-st — 19,1%-ni eelmisel aastal kahjusse kantud kahtlaste nõudmiste summast, kusjuures 1928 a. % peaaegu võrdne oli mõlemil pankade rühmal, kuna 1927 a. see umbes kolm korda kõrgem oli väiksematel pankadel. Üksikute pankadest olid tasusummad madalad (alla 5%, osalt suurte mahakirjutuste juures tasumised puudusid täitsa) mõlemal aastal — Eestimaa tööstus- ja kaub. p., Tallinna aktsia p., Pärnu p., ja Tartu tööstuspangal, ning kõrged (üle 20%) Tallinna krediit p., Tallinna linna p., Kauba p. ja Tartumaa pangal. Laenude mahakirjutamised ning mahakirjutatud laenude tasumised puudusid üldse, Pärnu krediit p., Valga p. ja Rosen ja Ko'l.

Kinnisvarasid omasid 12 panka (1927 a. 14) koguväärtuses 5 386 tuh. kr (1927 a. 5 313 tuh. kr) 1. VII. arvete seisu järgi, millisest summast amortisatsioon (kinnis- ja vallasvara kokku 1 173 tuh. kr) mahaarvamata. Sissetulekud kinnisvaradelt, millised juba eelmisel aastail vähenesid, jätkasid seda liikumist 1928 a., mille arvatavaks põhjuseks oli üürihinna, peamiselt äriruumide, langus. Kinnisvara andis sissetulekut 9 pangale üldse 131 tuh. kr (1927 a. 10 pangale — 151 tuh. kr), mis moodustab 2,4% (1927 a. 2,8%) kinnisvara alla mabutatud kapitalist.

Kulud üldsummas (excl. puhaskasu) kerkisid 71,5%, makstud protsendid 36,3%, ärikulud 6,8% ja muud (kustutamised ning kahjud) 46,9%

1) incl. välisval. arvete p.

võrra eelmise aastaga võrreldes. Mahakirjutatud laenude (+ 482,1%) ja kursikahjude (+ 1 879,8%) erakordse suurenemise järel, üksikute kululiikide osasuurus tunduvalt muutus 1928 a., nimelt makstud protsentidel ja komisjonil 56,8% 1927 a. alanes 45,1%-ni 1928 a., ärikuludel vastavalt 32,8—20,4%-ni ja muudel suurenes 10,4%—34,4%-ni kulude üldsummast. Tuleb arvesse võtta, et 1928 a. laenude mahakirjutuste ja kursikahjude summat 82,3% langes kahele pangale (Eestimaa tööstus- kaub. p. 73,2% ehk 45,1% tema laenusummast, Eesti laenup. 9,1% ehk 28,1% laenusummast) ning et sellest suurem osa arvatakse mitte aruande-, vaid juba varem aastail kahtlasiks nende tagasisaamise mõttes muutusi, kuid nende kahjusse kandmisega viivitati mõningail põhjusil kuni 1928 a. (näit. Eestim. tööst. kaub. pangal sai mahakirjutus vajalikuks 1928 a. tema ühinemise puhul Kommerts pangaga). Sellepärast pankade 1928 a. tegevuse iseloomustamiseks on otstarbekohane mahakirjutatud laenude ja kursikahjude summat vähendada enam-vähem harilikku tasapinnani. Kui eelmainitud kahe panga mahakirjutuste ja kursikahjude summat vähendada 2 800 tuh. kr võrra, siis saame vastavaks üldsummaks 888 tuh. kr, kuluüldsummaks 7 914 tuh. kr, mille eelmise aasta summat 26,7% võrra ületab, makstud protsentide osaks 61,1%, ärikuludeks 27,7% ja muudeks kuludeks 11,2%, ning seega

üldiselt 1928 a. leidis aset makstud protsentide ja „muude kulude“ (kustutamised, kahjud) osade kasv ärikulude arvel.

Makstud protsentidest langes 60,4% hoiumummadele (ühes arvatud välisvaluuta arved) ja 39,6% muudele arvetele; ka 1927 a. oli mainitud protsentide suurusvahetõrke umbes sarnane. 1927 a. võrreldes hoiumummade % kerkisid summalt 36,5% ja muud % 35,8% võrra; esimeste kasvu põhjustas hoiumummade suurenemine. Pankadevahelise kokkuleppe põhjal hoiprotsenti tähtajalistelt hoiumummalt pidi alandatama, kuna jooksvate arvete pealt maksetav % pidi jääma püsima 1927 a. tasapinnal. Meie andmetel protsendi määr alanes tähtajaliste hoiumummade kui ka jooksvate arvete pealt mõlemil pankade rühmal. Kto-krt. arvete % 1928 a. näitab tunduvalt tõusu, kuid oletada võib vastavate tulude ebatäpset arvestamist pankade poolt 1927 a. Hoiprotsent üldse 7,6% 1927 a. alanes 7,1%-ni 1928 a., suurpankadel vastavalt 7,1%—6,8%-ni ja vähematel pankadel 8,3%—7,0%-ni. Üldiselt vähemad pangad maksid kõrgemat % kui suurpankad, kuid ka viimastel ületas jooksvate arvete % kindlaksmääratud normi (6%), mis olenes osalt sellest, et jooksvate arvete hulka arvati eritingimustega arved, mille pealt kõrgemat % makseti.

Hoiprotsent, arvatud keskmise hoiumumma põhjal:

	1928				1927			
	Hoiumumma üldse	Tähtajal. hoiumumma	Jooksvad arved	Kto-krt arved	Hoiumumma üldse	Tähtajal. hoiumumma	Jooksvad arved	Kto-krt arved
Suuremad pangad	6,8	8,8	6,4	3,9	7,1	10,5	6,5	1,5
Vähemad pangad	7,6	9,1	7,2	5,6	8,3	10,3	7,8	4,6
Kokku	7,1	8,9	6,7	4,3	7,6	10,4	7,0	2,3

Väiksematel pankadel hoiumummad tõusid intensiivsemalt kui suurpankadel ja selle järel, nendele langev osa makstud hoiprotsentidest suurenes sellepeale vaatamata, et samal ajal hoiprotsentimäär neil alanes suuremal määral. Hoiprotsentide summa suurenes suurpankadel 29,5% ja väiksematel pankadel 46,3% võrra ning osasuurus esimestel 58,0% 1927 a., kahanes 55,1%-ni 1928 a. ja viimastel vastavalt tõusis 42,0%—44,9%-ni.

Makstud protsentidest langes 1928 a. jooksvate arvele 40,7% (1927 a. 40,1%), tähtajalistele hoiumummadele 18,4% (1927 a. 19,2%) ja kto-krt arvetele 1,5% (1927 a. 1,0%).

	1928		1927	
	1000kr	%	1000kr	%
Üldse makstud %	4 836	100	3 550	100
a) Tähtaj. hoius. p.	889	18,4	682	19,2
b) Jooksv. arvete p. 1)	1 971	40,7	1 422	40,1
c) Korresp. „	929	19,2	662	18,6
d) Välaarvete p.	548	11,3	518	14,4

1) incl. välisv. arved.

Muud makstud protsentid (1928 a. 1 917 tuh. kr, 1927 a. 1 412 tuh. kr) moodustasid kokku 39,6% (1927 a. 39,7%), sellest korrespondent arvete % 19,2% (1927 a. 18,6%), välaarvete ja redisk. % 11,3% (1927 a. 14,4%), ja mitmesuguste arvete % ja komisjon 9,1% (1927 a. 6,7%). Muud % samuti kerkisid väiksematel pankadel suuremal määral (+ 45,3%) kui suurpankadel (+ 31,2%) ning selle tulemusena nende (vähemate pankade) osa mainitud % üldsummast 31,2% 1927 a. kerkis 33,5%-ni 1928 a. ja suurpankadel vastavalt alanes 68,2%-st — 66,5%-ni.

Ärikulud 1928 a. moodustasid üldsummas 2 190 tuh. kr ehk 3,3% keskmisest laenudesummast (1927 a. 2 049 tuh. kr ehk 4,0% laenudesummast) ning seega mainitud kululiik suhteliselt tunduvalt alanes. Palgad, millised ärikuludes suuruselt asusid endiselt esikohal, summalt suurenesid 54 tuh. kr võrra, mis tingitud oli ametnikkude ja teenijate arvu suurenemisest. 1928

aasta lõpul erapankade teenistuses oli ametnikke 550 ja teenijaid 101, kuna 1927 a. vastavad arvud olid 450 ja 98. Kõik teised ärikululijad absoluutselt samuti suurenesid, väljaarvatud esitus ja sõidukulud, millised vähenesid, kuid suhteliselt kās vähenesid või püsisid eelmise aasta tasapinnal.

Mahakirjutatud laenude summa 554 tuh. kr 1927 a. tõusis 3 225 tuh. kr 1928 a. ehk 1,1% — 4,5%-ni laenude summast. Kui aga arvestamata jätta eelmainitud 2 panga mahakirjutusi, siis teiste pankade mahakirjutused 1928 a. ja 1927 a. ligikaudu olid võrdsed, nimelt andsid veidi üle 1% laenude summast.

Mahakirjutatud summast langes protestitud vekslitele 1928 a. 3,2%, 1927 a. 2,6%, tähtajaliste laenude peale vastavalt 2,8% ja 12,1%, kto-kr. arvete peale 76,4% ja 11,0% ning mitmesuguste arvete peale 17,1% ja 52,3%. Keskmisest vastavast laenudesummast mahakirjutused tegid välja protsentides: protestitud vekslid 1928 a. 0,4%, 1927 a. 0,7%, tähtajal. laenud 1928 a. 5,6%, 1927 a. 3,6% ja kto-kr. laenud 1928 a. 6,2%, 1927 a. 0,2%.

Kinnis- ja vallasvara kustutamissumma 75 tuh. kr 1927 a. tõusis 87 tuh. kr 1928 a. Pankade päralt olnud vara väärtusesummast 1. VII. kustutussumma tegi välja — vallasvaral 1928 a. 8,5%, 1927 a. 6% ja kinnisvaral mõlemil aastal 0,8%. Mainida tuleb, et protsendi väljaarvamisel on võetud arvesse pankade äriseisudes esinevad varade väärtuse summad, mis endast enamasti kujutavad varade soetamis-

hinda, endiste aastate kustutussumme mahaarvamata jättes.

Kursikahjud 19 tuh. kr 1927 a. tõusid 376 tuh. kr 1928 a. Järsu tõusu põhjustasid Eestimaa tööst. ja kaub. ja Eesti laenu p. suured kursikahjud, millised moodustasid 98,7% üldsummast.

3. Tegevustulemused. 1928 a. tegevuse lõpetasid 993 tuh. kr ülejäägiga 17 panka ja 3 panka 2 723 tuh. kr puudujäägiga ning seega üldtulemuseks oli 1730 tuh. kr suurune puudujääk. 17 panga poolt saadud puhaskasu summalt oli võrdne 1927 a. üldpuhaskasule (kõigi pankade), kuid samade pankade puhaskasusummat ületas umbes 10% võrra. Arvesse võttes pankade tegevuse suurenemist 1928 a., tuleb pidada saavutatud puhaskasu (17 panga) suhteliselt alanevaks võrreldes eelmise aastaga, nii puhaskasu % laenude summast (17 panga) oli 1928 a. 1,6% ja 1927 a. 2,0% (kõik pangad). Seda nähtust põhjustas ühelt poolt tulude langus (suhteline) ja teiselt poolt osaline kulude tõus. Tulude languse tingis eeskätt 1928 a. aset leidnud laenuprotsendi alanemine, kuid ka mitmesuguste sissetulekute (komisjonid, kursikasud jne.) vähenemine kasv (suhteliselt alanesid suurpankadel). Makstud %/o osa veidi suurenes, ärikulud aga tunduvalt alanesid (ka muud kulud alanesid pisut — 1928 a. 1,2%, 1927 a. 1,3%) ning seetõttu mainitud 17 panga kulud üldse osutusid suhteliselt eelmisest aastast madalamaks, kuid see kulude langus oli ikkagi vähem kui tulude langus

Üksikute pankade tulude ja kulude koosseis ning kasu % (Tulud üldse = 100).

	Laenude %	Muud saadud %	Mõnesugused sissetulekud	Kulud üldse	Sellest				Kasu %
					Hoiu summa %	Muud makstud %	Äri-kulud	Muud kulud	
1928 a.									
Tallinna krediidipank	79,7	7,0	13,3	88,1	34,6	25,8	23,6	4,1	11,9
G. Scheel & Co.	74,7	5,9	19,4	84,5	23,1	25,9	19,9	15,6	15,5
Eestimaa tööstus- ja kaub. pank	71,3	7,3	21,4	379,3	26,0	15,4	30,0	307,9	— 270,3
Tartu pank	76,2	6,3	17,5	95,2	32,4	18,8	37,4	6,6	4,8
Tallinna aktsia pank	69,0	1,3	29,7	85,7	23,9	31,9	18,0	11,9	14,3
Kommerts pank	66,1	6,1	27,8	98,2	43,0	14,6	10,7	20,0	1,8
Tallinna liina pank	64,8	28,7	6,5	78,7	48,8	1,1	21,0	7,3	21,3
Eesti laenu pank	73,9	10,9	15,2	272,3	35,9	21,9	32,5	179,0	— 172,3
Eesti-Vene pank	69,9	1,0	9,1	82,6	13,8	36,2	32,0	0,6	17,4
Sakaia pank	94,5	1,4	4,1	84,4	40,7	26,4	12,4	4,9	15,6
Kauba pank	86,2	4,0	9,8	86,6	44,0	15,8	24,2	2,6	13,4
Pärnu pank	86,6	0,5	6,9	87,7	42,8	17,2	20,8	0,9	12,3
Pärnu krediidipank	84,4	1,9	13,7	92,5	40,4	15,7	31,8	4,6	7,5
Viru pank	79,4	6,3	14,3	91,8	33,0	20,2	26,2	12,4	8,2
Valga pank	86,1	3,8	5,1	70,7	40,1	11,9	18,5	0,2	20,3
Tartu tööstus pank	90,1	1,4	8,5	94,1	30,1	25,6	33,2	5,2	5,9
Rosen & Co.	91,2	—	8,8	75,3	41,7	0,0	32,7	—	24,7
Tartumaa pank	92,1	4,4	3,5	91,0	46,4	8,0	31,7	4,9	9,0
Tartu linna pank	85,8	8,8	5,4	88,5	47,5	4,8	30,8	5,4	11,5
Võru pank	77,5	4,9	17,6	104,0	31,3	12,6	42,1	18,0	— 4,0

Üksikute pankadel tulud moodustasid 8,8 — 18,1% laenusummast 1. VII. 28. (Üldse 13,3%, suurpankadel 12,3% ja vähematel pankadel 15,1%). Madalaima % (Scheel ja Ko pangal) kujunemist arvatavasti mõjutas kas ebatäpne laenude summa ehk tulude ja kulude osaline nettoarvudes näi-

tamine; kõrgeim % langes Tallinna linnapan-gale ning põhjuseks oli muude %/o (korrespondent arvete pealt) suurus.

Ülejäägiga töötanud 17 pangal kulud moodustasid 70,7 — 98,2% tuludest ja puhaskasu 1,8 — 29,8%, ning puudujäägiga lõpetanud 3 pan-

gal kulud 104,0% — 379,3% ja puudujääk 4,0 — 279,3%; mainitud protsentarvude suurus enamasti olenes äri- ja muude kulude (mahakirjutused, kustutamised, kursikahjud) tasapinnast. Protsentide maksmiseks kulutati 41,4 — 67,1%; madalaim arv langes kahjuga lõpetanud Eestimaa tööst. ja kaub. p. ja kõrgeim arv eduga töötanud Sakala pangale. Mainida oleks, et hoiusummade % osa oli suurem muude % osast 17 pangal, kuna 3 pangal vahekorral vastupidine oli. Makstud protsentide vahekorral järgi otsustades suurpangad üldiselt hankisid endale resursse laenule suures määral kui väiksemad pangad (muud %: suurp. 2,9%, väikep. 2,6% laenusummast), kuna viimased suures ülekaalus olid hoiusummade poolset (hoius. %: suurp. 3,6%, väikep. 5,7% laenusummast).

Kahjuga töötanud kolmel pangal tulud ulatusid enamvähem keskmise kõrguseni (14,7 — 16,8% laenusummast), kulud aga tõusid keskmisest tasapinnast palju kõrgemale. Kahel olid eriti kõrged muud kulud (laenude mahakirjutus ja kursikahjud) ja ühel peale selle ka ärikulud. Mainida oleks, et nende kolme panga aruanetes puudujääk ei esine; kahel pangal tulud ja kulud on tasakaalus — ühel aga koguni tulude

ülejätk näidatud. Kaks esimest panka saavutasid seda sel teel, et aruandeaasta tuludesse kandsid põhi-, tagavara- ja erikapitalidest summad puudujäägi ulatuses, kuna viimane pank (Võru pank) tagavara kapitalist tuludesse kandis summa, mis puudujääki suuruselt ületas, ning seda ülejätki puhaskasuna näitas ja ka ära tarvitas, dividendi- ja juhatusele eritasude maksmiseks ning tagavarakapitali täiendamiseks (10%).

17 panga puhaskasu moodustas nende kapitalidest:

	Põhikapitalist		Omikapitalist	
	1928	1927	1928	1927
Suurpangad	22,9%	12,1%	15,1%	8,3%
Vähemad p.	15,3,,	14,4,,	13,2,,	12,5,,
Kokku	18,8,,	13,0,,	14,2,,	9,6,,

Pankade puhaskasu % nende kapitali summast 1928 a. tõusis järsult, eriti suurpangadel, kuid tuleb silmas pidada, et nende protsentarvu madalale surus eelmisel aastal Eestim. tööst. ja kaub. pank, mille suure omakapitali juures oli võrdlemisi väike puhaskasu. 1928 a. kasuga töötanud 3 suurpanga kasuprotsent oli 1927 a. põhikapitalist 20,2% ja omakapitalist 13,9%.

Puhaskasu jaotus % (Puhaskasu summa — 100), dividendi summa ja selle % põhikapitalist.

	Tagav. ja erikap.		Eritasu juhat. ja ametn.		Riigimaks		Muud		Dividend.		Dividendi summa		Dividendi % põhikapitalist		
	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	
	<i>kr</i>														
Tallinna krediidipank	10,3	20,2	20,0	20,0	12,3	12,6	4,3	4,0	53,1	43,2	120000	98000	10,0	7,4	
G. Scheel ja Ko	8,5	7,3	17,1	18,1	33,5	31,0	—	—	40,9	43,6	120000	120000	16,0	16,0	
Eestimaa tööstus- ja kaub. pank	—	4,9	—	—	—	17,6	—	13,6	48,2	—	80000	—	—	4,0	
Tartu pank	10,0	7,6	—	—	33,1	—	4,1	45,1	52,2	333,3	20000	20000	5,0	5,0	
Tallinna aktsiapank	8,0	8,2	20,6	17,0	33,0	30,2	0,2	0,3	38,2	43,4	32000	40000	8,0	10,0	
Kommertspank	10,0	16,7	—	—	—	16,6	—	—	—	66,7	—	20000	—	5,0	
Tallinna linnapank	30,0	30,0	20,0	20,0	—	—	—	—	50,0	50,0	50453	37050	10,5	17,0	
Eesti laenupank	—	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Eesti-Vene pank	10,0	10,0	8,9	9,0	—	—	22,0	32,8	58,5	48,2	21000	10000	5,2	2,5	
Sakala pank	13,0	13,3	15,1	14,8	32,4	35,3	7,1	3,5	32,4	33,1	15000	15000	6,0	6,0	
Kaubapank	10,0	10,0	31,6	29,2	—	—	—	—	38,4	55,7	20000	20000	10,0	10,0	
Pärnu pank	10,0	10,0	11,8	11,0	9,6	14,2	—	—	68,6	64,8	18000	20000	12,0	20,0	
Pärnu krediidipank	10,0	10,0	7,1	—	30,1	31,0	—	—	46,2	58,3	5000	5000	5,0	5,0	
Viru pank	10,7	10,0	—	5,3	—	—	—	—	8,8	69,3	73,1	7500	10000	0,0	8,0
Vaigu pank	12,3	2,2	8,2	8,6	20,5	24,4	1,0	2,0	58,0	62,8	24000	18000	40,0	30,0	
Tartu tööstuspank	10,0	10,0	—	—	10,2	28,8	—	—	79,8	61,2	5000	4000	5,0	4,0	
Rosen ja Ko	11,4	7,7	—	—	8,5	12,1	—	—	80,1	80,2	9000	7500	18,0	15,0	
Tartumaa pank	10,4	11,7	13,5	12,1	18,8	16,7	—	—	57,3	59,5	3500	5000	3,5	5,0	
Tartu linnapank	30,0	—	10,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Võru pank	10,0	—	17,8	28,1	—	—	—	—	1,4	72,2	70,5	1750	500	3,5	1,0
Kokku—Total	13,5	12,9	16,5	16,4	20,0	19,4	2,4	4,2	47,6	48,6	481203	528050	6,2	7,1	

4. Puhaskasu jaotus ja makstud dividend.

Répartition du bénéfice net et dividende payé.

Dividendi maksid 1928 a. 16 panka (1927 a. 18 panka ühes arvatud Tallinna linnapank, mille

dividendiks arvati linnavalitsusele väljamakstud puhtakasu osa) üldsummas 481 tuh. kr (1927 a. 528 tuh. kr) ehk 9,9% dividendi maksnud pankade põhikapitalist ja 48,6% nende puhaskasust (1927 a. vastavalt 7,3% ja 50,3%). Üksikute pankadel dividendi % oli — põhikapitalist 3,5

— 40,0% (1927 a. 1,0 — 30,0%) ja puhaskasust 32,4 — 89,3% (1927 a. 33,1 — 333,3%). Kuni 10% põhikapitalist maksid 11 panka (1927 a. 13) ja üle 10% — 5 panka (1927 a. — 5). Võrreldes 1927 aastaga, dividendi osa puhaskasust vähenes. Dividendiks ja „muuke“ (peamiselt ülekanne järgmise aasta peale) määratud puhaskasu osad kahanesid, ning tagavara kapitali täienduseks, riigimaksudeks ja eritasudeks ametnikkudele ettenähtud osad suurenesid.

Üldse saadud ja makstud % määrad ¹⁾.

	Saadud	Makstud	Vahe
1928 a.	9,8	6,7	3,1
1927 a.	10,8	7,1	3,7
	Saadud laenu- ja makstud hoiu % ²⁾ .		
1928 a. Üldse .	10,4	7,1	3,3
Suurp.	9,5	6,8	2,7
Väikep.	12,0	7,6	4,4
1927 a. Üldse .	11,3	7,6	3,7
Suurp.	10,4	7,1	3,3
Väikep.	13,1	8,3	4,8

Üldiselt pankade tegevus 1928 a. arenes soo-

vitavas sihis ning saavutatud tulemusi tuleb lugeda rahuldavaiks, eriti arvesse võttes aasta teisel poolel aset leidnud majanduslise olukorra halvenemist. Positiivsete saavutistena võiks nimetada protsendimäärade alanemist, saada-vate ja maksetavate protsentide määrade üks-teisele lähenemist ja ärikulude langust. Pankade aktivade ebareaalsetest väärtustest vabastamise otstarbel toimetatavad suured mahakirjutamised ehkki võib olla annavad tunnistust eelmiste aastate ettevaatamatusest ja ebaõigest talita-misest, osutuvad samuti tervitatavaks nähtuseks.

Arvutatud: ¹⁾ arvete I.VII. saldode järgi; ²⁾ keskmise laenu ja hoiusumma järgi.

Pankade tulude ja kulude kohta ennem Keskbüroo väljaandets ilmunud artiklid ja andmed:

Pankade tulud ja kulud 1927 a., V. Feldman, Eesti Statistika Nr. 86 (1), 1929 a., lhk. 28—35.
 Pankade tulud ja kulud 1921—26 a., V. Feldman, Eesti Statistika Nr. 71(10), 1927 a., lhk. 580—584.
 Eesti Maapanga tegevus 1926—27 a., Eesti Statistika Nr. 71(10), 1927 a., lhk. 586—587.
 Eesti rahaasutuste arenemine, Eesti Statistika Nr. 1—2, 1922 a., lhk. 203—205.

LINNADE ja ALEVITE TULUD ja KULUD 1928/29 m/a. RECETTES et DÉPENSES des VILLES et BOURGS en 1928/29.

Sisu: 1) Linnade ja alevite korrallised ja erakorrallised büdžetid, lhk. 157. 2) Korrallised kulud, lhk. 158. 3) Korrallised tulud lhk. 159. 4) Ettevõtted, lhk. 161.

1. Linnade ja alevite büdžetid. 1928/29 majandusaastal
Budgets des villes et bourgs. nii kulud, kui tulud tõu-
sid, võrreldes eelmise
aastaga 12–18% võrra,
kui aluseks võtta arutamisel saadud summasid
(1927/28 a. kuulus 15 kuud).

	tulud	kulud		
1928/29	11 017	112 10 873	113	
1927/28	9 798 ¹⁾	100 9 664 ¹⁾	100	
Erakorralliste kulude % üldkuludest väljendus:				
1928/29	17,3%	1924	27,2%	
1927/28	18,2 „	1923	32,7 „	
1926	32,6 „	1922	10,0 „	
1925	24,5 „			
Absoluutarvudes osutuvad erakorrallised kulud:				
1928/29 a.	1 908 678			
1927/28 a. ²⁾	1 763 831			

Neist summadest on asutatud ja laiendatud peamiselt ettevõtteid (elektri-jaamad, tramm, veevärk j. m. s.), püstitatud koolimajad ja eluhooned, omandatud kinnisvarad ja Pärnus peale muude ehitatud veel supelasutis.

Aruandeaastal kulutati erakorrallise eelarve järgi:

ettevõtete laiendamiseks	1 093 878 kr
uute hoonete ehitamiseks	247 449 „
koolimajade ehitamiseks	285 333 „
kinnisvarade omandamiseks	267 320 „

Loetletud aladest on nimetamisväärne eriti Tallinna elektrijaama, gaasitehase, veevärgi, tramm, tapamaja ja pandimaja laiendamiseks kulutatud 761 909 kr ja uute hoonete ning koolimajade ehitamiseks 199 190 kr.

Erakorrallised kulud kaeti kolmest allikast, nimelt saadud laenuna pankadest 717 410 kr, oma kapitalidest 879 182 kr ja riigilt toetusena peamiselt koolimajade ehitamiseks 228 585 kr; ainult Paldiskis erakorralliste tulude hulka on võetud 830 kr, mis maksti kindlustusseltsi poolt tulekindlustustasuna.

¹⁾ Majandusaastasse kuulus 15 kuud, summadega 12 247 ja 12 080; käesolevad arvud on võetud juotades 15 ja korrutatades 12.
²⁾ Majand. aastasse kuulus 15 kuud, summaga 2 204 789; käesolev arv on saadud jagades 15 ja korrutatades 12.
³⁾ Arvatud 1922 a. 1 kr = 91,07 marka.
⁴⁾ Majandusaastasse kuulus 15 kuud, summadega 331 323 ja 307 929 kr., käesolevad arvud on saadud jagades 15 ja korrutatades 12.

Korrallistest ja erakorrallistest kuludest on saavutatud järgmised suhtarvud, mis näitavad linna elaniku koormatust omavalitsuse kuludega:

1922 a. langes keskmiselt ühe elaniku peale 18,5 kr ³⁾ ja
1928/29 a. „ „ „ „ „ 33,4 kr.

Seega kasvas elaniku koormatus seitsme aasta vältel peaaegu kahekordseks.

Üksikutele linnadele oli aruandeaastal see suhtarv:

Tallinnas	45,5 kr.	Kuressaares	23,4 kr
Tartus	29,0 „	Paldiskis	18,7 „
Narvas	18,8 „	Petseris	23,6 „
Pärnus	97,2 „	Nõmmel	17,2 „
Valgas	15,4 „	Tapal	18,0 „
Viljandis	27,6 „	Põltsamaal	29,9 „
Rakveres	23,0 „	Türiil	15,2 „
Võrus	32,5 „	Tõrval	30,5 „
Haapsalus	20,9 „		

Rohkeim on koormatud linnakodanikud Tallinnas, Pärnus, Võrus, Tõrvas, Põltsamaal ja Tartus, kuna suhteliselt madalate kuludega osutusid Türi ja Valga, nähtavasti kodaniku kehvusest kaubandus-tööstusliste asutiste puudusel.

Alevite büdžetid kujunesid järgmistena:

	Tulud	Arengu määrtaja	Kulud	Arengu määrtaja
1928/29 a.	352 826 kr.	133	346 187 kr.	141
1927/28 a. ⁴⁾	265 058 „	100	246 343 „ ⁴⁾	100

Elaniku koormatus alevitel väljendus:

1924 a.	8,0 kr
1928/29 a.	12,2 kr

Vastavad andmed iga alevi kohta viimase aruandeaasta eest on järgmised:

Mustveel	8,7 kr.	Elval	15,1 kr.
Narva-Jõesuul	7,4 „	Antslal	14,7 „
Kundal	8,2 „	Kilingi-Nõmmel	16,4 „
Otepüäl	10,9 „	Suure-Jaanil	12,5 „
Mõisaküläl	7,2 „	Jõgeval	23,1 „
Sindil	4,8 „	Võõpsul	11,6 „
Kallastel	4,3 „	Keilal	7,9 „
Jõhvil	11,1 „	Mustlal	8,6 „
Kärdlal	36,6 „		

Kärdla ja Jõgeva suurimad suhtarvud tekkisid sellest, et Kärdlas ehitati uus koolimaja

hoone ja Jõgeval asutati elektrijaam. Igatahes on alevi elanikul väikesem koormatus kui linna kodanikul, suurenedes vaid kitsamal ulatusel.

2. Korralised kulud. *Dépenses ordinaires.*

Korralised kulud linnadel ja alevitel on koondatud järgmises tabelis:

	Valitsemine, sotsiaalsed ja riiklised asutised, pensionid ja abirahad, tulitorje	Heakord	Haridus	Hoolekanne	Tervishoid	Rahandusoperatsioonid ja kapitalide asutamine	Mittesungused	Kokku
Linnadel (tuhandis kr)	1093	1681	1739	1584	1311	1425	131	8964
%	12,2	18,8	19,4	17,7	14,6	15,9	1,4	100,0
Alevitel (tuhandis kr)	90	21	68	25	4	19	18	248
%	36,1	9,0	27,5	10,0	1,5	7,7	7,3	100,0

1926 a. linnade sama liigi kulud jagunesid protsendiliselt veidi erinevalt, nimelt:

1928/29 a.	12,2	18,8	19,4	32,9	15,9	1,1	100,0
1926 a.	7,2	20,8	22,9	33,4	13,9	1,8	100,0

Tunduv lahkumine, eriti valitsemise ja muude asutiste kuludes (I lahter) on seletatav asjaoluga, et 1926 a. oli ainult 13 linna, kuna aruandeaastal juure on arvatud veel 5 linna väiksemate büdjetidega, millised, nagu teada, annavad kõrgemat protsenti peamiselt valitsemise kuludes.

Tõusu näitavad rahandusoperatsioonid, millest hulka kuulub 766 222 kr võlgade ning protsentide tasumiseks ja 658 948 kr kapitalide asutamiseks. Ent esimesest summast $\frac{3}{4}$, nimelt 519 644 kr koosneb ettevõtete ülekannetest oma võlgade tasumiseks; samuti eraldatult ettevõtete poolt 529 701 kr oma kapitalide asutamiseks, nii et muudeks ettevõtete mitteseotud otstarbeteks jääb linnavalitsusel oma muist tuluallikaist katta ainult 246 578 ja 129 247 kr.

Tähtsamad andmed selle kohta näidatakse alamal tuhandeis kroonides, kusjuures klambrites on paigutatud ülekanded ettevõtete tuludest:

	Võlgade kustutamine	Kapitalide suurendam.
Tallinn	513 (426)	532 (472)
Tartu	89 (24)	20 (—)
Narva	32 (3)	9 (—)
Pärnu	37 (14)	32 (20)
Valga	14 (3)	3 (1)
Viljandi	28 (22)	9 (—)
Rakvere	3 (3)	13 (14)
Võru	13 (9)	7 (6)
Haapsalu	10 (7)	8 (4)
Kuressaare	6 (6)	10 (—)

Need summad, mis linnavalitsused omast käest on tasunud, läksid ühelt poolt obligatsioon-, hüpoteegi-, riiklise varustuslaenu ja muude sellesarnaste võlgade katteks, teiselt poolt kultuurkapitalide ja ehitusfondide suurendamiseks.

Pälvivad tähelepanu järgmiste linnade rahandusoperatsioonide protsendilised osad korralistest kuludest:

Tallinnas	21,6 %	sel. võlgade tasumiseks	10,6 %
Tartus	7,5 „	„	6,1 „
Narvas	8,1 „	„	6,6 „
Pärnus	11,6 „	„	6,2 „
Viljandis	10,0 „	„	7,5 „
Rakveres	13,6 „	„	1,5 „
Võrus	12,4 „	„	8,1 „
Tõrvas	11,3 „	„	6,7 „

Silmapaistvalt koormatud on Tallinn, kuigi suurem osa kuulub kapitalide asutamiseks; teistest linnadest kulutavad palju, eriti võlgade tasumiseks, Viljandi ja Võru, kuna Rakvere peamiselt kogub kapitale, sest tasuda on seal ainult riikline varustuslaen.

Mis puutub heakorra, hariduse, hoolekanne ja tervishoiu kuludesse, siis üksikasjalised protsendilised arvud nimetatud aladel osutusid järgmisteks:

	Heakord	Haridus	Hoolekanne	Tervishoid
Tallinn	18,0	15,4	17,0	15,7
Tartu	22,3	27,3	17,9	11,1
Narva	10,2	26,9	24,3	18,2
Pärnu	21,7	19,7	18,0	13,8
Valga	9,6	37,9	23,7	4,3
Viljandi	15,1	12,8	17,8	31,9
Rakvere	19,2	25,7	16,9	12,0
Võru	15,1	15,2	18,9	22,8
Haapsalu	28,8	10,5	15,3	5,2
Kuressaare	15,8	10,3	25,7	2,5
Paide	5,2	23,4	17,6	25,2
Petseri	31,0	13,3	6,8	3,4
Paldiski	8,1	39,3	5,1	2,1
Nõmme	29,9	23,4	19,6	3,4
Tapa	13,7	38,8	10,0	1,9
Põitsamaa	20,5	16,8	11,5	0,7
Türi	7,2	44,9	9,6	2,0
Tõrva	28,1	32,2	7,3	1,5

Heakorra teostamisel avaldab suurimat jõupingutust Petseri, kulutades selleks kolmandiku oma büdjetist; peaaegu samases ulatuses tegutsevad Nõmme ja Tõrva, kuna Paidel, Türil, Paldiskil ja Valga heakorra kulud osutuvad alla 10%. Viimane asjaolu tekib peamiselt sellest, et neilt linnadelt suuremaid kulusid nõuavad haridus ja hoolekanne: Paides 41%, Türis

54,5%, Paldiskis 47,4% ja Valgas 61,6% korrallistest kuludest. Üldse kulutab enamik linnadest hariduse ja hoolekande otstarbeteks tunduvaid osi büdžetidest, eriti Narvas (51,2%), Tartus (45,2), Rakveres (42,6), Nõmmel (43), Tapal (48,8) ja Tõrval (39,5%). Vähemalt pinevust on märgata tervishoiu kuludel, nimelt kümnel linnal ei ulatu see kulu isegi 10-ne protsendini; erandina esineb Viljandi, kes kulutab tervishoiu heaks 31,9%, omades suhteliselt suuremat haiglat, mis nõuab üle 98 tuh. krooni ülalpidamiseks. Ent tuleb mainida, et nimetatud kulu pole kaugeltki koormav büdžetile, sest et umbes 90 tuh. kr tasutakse tagasimaksuna ravimise eest. Sarnased tagasimaksud on olemas ka teistel linnadel nii tervishoiu kui ka muudel aladel, kuid mitte sarnase protsendilise ulatusena, kus tagasimaks võrduks ligikaudu kuludele.

Alevite korralliste kulude jaotust näitab järgmine andmestik:

Valitsemine, sotsiaalsed ja riiklikud asutised, pensionid, abirahad ja tuletõrje	36,1%
Heakord	9,9 „
Haridus	27,5 „
Hoolekanne	10,0 „
Tervishoid	1,5 „
Rahandusoperatsioonid	7,7 „
Mitmesugused kulud	7,3 „
	100,0%

Kõrge kulude protsent administratsiooni ja hariduse aladel on täitsa loomulik, olenedes büdžetide väikesest ulatusest, näiteks Otepää kulutab alevivalitsuse ülalpidamiseks 5502 kr, s. o. võrdlemisi väikese summa, kuna üldkuludest annab see 43,2%, Kallastel seks isegi 50,7%; samuti Jõhvi alevi kooli ülalpidamine maksab 7153 kr, mis teeb välja üldkuludest 34,7%.

Büdžetide väikesest ulatusest järgneb nähtus, et mõnel alevil (Sindil, Kallastel, Võõpsul) puuduvad täiesti väljaminekud heakorra teostamiseks, ehk kulutatud summad ei võimalda veendumust, nagu oleks selle alale küllaldaselt tähtsapanu pööratud, näiteks suvitusolukorra tõstmiseks kulutati Kärdisas kõigest 22 kr, ning Keilas tänavate valgustamiseks 23 kr.

Rahandusoperatsioonidest suurem osa langeb kapitalide asutamisele, peamiselt ehitusfondideks. Laenu tasumine ja protsentide maksmine ilmneb alevi kohta tunduvamaks Jõhvil (34½ tuh kr), Elval (2 tuh.) ja Antslal (1,4 tuh.).

3. Korrallised tulud.

Recettes ordinaires.

Korralliste tulude summad on näidatud järgmises tabelis tuhandeis kroones:

Maksud:	13 endisel linnal 1928/29 a.	1926 a.	5 uuel linnal 1928/29 a.
Varanduslikust seisukorrast olenevad	2752	2211	95
Tõstus-kaubanduslikud	1163	1221	67
Tarvitusõiguste pealt	302	258	11
Mitmesugused maksud	245	316	24
Kokku	4512	4006	197

Maksud:	13 endisel linnal 1928/29 a.	1926 a.	5 uuel linnal 1928/29 a.
Varanduste kasutamisest (netto)	713	566	39
Ettevõtete puhaskasu	678	703	31
Mitmesugused sissetulekud ja kulude tagasimaksud	1763	1239	39
Rahandusoperatsioonid	1122	809	9
Mitmesugused	21	—	—
Üldse	8809	7323	315

Suuremal osal tuluallikaist on märgata tõusu. Tunduvalt (24% võrra) kasvasid varanduslikust seisukorrast olenevad maksud, peamiselt kinnisvaramaksu arvel, milline maks on varanduste ümberhindamise tõttu tõusnud üle 40%. Sissetulekud kaubandustööstusmaksudest on kahtlased, nähtavasti üldise majanduskitsikusega seotud põhjusil, näiteks lõbustusemaks langes 20 tuh. kr, laada ja turukaupluste maksud vähenesid 8 tuh. kr, trahterimaks aga 45 tuh. kr võrra. Samasugused põhjused kutsusid esile ka mõningate ettevõtete puhaskasu langust, näiteks linna viinakauplustest saadi aruandeaastal 81 tuh. kr, kuna 1926 aastal oli 130 tuh. kr.

Maksude tõus tarvitusõiguste pealt on seletatav seega, et autode, mootor- ja jalgrataste pealt tuli sisse 159 tuh. kr, 1926 aastal aga 107 tuh. kr, kuna hobuste ja sõiduriistademaks langes 52 tuh. kroonilt 38 tuh. kroonini. Väikesi muudatusi teistel selle liigi maksudel on: koeramaksul + 2 tuh. kr ning silla- ja palgiparvetusmaksul + 3 tuh. kr. Kõige suurem tõus selle liigi maksudel on Narval, kus saadi 40,8% rohkem 1926 aastast, kuna Tallinnal see osutus vaid 16,8%.

Puhaskasu varanduste kasutamisest saadi rohkem 25,4% võrreldes 1926 a., eriti majadest 85,2%, kruntidest, heina- ja karjamaadest 12%. Märksa on suurenenud puhaskasu majadest Tallinnas ja Pärnus (67 tuh. ja 10 tuh. kr ehk 74,3 ja 60%). Suuremaid varandusi omavad Tallinn, Pärnu ja Tartu, misjuures Tallinn saavutab majadest 57% kõigist selle liigi sissetulekutest, samuti kruntidest 28%, kuna Pärnul metsade kasutamine esimesel kohal seisab, andes varanduste kasutamise üldsummast 56%; majad, maad ja mõisad aga annavad umbes ühesuuruseid puhaskasusid. Mis puutub Tartusse, siis saadi seal mõisadest 46%, majadest 29% ja metsadest 13%.

Uttest linnadest on näidatud: Nõmmel ainukeseks kasutamise objektiks majad, Tapal — krundid ja maad, Põltsamaal ja Tõrval — mõlemad tuluallikad ja Tõrval peale selle veel liiva- ja saviakude kasutamise.

Mitmesugused sissetulekud eriülesannete täitmisel, kuhu kuuluvad toetused ja kulude tagasimaksud, ulatusid 1763 tuh. kr, nii toetussummade, kui ka oma tulude kasvades.

Toetussummade suurenemine sündis tundu-

valt heakorral alal, eriti suurtes linnades, kellele toetust anti Teedeministeeriumi poolt uute teede tegemiseks ja tänavate korrashoiuks, nimelt Tallinnale 67 700 *kr* (1926 a. oli 40 750 *kr*) teede tegemiseks ja asfalt-betoonteede parandamiseks, Tartus samuti uute tänavate sillutamiseks 45 680, ehk rohkem 1926 a. 31 840 *kr*. Teiste linnade samaks otstarbeks antud toetussummadel on märgata vaid väikseid muudatusi, kas vähenemise või suurenemise suunas, näiteks Pärnus 15 000 *kr* vähem, Viljandis ja Võrus rohkem — esimesel 1 606 *kr*, teisel 1 000 *kr*.

Hariduse alal on toetuste kogusumma 3 000 *kr* võrra vähenenud peamiselt Tallinna arvel (30 tuh. *kr* asemel 13 tuh. *kr*), kuna teistel linnadel, eriti Tartul toetus vastavalt on suurenenud.

Märksa on tõusnud valitsuse toetused hoolekande teostamiseks, üldse 48 tuh. *kr* rohkem kui 1926 a. Suurem osa langeb Tallinna vanade ja lastekodude kasuks — 31 tuh. *kr*, samuti Tartu heaks umbes 6 tuh. *kr* lastekodu ja haigete kodu „Tartu Kodu“ toetuseks. Narvas samaks otstarbeks 20 tuh. *kr* rohkem.

Tervishoiu alal on valitsuse poolt antud 29 tuh. *kr* enam kui 1926 a., sellest Tallinnale 27 tuh. *kr*, Tartule üle 2 tuh. *kr*; teistele linnadele antud toetussummad kõiguvad 1 000 *kr* ümber.

Mis puutub muudesse tuludesse ja kulude tagasimaksudesse, siis on siin need tegelikult tõusnud heakorral (9 tuh. *kr*), hoolekande (59 tuh.) ja tervishoiu alal (209 tuh. *kr*), kuna hariduse alal isegi sissetulekud vähenesid ja seda selle tõttu, et suurem osa Tartu linna hariduse kuludest, mis 1926 a. väljaspool eelarvet arvestati, sama aasta aruandes üldse pole näidatud. Samuti viidi aruandeaastal aruande nomenklatuuri muutmise tagajärjel lastekodud ja -aiad hariduse alalt hoolekande alla, kus nende asustiste majanduskulude tõttu ka sissetulekud suurenevad. Tulude tõusu tervishoiu alal seletatakse peamiselt haigemajade ravimistulude suurenemisega, kui ka uue haigla asutamise tõttu Viljandis.

Rahandusoperatsioonide kohta tuleb eeskätt mainida, et siin on näidatud peamiselt ettevõtetele linna kassale ülekantud summad: 1) võlgade tasumiseks ja nende protsentide maksimiseks 520 tuh. *kr* ja 2) ettevõtete kapitalideks 530 tuh. krooni, kuna ülejääv osa kogusummast esineb jooksva arvete, väärtpaberite ja kapitalide protsentidena. Kuna linnade ettevõtete asutamine, uuendamine ja laiendamine viimase 4—5 aasta vältel nõudis suuremaid laenusid rahaasutisilt, siis arusaadavalt pidid kasvama ka võlgade likvideerimiseks ettevõtete poolt määratavad summad, ning ettevõtete tegevuse laienemisega ka tarvilikud kapitalid.

Ülevaatliku pildi saamiseks linnade tulude kohta on alamal paigutatud protsendiline võrdlusjaotus.

I. Maksud:	1928/29 a.	1926 a.
Kinnisvarast	23,2	20,5
Tulu- ja puhaskasumaks	7,9	9,6
Äritunnistustel	2,4	2,5
Trahterimaks	6,6	8,3
Lõbustusmaks	2,2	2,6
Piirituslubade asemaks	2,1	2,7
Autode ja mootorrataste pealt	1,5	1,1
Hobuste ja sõidukite pealt	0,4	0,7
Koerte pealt	0,5	0,5
Jalgrataste pealt	0,3	0,3
Plaanide registreerimise eest	0,2	0,2
Mitmesugused vähemad maksud	4,3	1,4
Kokku	51,6	50,4
II. Puhaskasu varanduste kasutamisest ja ettevõtetest:		
Varanduste kasutamisest	8,3	9,2
Ettevõtetest	7,8	8,8
III. Mitmesugused sissetulekud erifülesannete täitmisel:		
Toetused ja muud tulud	19,7	20,5
Rahandusoperatsioonid ja mitmesugused kannangud	12,6	11,1
Üldse	100,0	100,0

Tulude vahekord on 1926 a. võrreldes pea-aegu püsima jäänud. Kuid siiski näitavad nad, samuti ka rahandusoperatsioonide kannangud, tõusu tendentsi. See asjaolu tekib varanduste kasutamise ning ettevõtete puhaskasu muutlikkusest, kui ka sellest, et mitmesugustel sissetulekutel ja toetustel puudub teatud stabiilsus. Maksude hulgast suureneb peamiselt kinnisvaramaksu tähtsus, kuna teistel maksudel see väheneb omavalitsustel mitteolenevaid põhjusil, näiteks langeb tulu- ja puhaskasumaks, tunduvalt kahaneb trahterimaks, samuti äritunnistus- ja lõbustusmaks jne.

Alevite protsendiline tulude jaotus väljendub järgmiselt:

I. Maksud:	1928/29 a.
Kinnisvaramaks	9,2
Isikumaks	9,6
Äritunnistumaks	7,3
Trahterimaks	18,3
Laada ja turumaksud	0,2
Piirituslubade asemaks	4,2
Tulumaks	2,7
Lõbustusmaks	2,0
Puhaskasumaks	2,5
Hobuste ja sõidukite pealt	0,6
Koerte pealt	0,7
Mitmesugused vähemad maksud	11,2
Kokku	74,5
II. Puhaskasu varanduste kasutamisest ja ettevõtetest:	
Varanduste kasutamisest	7,6
Ettevõtetest	7,3
III. Mitmesugused sissetulekud erifülesannete täitmisel:	
Toetused ja muud tulud	5,0
Rahandusoperatsioonid ja mitmesugused kannangud	5,6
Üldse	100,0

Maksud omavad alevil veel suurema tähtsuse kui linnadel, muidugi ettevõtete ja varanduste vähema kasutoovuse ning toetuste ja muude tulude puudulikkuse tõttu. Alevite maksud märksa erinevad linnade omadest, nimelt kinnisvaramaksu nõutakse sellekohase seaduse alusel suhteliselt $2\frac{1}{2}$ korda vähem, selle asemel aga võetakse isikumaksu, mis linnade büdžetides täiesti puuduvad ja eriti tähtsamana esineb trahterimaks—umbes 25% maksude üldsummast.

Maksude % korrallistest tuludest ulatub mõnel alevil keskmisest kõrgemaiks: Kundas—91,8%, Narva-Jõesuus 94,5 ja Keilas koguni 100%, kellel puuduvad teised tuluallikad varanduste ja ettevõtete kasutamise näol; viimased kaks tulu liiki puuduvad ka Sindi alevil, nii et peale maksude saadi seal ainult 1 250 kr Sindi kalevivaabriku ühisuselt algkooli õpetajate palkadeks. Teistel alevil on mitmesuguste tuludena hariduse alal näidatud õpperahad ehk naabri valdaldelt saadud toetused koolide ülalpidamiseks.

Varandused võimaldavad võrdlemisi suuremat sissetulekut Kärklas 31%, Antslas 22%, Suure-Jaanis 18%, kuna Narva-Jõesuul ja Jõhvil on see protsent keskmiselt märksa madalam (1,1 ja 2,8). Nimetatud tulud saadakse alevi maade ja kruntide rendist muude varanduste (talude, metsade jm.) puudusel.

Mis puutub rahandusoperatsioonesse, siis on siin näidatud kas büdžeti tasakaalustamiseks võetud tagavara summad jooksvatest arvetest või nende protsendid.

4. Ettevõtted.

Entreprises municipales.

Tulutoovus linnade ettevõtetest osutus protsendiliselt korrallistest üldtuludest järgmisena:

	1928/29 a.	1926 a.
Tallinn	7,2	9,7
Tartu	8,4	9,4
Narva	14,0	9,4
Pärnu	3,8	2,5
Valga	8,5	8,1
Viljandi	4,9	3,0
Rakvere	14,9	16,6
Võru	7,8	8,8
Haapsalu	7,5	11,1
Kuressaare	11,3	32,6
Paide	7,7	7,5
Petseri	2,2	3,0
Paldiski	—	3,7
Nõmme	12,9	16,1
Tapa	16,8	11,4
Põltsamaa	10,8	4,5
Türi	3,9	0,8
Tõrva	0,7	—
Keskmine	7,8	9,6

Eelpoolloodud andmestik iseloomustab ettevõtete kasutamise intensiivsust üksikutes linnades ja protsendilist kaalu büdžetis. Nii seisavad

keskmisest kõrgemal Narva, Rakvere, Kuressaare, Nõmme, Tapa ja Põltsamaa, kus ettevõtete tulukus on väärliselt tõstetud; alla keskmist püsivad suurimaist linnadest Pärnu, kus uus supelasutis tegutses 9816 kr puudujäägiga, ning mustusevedu andis kahju 1606 kr; Viljandis mõjus ettevõtete üldise puhtakasu peale turbatööstuse 8596 kr puudujääk. Eriti madal on puhtakasu protsent Petseril, Türi ja Tõrväl, seetõttu, et tähtsamad ettevõtted (elektrijaamad) tegutsesid puudujäägiga. Ka Tallinna ettevõtete puhaskasu on, eelmiste aastatega võrreldes, tunduvalt langenud ja seda just kabe tähtsamasutise — pandimaja ja veevärgi puhaskasu puudusel, sest esimesel läks 12 127 kr puhaskasu tegevuskapitali suurendamiseks, teisel 215 969 kr — filterveevärgi ehituslaenu kustutamiseks ja selle protsentide maksmiseks.

Nagu näha, ettevõtete tähtsus büdžetis on mõnel linnal langenud, kuna suuremal osal linnadest on märgata teatud suurenemist. Silmapaistvalt on see tõusnud Narval + 4,0%, Tapal + 5,4% ja Põltsamaal + 6,3%. Tähtsuseta puhaskasumaksuga ja isegi kahjuga tegutsesid ettevõtted Tõrväl ja Paldiskil, mis tekkivad elektrijaamade puudulikkust sisseseadest ja korraldusest, mille tagajärjel need ettevõtted hävitavad teiste ettevõtete puhaskasu. Kuressaare ettevõtete tähtsus langes umbes kolm korda, mis tekkinud peamiselt supelmajade tulutoovuse vähenemisest suvitajate arvu kahanemise tõttu aruandeaastal; suurt mõju avaldab ka elektri-jaama tegevuskahju.

Teistlaadi mulje saame ettevõtete puhaskasu absoluutarvude kõrvutamisel:

	1928/29 a.	1926 a.
Tallinn	355 tuh. kr.	486 tuh. kr.
Tartu	125 " "	110 " "
Narva	71 " "	45 " "
Pärnu	28 " "	14 " "
Valga	18 " "	14 " "
Viljandi	18 " "	7 " "
Rakvere	33 " "	33 " "
Võru	13 " "	13 " "
Haapsalu	6 " "	2 " "
Kuressaare	9 " "	28 " "
Paide	6 " "	6 " "
Petseri	1 " "	-2 " "
Paldiski	0 " "	1 " "

Selgub, et ettevõtete kasutoovus Tartus, Rakveres ja Võrus pole sugugi vähenenud aruandeaastal võrreldes 1926 a., Tartus on see isegi tõusnud 13,6%, korraline büdžet aga üle 27% võrra.

Ettevõtete arv on kasvanud kuue peale, nimelt asutati linnapank Tartus, linna-apteegid Viljandis, Haapsalus ja Nõmmel ning avati rahvasaun Kuressaares ja turukaubamaja Rakveres; lõpetati eseseisvalt tegutsev aiapidamine Viljandis.

Tab. 1. LINNADE TULUD JA KULUD (er) I. IV. 1923 KUNI 31. III. 1919 - REKTEDES et DÉPENSES (en ler) des VILLES de I. IV. 1923 - 31. III. 1922.

	Tallinn	Tartu	Narva	Pärnu	Võlga	Viljandi	Rakvere	Võru	Häapsalu	Kuresaare	Paide	Petseri	Paldiski	Nõmme	Tapa	Põltsamaa	Juri	Tõrva	Kokku
Tuudesaatvad organid—Organes exécutifs.	182547	78818	35835	30990	10767	21763	22760	15225	15828	10129	11674	20768	4112	20338	8400	8083	7966	6017	536026
Sotsiaalsed asutised; tööbri, vaestelaste kohus, juriidiline büroo jms.—Institutions sociales; bureau de travail, tribunal des orphelins, bureau juridique etc.	82907	10305	2827	1308	1768	7325	1212	1340	342	—	—	893	20	3071	266	458	322	497	122761
Pensionid ja abirahad—Pensions.	160057	32980	10199	26228	3744	4327	5067	2293	1476	1972	1230	2008	794	2401	372	372	488	279	254382
Riiklikud asutised—Kortelikohustus, vangimajad jms.—Institutions du gouvernement; obligation locative, prison etc.	41835	8273	1844	4192	122	687	381	2104	438	60	41	—	—	1681	705	1500	300	—	50497
Tuletõbe—Pompes.	57875	94855	3879	7070	1883	2542	1803	2182	548	750	586	904	—	1006	301	1006	301	181	120511
Haakord—Services publics.																			
Ehitus osakond—Services des constructions	124905	15700	—	10792	749	2540	2704	1442	776	—	—	—	—	815	—	118	450	—	160951
Tänavate, sõdade, aetade, platside korrashoold ja nute tegemine—Entret. et conciat. des rues, ponts, parades, places et squares	596683	184955	33043	77987	68306	39130	33912	15826	9148	4484	2595	17851	780	37429	5618	6496	2078	14379	1088675
Tänavate ja platside valgustus—Éclairage des rues et des places publ.	117049	65769	7008	16175	7311	8189	3987	2989	1528	2995	880	3000	1000	5894	—	1506	—	750	245480
Kaevude ja puhtaevet torustiku korrashoold—Entretien des puits et des conduits d'eau potable.	—	—	—	5812	—	—	—	—	83	8	—	—	—	39	—	278	—	—	5670
Suvisuolukorra parandamine ja suveimajad—Fertigationnement des stations balnéaires, établissements des bains de mer.	4654	4798	—	5324	—	—	—	1202	7871	4075	—	—	—	110	—	119	500	—	24488
Muistevae kanaliseerimise korrashoold—Égouts	30164	—	7785	18137	4652	2585	331	2805	25	246	—	—	20	—	—	—	—	—	106598
Muistuse ja prügi kõrvaldamine—Vidange et balayage	14410	3073	1270	948	341	984	44	563	97	62	—	—	—	—	10	—	—	32	21834
Korralduste ülalkulud ja mitmesugused tööd—Services et travaux divers	14479	10259	160	184	—	—	584	—	—	236	309	1133	—	—	—	250	—	23	27591
Kokku—Total	902238	324594	49304	129559	19339	53378	41612	24777	19478	12706	3784	21484	1750	43787	5628	8767	3023	15184	1681242
Haridus—Instruction publique.																			
Koolivalitus—Service des écoles	22185	8282	4056	4965	6262	1683	913	1653	—	280	—	—	—	549	8	150	—	—	50984
Alg-, kesk- ja erikoolid—Écoles primaires, secondaires et spec.	607716	284633	146812	98863	66545	40246	43783	16964	7443	4256	13290	8460	8027	2690	15399	5317	1819	17187	1897687
Raamatukogud, arhiivid ja muuseumid—Bibliothèques, archives et musées	70204	27240	5496	6868	3021	1700	2290	1573	524	600	798	601	470	1564	200	400	270	—	123711
Abirahad ja toetused hariduse olearbeks—Secours pour la propagation de l'instruction	10800	38082	2640	5310	1906	—	5464	3595	605	3035	1008	180	—	2477	318	560	476	—	70496
Abirahad ja toetused isikutele ja asutistele—Secours aux personnes et aux institutions	34618	38073	1250	6945	803	1700	3370	1000	—	—	—	—	—	1250	—	550	—	240	89799
Kokku—Total	745523	398269	129756	117464	78627	43329	55828	24785	8507	8261	17036	9241	8497	34141	15925	7177	18764	17427	1738637
Hoolekanne—Assistance publique																			
Hoolekande osakond—Service de l'hygiène	35185	10042	3886	2067	2033	1484	—	1750	—	—	—	—	—	1893	—	25	74	—	58351
Vanadekodud ja vaesteimajad—Asiles de vieillards et établissements de charité	183786	76029	36341	30530	43177	12041	8345	14187	5591	7190	6498	—	1381	3728	259	1301	3925	—	411199
Õmajaad—Asiles de nuit	16152	—	886	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17088
Lastekodud, lastelaad ja mänguplatsid—Crèches, écoles pour petits enfants et places à jouer	268223	62684	32495	26465	21071	18021	1746	4899	1928	7594	2325	—	—	657	156	—	—	420	458778
Vaestie toetus ja abirahad—Subsides aux pauvres	319603	111706	43750	46476	13820	24553	26676	10017	5036	5632	3912	4707	377	14512	3693	3592	—	35100	640992
Kokku—Total	820901	260461	117310	107589	49131	63099	36767	39833	12555	20716	12875	4707	1758	28635	4102	4921	3999	3930	1584288
Tervishoold—Hygiène.																			
Tervishoold osakond—Service de l'hygiène	24909	16758	4362	3543	1540	2547	3382	949	1078	—	615	—	—	2971	—	37	138	—	62919
Haigete, ambulantskoostimide, vaevetkoha ja emade nõuandekohaad—Hôpitaux, ambulances, postes de secours et de conseil aux mères	676599	118167	76170	74475	6698	98361	21701	34876	2348	2000	17848	2370	468	1009	764	265	640	730	1165589

Tab. 1. Linnade tulud ja kulud (kr) I. IV. 1928 kuni 31. III. 1929 — Recettes et dépenses (en kr) des villes de I. IV. 1928 — 31. III. 1929.

	Tallinn	Narva	Pärnu	Valga	Viljandi	Rakvere	Võru	Hapsalu	Kuressaare	Paide	Petseri	Paldiski	Nõmme	Tapa	Põltsamaa	Turti	Tõrva	Kokku	
IV. Mitmesugused muud maksustused—Autres droits et taxes divers																			
Viivitsralvid—Amendes sur payements arriérés	42370	8604	4674	1243	1154	2602	474	347	250	485	1423	170	1457	1	315	—	83	65611	
Kausilehtimaks—Taxes de bureau	3231	953	—	1913	22	26	101	16	57	—	4	16	44	115	5	59	30	6780	
Plaandide läbivaatamise ja registreerimismaks—Vérification et enrégistrement des plans	12864	—	715	182	—	149	—	208	—	29	131	—	—	—	41	—	—	16304	
Maks oksjonite pealt—Ventes publi	555	194	57	—	—	—	—	14	111	16	—	4	—	—	—	—	—	1021	
Elu- ja surmaksustused—Versement au lieu de taxes sur vie	101854	31779	11685	5880	5040	5089	3083	1711	1685	1685	3151	1359	3013	1812	684	9	798	195066	
Mitmesugused juhustulud ja ettenägemata tulud—Recettes diverses et non prévues	4522	243	2222	390	1417	1518	509	84	1204	1614	1767	684	2123 9)	622	682	9062	1065	32768	
Kokku—Total	165396	41803	18353	9608	7633	9334	4167	2330	3477	3779	6476	2433	6637	2530	1927	9721	2576	318170	
V. Puhaskasu linnade varanduste kasutamisel—Bénéfice net de l'exploitation des propriétés municipales																			
Kasul-bénéfice; kahju-déficit																			
Majade (ühes majandusosakonna kuluvega)—immeubles (y compris les dépenses pour le service économiq. de la ville)	157642	30296	27487	10886	—421	12987	1488	11439	3052	3699	—661	2553	22651	—	2898	86	3394	277796	
Krundidest, heina- ja karjamaadest jms.—Propriétés foncières, prés et pâturages	70810	11135	32041	4375	2538	2487	2007	1584	3271	4727	13780	1016	—	1056	2819	1428	4065	180613	
Metsadest—Bois et forêts	5138	36058	10678	6818	638	156	—	4088	710	—	—	—	—	—	—	—	—	16583	
Mõisadest ja taludest—Domaines agricoles	27886	48263	20375	520	2210	250	—	300	898	—	—	261	—	—	—	—	—	104233	
Lüüva-, saviankudest ning kivimüüdist.—Sablères, glaisières et carrières	8552	1510	176	—	—	521	—	136	55	372	—	3721	—	—	—	—	112	15145	
Kokku—Total	270415	105231	180957	23099	4085	16354	3495	17818	8526	8796	13119	7553	22251	1630	5717	1514	7571	752372	
VI. Puhaskasu linnade ettevõtteid—Bénéfice net des entreprises municipales.																			
Linnapank—Banque municipale	20000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20000	
Pandimaja—Maison de prêt	7300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7300	
Gaasitehas—Usine à gaz à éclairage	36839	9522	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46221	
Elektrijaam ja võrk—Usine électrique	231900	71227	18842	14739	10723	13501	5886	kaal.	—379	2537	—1038	—386	7270	4043	769	—	—1090	420597	
Veovärk—Conduite d'eau	—	11527	—	—	—	—	—	—	—	Tasa-	—	—	—	—	—	—	—	11527	
Tapamaja—Abattoir	3081	6080	—	Tasa-	1138	3760	—118	—	—172	Tasa-	2027	—	—	1345	—	Tasa-	—	7096	
Apтек ja rohupood—Pharmacie	28565	7967	—	kaal.	1190	3842	4384	208	—	Tasa-	—	—	—	—	—	—	—	48964	
Turbatiõstus—Tourbière	984	—	951	—	—	—	—	—	—	Tasa-	—	—	—	—	—	—	—	—6651	
Veovoor—Camionage	2515	—8760	2900	358	—	1377	Tasa-	3	—	86	—	—	—	—	—	—	—	—3250	
Materjalide ladu—Entrepôt des matériaux	27618	10611	5787	2639	6191	6774	1009	1040	2956	56	—	—	—	—	—	—	—	1665	
Pürituse- ja õllepood—Vente dealcool	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94197	
Kütte- ja ehitusmaterjali ladu—Entrepôt des matériaux de construction et de chauffage	499	6726	4561	600	600	400	403	717	50	—33	—	—	—	—	—	—	—	27393	
Tiivaranduse—Trançais	6091	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10843	
Rõngakaitseilmajaam—Poste de vaccination	—	871	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	871	
Suupellimad—Bains froids	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—1064	
Korvuspunktid—Hôtels de voyageurs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	
Turukamaramaja—Halls de marché	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	889	
Fuurestetuis ja mükusevedu—Entreprise de vidange, fabrication d'engrais	—18	6040	—1600	—	—	395	—	—	—	124	—	—	—	—	—	—	—	15	

1) Süm hulgas 11011 kr endise elektrijaama sisseseade müügist. 2) Süm hulgas 1007 kr lina järelevantuse eest. 3) Süm hulgas 1405 kr on jäänud deebitoride arvele.

Tab. 2. ALEVITE TULUD JA KULUD (ker.) I IV 1928 KUNI 31. III. 1929. — RECETTES ET DÉPENSES des BOURGS (en kr.) I IV 1928 — 31. III. 1929.

	Mistvee	Narva-Jõesuu	Kunda	Otepää	Mõisaküla	Sindi	Kulliste	Jõhvi	Kärbla	Elva	Aotsla	Kihingl-Nõmme	Suure-Jaani	Jõgeva	Võõpsu	Keita	Musta	Kokku
Alevivalitsuse ja majanduskulud—Administration des bourgs et dépenses économiques	606	5862	4674	5502	5101	3167	3262	4875	3223	8271	5732	4042	4476	4457	2184	2001	4652	77325
Sotsiaalsed asutised (vaestelaste kohus jne)—Institutions sociales (tribunal des orphelins etc)	—	285	123	208	—	60	—	460	48	—	—	—	108	100	—	—	—	1220
Pensionid ja abirahad—Pensions	186	282	—	143	162	157	69	478	118	177	48	—	—	118	26	30	76	2305
Riiklikud äraandjad (vargaste vedu ja toimine)—Transport et envois des prisonniers	411	827	121	87	1682	120	130	—	—	—	716	149	—	162	18	—	—	4283
Tuleohürge—Pompiers	600	386	—	366	150	115	—	513	125	123	155	472	325	250	140	160	150	4390
Hoold- ja plaatsid korrashoold—Entretien et construct. des rues et des places	2853	536	985	335	929	—	—	1026	565	5091	1631	834	276	636	—	606	1488	17611
Tänavate valgustamine—Éclairage des rues	358	370	—	—	—	—	—	680	601	601	45	112	180	232	—	23	112	2863
Suhtekorraldus tööstuse—Perfectionnement des stations balnéaires	—	3619	—	72	94	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	3507
Muud—Diverses	76	—	—	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	276
Kokku—Total	3237	4525	985	407	1123	—	—	1656	587	5692	1676	946	456	868	—	629	1600	24437
Haridus—Instruction publique	6230	7194	4285	2238	5466	1349	1899	7153	2558	4614	5364	1408	2753	3174	1538	2000	1550	60688
Koolid—Écoles	150	417	250	40	150	68	—	200	225	100	889	300	180	50	25	60	120	3166
Raamatukogud—Bibliothèques	750	487	1230	370	47	534	41	94	—	29	610	—	—	100	25	—	—	4517
Abirahad ja muud—Secours et divers	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku—Total	7130	8098	5765	2648	5663	1943	1940	7447	2783	4743	6743	1700	2903	3324	1588	2060	1670	68151
Hoolekaune—Assistance publique	1360	2063	2318	2122	2423	1336	157	1343	1220	785	2332	1713	1967	615	195	1485	1321	24904
Vanadekodud, lastesaiad, abirahad ja muud—Asiles de vieillards, écoles pour petits enfants, secours et divers	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haigemajad, ambulatooriumid ja arstid—Hôpitaux, ambulances et	2291	285	—	—	—	—	—	300	—	60	406	178	—	—	—	—	194	3714
Rahandusoperatsioonid—Opérations financières	3140	389	2429	737	689	1340	851	3489	314	1928	1400	454	1931	—	—	—	—	5675
Võlgade tasumine ja prosentide maksamine—Amortissement des dettes et paiement des intérêts	—	—	—	500	590	—	—	356	2660	1050	1050	—	—	—	6	—	300	19437
Kapitaalse asutamise—Création des fonds	1301	389	—	—	—	—	—	200	201	5623	675	889	112	1370	876	904	272	17943
Mittesugused kulud—Dépenses diverses	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku korralised kulud—Total des dépenses ordinaires	25861	23182	16615	12720	17673	8523	6429	20611	10980	27342	20587	10890	12546	11289	5033	7289	10234	247694
Erakorralised kulud—Dépenses extraordinaires	2142	—	5193	9089	—	—	—	44019	—	—	—	14480	—	15871	544	—	7716	96493
Kokku korralised ja erakorralised kulud—Total général des dépenses	28003	23182	21808	21759	17673	8523	6429	20611	54989	27342	20587	25370	12456	26690	5577	7289	17949	346187
Tulud—Recettes	544	2689	12226	249	468	926	214	799	1196	2670	1052	146	960	151	187	—	1222	25643
Maksud—Impôts	1192	716	228	335	625	567	510	303	350	514	367	343	226	284	184	251	195	7410
Kinnisvaramaks—Impôts immobiliers	1828	317	335	320	380	10	464	464	89	518	344	402	533	1454	—	—	153	7057
Liiklusemaks—Impôts sur le bénéfice net	4128	—	—	2176	2756	895	1302	1808	3057	2955	1798	1670	—	725	—	1987	1425	26722
Suhtumaks—Droit de théâtre	—	4631	—	—	—	—	—	—	—	589	—	—	—	—	—	—	—	5420
Muud (naturaal kohustusel)—Diverses	—	—	—	—	—	—	—	1144	—	—	—	—	—	—	167	760	—	2071
Kokku—Total	7832	8633	12789	3050	4459	2388	2031	4608	4592	7185	3561	2561	1719	1889	1263	2948	2995	74322

(järg lk. 161).

Ettevõtete hulgast arenevad jõudsasti elektri- jaamad esimestes suuremates võimsamate jaamade linnades: Tallinnas arengumõõtja 113, Tartus 109, Narvas 226, Pärnus 383, Valgas 157, Viljandis 215, Rakveres 111. Hästi töötavad ka linna raudteed. Ehkki Tallinnas on näidatud puhaskasu 6091 *kr*, tuleb siiski meelespidada, et trammi tuludest on kaetud ehituskulu ja makstud ette 2—5 aasta rendiraha Vene-Balti

tehadest kasutamisele võetud veerevkoosseadu ja hoonete eest.

Aleveil puuduvad sellekohased kapitalid ettevõtete asutamiseks ja arendamiseks ja selle tõttu peale viinapoodide tegutsevad ainult neljal alevil elektrivõrgud (Mõisakülas, Jõhvis, Jõgevas ja Keilas) ja ühel (Mustveel) oma tapamaja. Mis puutub viinapoodidesse, siis tegutseb neid vaid kaheteistkümnes alevis, nende hulgast Elvas suurima puhaskasuga 3934 *kr*.

Omavalitsuste tulude ja kulude kohta ennem Keskbüroo väljaandels ilmunud artiklid ja andmed:

- Maavalitsuste tulud ja kulud 1. I. 1927—31. III. 1928 a., V. Feldman, Eesti Statistika 1929 a. Nr. 95 (10), lk. 545—553.
 Linnade ja alevite tulud ja kulud 1. I. 1927—31. III. 1928 a., sama 1929 a. Nr. 91 (6), lk. 325—335.
 Maavalitsuste tulud ja kulud 1923—26 a., V. Feldman, Eesti Statistika 1928 a. lk. 367—381.
 Linnade ja alevite tulud ja kulud 1926 a., H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 78 (5), 1928 a., lk. 311—322.
 Sama 1925 a., H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 66 (5), 1927 a., lk. 257—269.
 Sama 1924 a., H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 52 (7), 1926 a., lk. 1—13.
 Sama 1923 a., H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 40 (7), 1925 a., lk. 1—13 (lisa).
 Sama 1922 a., H. Neuhaus, Eesti Statistika Nr. 25 (4), 1924 a., lk. 1—14 (lisa).
 Omavalitsuste kulud tervishoiu ja hoolekande peale 1925 a., E. Lasberg, Eesti Statistika Nr. 65 (4), 1927 a., lk. 203—205.

RUKKI- JA NISU KASVATUS JA KAUBANDUS MAAILMAS.

PRODUCTION et COMMERCE du MONDE dans le SEIGLE et FROMENT.

Sisu: 1) Rukki ja nisu kasvatuse maailmas, ltk. 169. 2) Tähtsamad rukkikasvatajad ja tarvitajad maailmas, ltk. 171.

Teravilja küsimus peale ilmasõja on seisnud püsivalt päevakorral, mida on põhjustanud sõja järeldusel tekkinud mitmesugused raskused teraviljakasvatuse alal. Küsimuse ajalooline külg on lühidalt järgmine. Ilmasõja ajal sõdijais Euroopa riikes vähenes tootmine, mis eriti tunduvalt avaldus Venemaal, kes enne sõda oli Lääne-Euroopa turu üheks tähtsamaks teraviljaga varustajaks. Lääne-Euroopas tekkis teraviljast suur puudujääk. Seda olukorda ruttas kasutama Ameerika, eriti Ühisriigid, kes oli teistest soodsamalt varustatud veovõimalustega. Sõja ajal Euroopa nõudmine oli suur, mida soodustas omakord Ameerika poolt antud krediitid. Hinnad tõusid. Teraviljakasvatuse Ameerikas tasus end hästi. Selle tagajärjel laiendati seal teraviljakasvatust erakordselt, mis sündis osalt ka teiste tootmisharude arvel. Sõja lõppedes võisid Euroopa riigid asuda jälle oma teraviljakasvatuse korraldamisele. Ameerikast ostetav villi oli liig kallis sõjast vaeseksjäänud Euroopale, pealegi Ameerika piiras krediite. Nõudmine ilmaturul vähenes ja Ameerikas selle tagajärjel tekkis 1919 ja 1920 a. suur teravilja ülejääk. Hinnad langesid järsku ja endiste kõrgete kasude asemel kannatasid Ameerika farmerid suuri kahjusid. Polnud kerge tõmmata kokku liig laialdunud teravilja kasvatust järsku, sest see polnud millegagi asetada. Tekkisid raskused teraviljakasvatuse alal mitte üksnes Ameerikas, vaid ka Euroopa teraviljakasvatajates maades, kuna turunõudmine oli väike ja hinnad langesid madalale. Olukord pehmenes vähe 1924 a., kui Euroopas oli kehva saak ja Ameerika sai jälle oma ülejääke suuremal määral ära mahutada. Kuid sõjajäreldusel tekkinud raskustest teraviljakasvatuse alal pole veel kaugelki saadud üle. Ookeanitaguste maade odav pakkumine pole õnneks neile enestele, ühtlasi aga ka Euroopa teravilja tootjatele. Nii ühed kui teised püüavad leida abinõusid oma seisukorra parandamiseks.

Teravilja küsimus on ka meil korduvalt päevakorral olnud, eriti teravalt viimasel ajal, kus väljast sissetungiva äärmiselt odava vilja vastu kaitset otsitakse. Küsimuse tähtsust hinnates, tahame järgnevas ülevaates tuua mõningaid andmeid teraviljakasvatuse ja tarvituse kohta, mis aitavad neid küsimusi selgitada. Teraviljadest võtame vaatlusele toiduviljad —

rukki ja nisu, mille ümber kogu küsimus keerleb.

1. Rukki ja nisu kasvatuse maailmas.

Cultivation mondiale de seigle et froment.

Rukki ja nisu on peamiselt Euroopa rahvaste leivaviljaks. Neist kahest — nisu on üleilmlise levivusega,

kuna rukist kasvatatakse peaaegu üksnes Euroopas, kuid ka siin avaldub vähendamise kalduvus. Kuni XIX sajandini rukis oli pealeviljaks kogu Euroopale, sest ajast aga asendatakse järjekindlalt nisuga. Käesoleval ajal rukki kasvatuse peavaldkondadeks on ida Saksamaa, Poola ja Kesk-Venemaa, vähemal määral kasvatatakse aga pea kogu põhja-Euroopas, kus asenevad kehvema mullastikuga maad. Väljaspool Euroopat kasvatatakse nimetamisväärselt rukist üksnes Am. Ühisriikides nisu valdkonna põhjapoolses osas ja Kaanadas. Ameeriklased ise aga rukist kuigipalju ei tarvita, vaid veavad välja Euroopasse.

Rooma Rahvusvahelise Põllumajandusliku Instituudi kokkuvõtete järele 1900—13 a. keskmiselt oli rukki pindala 44,6 milj. ha, millest 25,1 milj. ha oli N. S. V. L. ja 18,5 milj. Lääne-Euroopa riikes ning ainult 1 milj. ha väljaspool nimetatud maid. Sõja aastatel kasvupind vähenes, kuid 1923 a. üldsummas saavutati sõjaeelne seisukord jälle kätte. 1925, 1926 ja 1927 a. rukki kasvupind ületas juba sõjaeelset seisukorra kuni 2 milj. ha, mis sündis N. S. V. L. arvel, kuid juba järgmisel (1928) aastal tõmbus kasvupind jälle sama võrra tagasi. 1928 a. kokkuvõtete järele oli üldine rukki pindala umbes võrdne sõjaeelsele, selle juures Lääne-Euroopa osa umbes 2 milj. ha vähem, kuna N. S. V. L. osa umbes 0,6 milj. ha ja muude maade osa 1,4 milj. ha suuremad. Lääne-Euroopa rukki pindala viimastel aastatel näitab väikest suurenemist, sõjaeelset seisukorda pole siiski veel saavutatud. Samuti on lugu saagiga, mis Lääne-Euroopas ühelgi aastal ei ole sõjaeelset keskmist annud. Selle vastu N. S. V. L. on kasvanud rukki pindala, nii ka kogusaak sõjaeelsega võrreldes, langes aga viimasel aastal jälle endisele tasapinnale. Ameerikas sõjaaastatel suurendati tunduvalt rukki pindala (1922 a. võrdus see 8,5 milj. ha), turu vähenemise tagajärjel tõmbuti aga kokku ja viimastel aastatel on püsima jäänud umbes 1,7 milj. ha-le.

Rukki ja nisu kasvupind olog saak maailmas. (Rahvusvahelise Põllumajandusliku Instituudi aastaraamatute järel).
Superficie et production de seigle et froment dans le monde. (Annuaire International de Statistique Agricole).

1.		1909—1913			1921—1925		1926			
		Kasvu- pind 1000 ha	Saak		Super- ficie 1000 ha	Production		Kasvu- pind 1000 ha	Saak	
			Kokku 1000 kv	Kesk- m. ha-lt kv		Total 1000 quint.	Moyen- ne par ha		Kokku 1000 kv	Kesk- m. ha-lt kv
Rukis—Seigle.										
	1. Euroopa (ilma N.S.V.L.)—Europe (non comp. U.R.S.S.)	18 528	250 091	13,55	15 572	108 161	12,73	16 223	189 504	11,68
	2. N. S. V. L.—U. R. S. S.	25 100	189 100	7,53	28 819	165 011	6,93	28 242	229 015	8,11
	3. Ameerika põhja—Amérique du Nord	952	9 700	10,19	2 559	22 020	8,84	1 753	13 456	7,68
	4. Muud maad—Autres pays	87	603	6,93	199	1 185	5,95	243	1 729	7,11
	Kokku (ilma N. S. V. L.—sans U. R. S. S.)	19 567	261 294	13,35	18 330	221 966	12,11	18 219	204 689	11,23
	Total (ühes N. S. V. L.—avec U. R. S. S.)	44 667	450 394	10,08	42 149	386 977	9,18	46 461	433 704	9,33
Nisu—Froment.										
	1. Euroopa (ilma N.S.V.L.)—Europe (non comp. U.R.S.S.)	29 339	370 527	12,63	26 099	324 410	12,15	26 010	327 831	11,70
	2. N. S. V. L.—U. R. S. S.	29 950	206 000	6,88	14 922	95 584	6,41	28 680	223 053	7,78
	3. Ameerika põhja—Amérique du Nord	23 881	244 639	10,25	33 384	321 715	9,64	32 503	339 865	10,43
	4. lõuna— " " Sud	7 041	49 124	6,98	7 997	66 906	8,37	8 677	71 813	8,28
	5. Aasia—Asie	12 526	104 094	8,31	12 887	101 844	7,90	13 297	99 894	7,51
	6. Aafrika—Afrique	3 464	27 664	7,99	3 862	27 692	7,17	4 870	28 899	6,50
	7. Okeania—Océanie	3 171	26 514	8,35	4 149	36 401	6,77	4 819	45 917	9,53
	Kokku (ilma N. S. V. L.—sans U. R. S. S.)	79 425	822 606	10,36	88 978	878 968	9,88	91 708	913 219	9,96
	Total (ühes N. S. V. L.—avec U. R. S. S.)	109 375	1 028 606	9,40	103 900	974 552	9,38	120 388	1 136 272	9,44

1.		1927			1928		1929 (eelteatud)		
		Kasvu- pind 1000 ha	Saak		Super- ficie 1000 ha	Production		Kasvu- pind 1000 ha	Saak Kokku 1000 kv
			Kokku 1000 kv	Kesk- m. ha-lt kv		Total 1000 quint.	Moyen- ne par ha		
Rukis—Seigle.									
	1. Euroopa (ilma N.S.V.L.)—Europe (non comp. U.R.S.S.)	16 136	203 307	12,60	16 459	228 965	13,92	17 327	229 006
	2. N. S. V. L.—U. R. S. S.	25 160	237 000	8,42	25 736	191 912	7,46
	3. Ameerika põhja—Amérique du Nord	1 786	18 675	10,46	1 734	14 322	8,26	1 706	13 602
	4. Muud maad—Autres pays	293	2 135	7,24	5	1 993
	Kokku (ilma N. S. V. L.—sans U. R. S. S.)	18 217	224 117	12,30	18 597	245 600	13,21	19 557	243 819
	Total (ühes N. S. V. L.—avec U. R. S. S.)	46 377	461 117	9,94	44 333	437 592	9,87
Nisu—Froment.									
	1. Euroopa (ilma N.S.V.L.)—Europe (non comp. U.R.S.S.)	28 410	344 017	12,11	28 831	383 448	13,30	28 154	386 240
	2. N. S. V. L.—U. R. S. S.	30 732	203 855	6,63	27 588	213 161	7,79
	3. Ameerika põhja—Amérique du Nord	33 303	360 190	10,82	33 648	393 957	11,71	35 477	302 074
	4. lõuna— " " Sud	8 870	79 017	8,91	9 700	98 220	10,13
	5. Aasia—Asie	13 559	101 926	7,52	13 956	89 768	6,43	14 163	101 447
	6. Aafrika—Afrique	3 973	31 119	7,82	4 518	30 974	6,86	4 010	31 912
	7. Okeania—Océanie	4 894	34 124	6,97	5 838	45 695	7,83	5 870	30 482
	Kokku (ilma N. S. V. L.—sans U. R. S. S.)	93 009	950 334	10,22	96 494	1 042 062	10,80	94 605	894 632
	Total (ühes N. S. V. L.—avec U. R. S. S.)	123 741	1 154 239	9,33	124 082	1 255 223	10,12

Nisu kasvupind ilmas ületab rukki kasvu-
pinna ligi kolm korda, nii omab ta palju suurema
tähtsuse ilmamajanduses, kui rukis. Ta kasvatus
on levinenud pea üleilma, kuid soodsamad on
need kliimavööd, mis on palava suvega, võrd-
lemisi väheste, kuid siiski küllaldaste sademete
hulgaga; maapiina suhtes nisu eelistab rasket
rammust mullastikkude, missugused näit. esinevad
rohtlaantes. Tähtsamad nisukasvatuse valdkon-
nad asenevad: 1) lõuna-Euroopa maades, kesku-
sega Mustamere ümbruses, 2) põhja-Ameerikas,
3) lõuna-Ameerikas, 4) Austraalias ja 5) ida-
Indias.

Nisu pealõikus langeb juuni, juuli ja augusti
kuude peale, sellejuures pole aga ühtki kuud
aastas, mil ei sünni nisulõikust. See tuleb nisu
üleilmlikust levimisest ja seepärast on valmimis-
aeg väga mitmesugune. Sellane olukord soo-

dustab tarvituse rahuldamist ühtlasemalt ja
vähendab ka spekulatsiooni, sest lõikus ja juu-
revool turule sünnib aasta läbi.

1909—13 keskmiselt arvestati nisu kasvupinda
ilmas 109 milj. ha ja saaki 1 028 milj. kv peale.
Neist arvudest langes Euroopale vastavalt 26,9%
(kasvupinda) ja 36,0% (saaki), N. S. V. L. 27,4%
ja 20,1%, põhja-Ameerikale 21,8% ja 23,8%, lõuna-
Ameerikale 6,4% ja 4,8%, Aasiale 11,5% ja 10,1%
Aafrikale 3,1% ja 2,7% ning Okeaaniale 2,9%
ja 2,5%.

Need vahekorrad sõjaaastatel muutusid täie-
likult. Nisu kasvupind väheneb Euroopas, eriti
aga N. S. V. L., sellevastu suurenes tunduvalt
põhja-Ameerikas. Lääne-Euroopas nisu kasvu-
pind pealesõja aastatel kuigi näitab suurene-
mist, ei ole aga siiski veel sõjaeelset tasapinda
saavutanud. N. S. V. L. 1927 a. nisu kasvupind

ületas vähe juba sõjaeelse, kuid 1928 a. läks tunduvalt jälle tagasi ja oletada võib, et praeguse olukorra juures N. S. V. L. vaevalt erilist nisu kasvupinna juurekasvu näitab. Üldine nisu kasvupind ilmas sõjaeelsega võrreldes on aga järjekindlalt iga aastaga kasvanud ja 1928 a. ületas sõjaeelse keskmise juba ligemale 15 milj. ha võrra ehk 13,1%. Kasvupinna suurenemine on sündinud maades väljaspool Euroopat ja N. S. V. L.; peamiselt aga põhja-Ameerikas; kus suurenemine teeb välja umbes 10 milj. ha (41%). Selle tõttu põhja-Ameerika osatähtsus maailma nisumajanduse alal on tunduvalt tõusnud, kuna Euroopa ja N. S. V. L. oma vähenenud. Ja kui nüüd peale sõda vaesenud Euroopa arvel turg kitsenes, sattusid Ameerika farmerid raskustesse. Põhja-Ameerika vedas 1909—13 a. keskmiselt välja nisu ja nisujahu 41 milj. kv 1921 a. tõusis väljavedu 127 milj. kv, s. o. ligi kolmekordseks, kuid 1925 a. langes väljavedu 96 milj. kv peale. Viimastel aastatel on väljavedu jälle tõusnud ja peasjalikult Kaanada arvel. Kuna nisu kasvupind põhja-Ameerikas on laienenud umbes 41%, on elanikkude arv samal ajal kasvanud 21%, nii peab seal üleloomuline olema võrreldes sõjaeelsega ja selle turule mahutamise loomulikult riivab otsekoheselt teiste maade nisukasvatust ja kaudselt ka rukkikasvatust.

Kokkuvõttes eeltoodud andmeid, võib tähendada, et peale sõda rukkikasvatuse alal pole märgata erilist laienemise hoogu ja lääne-Euroopa maad pole saavutanud isegi sõjaeelist tasapinda. Sellevastu nisukasvatuse alal laienenud järjekindlalt ja ületab märksa sõjaeelse seisukorra. Nisukasvatuse laienemine on sündinud ookeanitaguste maade, peamiselt aga põhja-Ameerika arvel. Samal ajal on aga lääne-Euroopa maades nisukasvatuse alal ligemale sõjaeelse seisukorda saavutatud ja see loomulikult raskendab ookeanitaguste maade ülejääkide mahutamist. Nii on ilmaturul raskused tekkinud õieti nisu alal, mis omakorda mõjutavad aga ka rukkikasvatust.

2. Tähtsamad rukkikasvatatajad ja tarvitajad maad.

Principaux pays de culture et consommation de seigle.

Käesoleval ajal meie tähelepanu on pööratud peamiselt rukkile ja sellespeelselt tahame vaadelda lähemalt tähtsamaid rukkikasvatatajaid ja tarvitajaid maid, kuidas neis on arenenud oma toodang, sisse- ja väljavedu. Võiksime jaotada need maad kolme rühma: 1) rukkist järjekindlalt väljavedajad maad, 2) rukkist järjekindlalt sissevedajad maad ja 3) vahelduvalt sisse- ja väljavedajad maad, s. o. mõni aasta veavad enam sisse, kuna teisel jälle välja. Rukkist järjekindlalt väljavedajate maade alla kuuluvad Am. Ühisriigid, Kaanada

ja Euroopa maadest Ungari. Ameerika riigid suurendasid oma rukkikasvatust sõja aastatel, peale sõda tõmbasid jälle tunduvalt kokku ja vaevalt võib arvata, et seal rukkikasvatust lähematel aastatel laiendatakse. Kokkutõmbamine sündis juba 1922 a. s. o. üks aasta varem, kui Vene rukkis ilmaturule ilmus ja peamiselt madalale langenud rukki hinna tõttu. Viie (1924/28) aasta keskmiselt on rukkist vedanud välja P. A. Ühisriigid 6498 tuh. kv ehk 51% omatoodangust, samal ajal on Kaanada vedanud välja 1966 tuh. kv (60% omatoodangust). Kui toodangust arvata maha seeumne osa, siis ülejäävast rukkitoodangust ameeriklased ise on tarvitanud võrdlemisi vähe ja kaugelt suurema osa on vedanud välja. Nii kasvatavad ameeriklased rukkist peasjalikult väljaveokaubana ja sellejärele, muidugi, kuidas see neile kasulikuks osutub. Euroopa maadest, kes viimastel aastatel järjekindlalt on suuremal hulgal rukkid vedanud välja, on Ungari. Viimase väljavedu viie (1924/28) aasta keskmiselt moodustab 1636 tuh. kv ehk 23% omatoodangust. Ungaris 1925 ja 1926 a. oli rukki all kuni 700 tuh. ha, kuid viimastel aastatel on vähenenud umbes 50 tuh. ha võrra. Vähenenud on ka rukki väljavedu. Samal ajal nisu kasvupind on pea iga aastaga suurenenud ja ulatub 1929 a. 1 600 tuh. ha peale 1 425 tuh. ha vastu 1925 a. Peale Ungari Euroopa riikidest veavad rukkist välja Bulgaaria, Rumeenia ja Lõuna-Slaavia. Esimeses kahes on viimastel aastatel laienenud rukki kasvupind, samuti on suurenenud ka rukki väljavedu, kuid sedakord väljavedu on siiski veel võrdlemisi väike. Loetletud maad esinevad kui puhtteraviljakasvatatajad, kus põllu-aiamaast on 70—85% teravilja all.

Rukkist järjekindlalt sissevedajatena esinevad kõik põhjapoolsemad n.n. karjakasvatuse kallakuga maad: Hollandi, Taani, Norra, Rootsi, Soome, Eesti, Läti ja lõunapoolsematest — Čehoslovakkia. Nende maade viie (1924/28) aasta keskmine rukki sissevedu oli 9 870 tuh. kv, mis moodustab nende oma toodangust 30%. See sisseveo hulk võrdub ligikaudselt Ühisriikide, Kaanada ja Ungari rukki väljaveole, mis oli samal perioodil keskmiselt 10 100 tuh. kv. Rukkis sissevedajatest maadest oma rukkiga kõige enam on varustatud Čehoslovakkia, kelle omatoodang on olnud viie (1924/28) aasta keskmiselt 13 966 tuh. kv ja sisse on vedanud 1 672 tuh. kv ehk 12% omatoodangule lisaks. Rukkis kasvupind viimastel aastatel näitab juurekasvu (1925 a. oli 846 tuh. ha, 1929 a. aga 1 089 tuh. ha). Omatoodang on suurenenud, kuid sissevedu selle järele pole mitte niivõrd märgatavalt vähenenud. Põhjapoolsematest maadest oma rukkiga tuleb välja kõige enam Rootsi, kelle omatoodang viie (1924/28) aasta keskmiselt oli

Tähtsamate rukki ja nisu kasvatajate ja tarvitajate maade toodang ning rukki ja nisu sisse- ja väljavedu*)

2.	1909 - 1913		1921		1922		1923		
	Rukis	Nisu	Seigle	Froment	Rukis	Nisu	Rukis	Nisu	
	tuh. kv	tuh. kv	1000 quint.	1000 quint.	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	
1. Eesti— <i>Estonie</i>	{ Omatoodang	1 852	...	1 845	137	1 473	207	1 664	201
	{ Sissevedu	35 1)	110	30	144	254	274
2. Läti— <i>Lettonie</i>	{ Omatoodang	3 254	385	2 491	213	1 739	261	2 736	446
	{ Sissevedu	80	118	103	211	371	370
3. Soome— <i>Finlande</i>	{ Omatoodang	2 662	37	2 970	158	2 675	193	2 392	187
	{ Sissevedu	2 437	970	670	157	1 177	803	1 917	996
4. Rootsi— <i>Suède</i>	{ Omatoodang	6 122	2 205	6 746	3 457	5 622	2 589	5 935	2 905
	{ Sissevedu	908	1 716	131	1 822	107	1 539	790	2 921
	{ Väljavedu	11	5	726	76	139	200	35	100
	{ + sisseveo - väljaveo } ülekaal	+ 897	+1 711	-595	+1 746	-32	+1 339	+755	+2 821
5. Norra— <i>Norrøge</i>	{ Omatoodang	247	83	205	204	219	175	188	160
	{ Sissevedu	2 374	746	1 156	1 034	1 632	1 378	1 877	1 368
6. Taani— <i>Danemark</i>	{ Omatoodang	4 419	1 509	3 100	3 033	3 628	2 517	3 847	2 411
	{ Sissevedu	1 780	1 494	6	574	1 040	913	2 144	1 971
7. Hollandi— <i>Pays-Bas</i>	{ Production	4 076	1 313	4 500	2 293	4 289	1 650	3 046	1 663
	{ Importation	6 653	20 134	451	6 088	540	6 347	1 328	7 086
	{ Exportation	3 938	14 729	375	788	206	791	244	717
	{ Exped. d'imp. " d'exp. } } +2 715	+5 405	-176	+5 300	-244	+5 556	+1 084	+6 369	
8. Čehhoslovakkia— <i>Tchécoslovaquie</i>	{ Omatoodang	13 649	10 528	12 979	9 150	13 549	9 859
	{ Sissevedu	822	4 163	100	2 139	625 1)	2 323
9. Ungari— <i>Hongrie</i>	{ Omatoodang	8 042	19 950	5 890	14 347	6 388	14 895	7 944	18 427
	{ Väljavedu	3 185	9 232	256	1 174	464	1 131	528	2 278
10. Kanaada— <i>Canada</i>	{ Omatoodang	532	53 648	5 450	81 882	8 223	108 806	5 901	120 058
	{ Väljavedu	15	23 303	907	46 293	2 506	63 345	1 735	75 046
11. Ühisriigid— <i>États-Unis</i>	{ Omatoodang	9 168	187 820	15 060	221 785	26 255	236 125	16 022	217 015
	{ Väljavedu	149	23 676	7 621	84 207	12 055	51 488	8 009	35 809
12. N. S. V. L.— <i>U. R. S. S.</i>	{ Omatoodang	189 100	206 000	101 811	55 747	193 018	89 893	190 326	89 876
	{ Sissevedu	1 210	1 215	583	1 589	2 182	5 980	—	220
	{ Väljavedu	7 697	43 577	0	8	32	2	12 015	3 344
	{ + sisseveo - väljaveo } ülekaal	-6 487	-42 362	+583	+1 581	+2 150	+5 978	-12 015	-3 124
13. Poola— <i>Pologne</i>	{ Omatoodang	57 112	16 783	42 562	10 181	50 135	11 533	59 624	13 536
	{ Sissevedu	262	501	24	176	7	503
	{ Väljavedu	-42	20	324	14	—	6
	{ + sisseveo - väljaveo } ülekaal	+220	+481	-300	+162	+7	+497
14. Saksa— <i>Allemagne</i>	{ Omatoodang	95 850	37 650	67 986	29 338	51 839	19 577	66 815	28 971
	{ Sissevedu	3 901	24 370	3 786	23 124	5 401	14 153	9 573	6 230
	{ Väljavedu	9 596	5 083	87	165	173	213	28	45
	{ + sisseveo - väljaveo } ülekaal	-5 662	+19 287	-3 699	+22 959	+5 228	+13 940	+9 546	+6 185

4 728 tuh. kv ja sellele lisaks väljast tõi 662 tuh. kv ehk 14%. Sellele järgnevad Läti, Eesti ja Hollandi, kelle rukki sissevedu viie aasta keskmiselt moodustas vastavalt 27%, 29% ja 30%. (Nende omatoodang ja sissevedu olid: 2 287—631, 1494—440 ja 3 882—1 152 tuh. kv). Hoopis enam veavad rukist sisse Soome, Taani ja Norra. Viie aasta keskmiselt omatoodangule lisaks vedasid sisse rukkid: Soome 52% (omatoodang 3 086 ja sissevedu 1 602 tuh. kv), Taani 65% (omatoodang 2 881 ja sissevedu 1 869 tuh. kv) ning Norra 1 212% (omatoodang 152 ja sissevedu 1 842 tuh. kv). Iseloomulik on tähele panna, et rukkid sissevedajate maade rukki kasvupind (väljaarvatud Čehhoslovakkia) viimastel aastatel järjekindlalt iga aastaga on vähenenud. Nii seitsme maa rukki kasvupind

oli: 1925 a. 1 431 tuh. ha, 1926 a. — 1369, 1927—1 298, 1928 — 1 248 ja 1929 a. eelteadatel 1 207 tuh. ha. Viimase viie aasta kestel neis maades rukki kasvupind on vähenenud 224 tuh. ha ehk 16%. Sama aja kestel on aga nisu kasvupind kasvanud 372 tuh. ha pealt 504 ha peale, s. o. nisu on laiendatud 132 tuh. ha ehk 35%. Nii väheneb rukkikasvatuse ja minnakse üle enam nisukasvatusele. Kuid viimase viie aasta andmete järele otsustades, näib üldse, et toodud põhjapoolsetes riikides, milledele on iseloomulik karjakasvatuse kallak, toiduteravilja kasvatuse väheneb. Igatahes viimase viie aasta kestel on rukki ja nisu kasvupind üldsummas vähenenud 5%. (Rukis vähenes 224 tuh. ha, nisu suurenes kõigest 132 tuh. ha, vahe 92 tuh. ha on toiduvilja kasvupinna vähenemine). Muude

*) Sisse- ja väljaveos on juurearvatud ka jahu-Dans l'importation et exportation la farine est comprise. 1) Väljavedu. 2) Eelteated.

Production, importations et exportations de seigle et froment dans principaux pays de la production de seigle.*)

1924		1925		1926		1927		1928		1929*)		1924/28 keskmine			
Rukis	Nisu	Rukis	Nisu	Rukis	Nisu	Rukis	Nisu	Rukis	Nisu	Rukis	Nisu	Rukis		Nisu	
tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	tuh. kv	% oma- toodan- gust	tuh. kv	% oma- toodan- gust
1 385	148	1 826	215	1 141	239	1 711	294	1 406	282	1 460	345	1 494	—	236	—
379	173	377	233	566	227	281	221	497	292	410	29,5	229	97,0
1 994	430	3 151	589	1 554	506	2 588	717	2 149	680	2 381	644	2 287	—	584	—
585	528	684	482	525	419	534	460	827	581	631	27,6	494	84,6
2 860	215	3 476	253	3 025	251	3 275	290	2 794	272	3 279	298	3 086	—	256	—
1 874	1 028	1 748	1 112	1 538	871	1 134	868	1 717	1 359	1 602	51,9	1 050	410,2
2 807	1 871	6 761	3 036	5 866	3 307	3 847	4 310	4 357	5 213	4 159	5 096	4 728	—	3 667	—
1 224	3 101	617	2 529	249	1 934	829	2 517	1 000	2 825	784	16,6	2 581	70,4
16	46	14	94	215	501	251	368	112	742	122	2,6	350	9,6
+1 268	+3 055	+603	+2 435	+31	+1 433	+575	+2 149	+888	+2 089	+662	+14,0	+2 231	+60,8
162	134	156	133	164	160	154	165	126	217	143	198	152	—	162	—
2 196	1 503	1 898	1 347	1 859	1 482	1 889	1 616	1 366	1 707	1 842	1 211,8	1 537	948,8
2 648	1 597	3 492	2 953	3 170	2 366	2 633	2 561	2 460	3 324	2 600	3 200	2 881	—	2 501	—
2 200	2 175	1 953	1 666	1 639	1 270	1 888	1 993	1 643	3 278	1 869	64,9	2 076	82,9
3 952	1 266	4 165	1 568	3 466	1 493	3 426	1 676	4 403	1 966	3 374	1 270	3 882	—	1 598	—
2 642	8 199	1 395	7 479	1 120	6 070	1 131	7 836	845	7 453	1 427	36,8	7 569	473,7
642	731	286	702	160	247	153	147	132	143	275	7,1	404	25,3
+2 000	+7 325	+1 109	+6 777	+960	+6 723	+078	+7 689	+713	+7 310	+1 152	+29,7	7 165	448,4
11 363	8 774	14 776	10 697	11 061	9 289	14 235	12 847	17 793	14 016	16 154	13 081	13 966	—	11 125	—
2 591	5 969	2 027	4 320	971	4 293	1 701	5 071	1 068	4 728	1 672	12,0	4 876	43,8
5 614	14 035	8 262	19 507	7 980	20 887	5 681	20 938	8 278	27 001	8 381	19 555	7 163	—	30 374	—
1 704	3 819	1 423	3 952	2 294	5 507	1 463	4 666	1 294	4 808	1 636	22,8	4 350	22,3
3 493	71 332	2 326	107 632	3 094	110 806	3 798	130 546	3 713	145 217	3 282	79 988	3 285	—	113 107	—
1 892	68 529	1 360	69 525	1 556	77 285	2 569	77 553	2 494	108 104	1 966	59,8	80 359	71,0
16 116	237 507	11 300	184 997	10 362	228 176	14 774	299 058	10 609	245 692	10 320	219 499	12 732	—	236 506	—
9 254	53 208	7 317	29 703	3 047	44 365	9 163	54 009	3 711	31 622	6 498	51,9	42 982	19,0
170 947	89 973	225 709	206 182	235 105	242 064	239 914	204 641	191 982	213 161	217 926	—	185 703	—
—	—	1 661	3 823	0	18	0	8	415	0,2	962	0,5
6 415	2 486	1 755	4 014	2 241	10 536	3 569	7 891	3 495	1,0	6 229	3,3
-6 415	-2 486	-94	-191	-2 241	-10 518	-3 569	-7 875	-3 080	-1,4	-5 207	-2,5
36 548	8 844	67 406	17 384	51 824	14 286	58 371	16 627	61 192	16 117	62 600	16 400	55 150	—	14 652	—
5	1 236	1 108	2 749	85	103	1 335	2 782	1 080	2 290	723	1,3	1 332	12,5
997	5	1 840	969	2 328	585	93	71	91	28	1 079	1,9	331	2,3
-992	-1 231	-732	+1 780	-2 243	-182	+1 242	-2 711	+989	-2 267	-347	-0,6	+1 501	+10,2
57 299	24 276	80 029	32 173	64 059	25 972	60 336	32 901	65 222	38 530	81 550	33 495	71 109	—	30 752	—
5 770	13 050	3 764	20 716	2 462	22 939	7 907	26 716	3 393	25 114	1 445	21 622	4 059	+6,6	21 707	+70,6
484	415	2 511	3 109	3 108	3 595	1 455	1 176	4 303	3 285	5 927	3 779	2 372	-3,3	2 322	-7,6
+5 286	-12 605	+1 253	+17 607	-646	+19 344	+6 452	+25 540	-910	+21 829	-4 482	+17 843	+2 287	+3,2	+19 985	+63,0

teraviljade kasvupind on jäänud ligikaudu muutmatuks, kuna põlluheina ja söödajuurikate kasvupinnad on suurenenud.

Rukki kasvupinda on vähendatud rohkeimal määral Rootsis ja Taanis, kus vähenemine teeb välja vastavalt 28 ja 29%. Samal ajal nisu kasvupinda on suurendatud Rootsis 58% ja Taanis 30%. Teistes maades rukki kasvupinna vähenemine ulatub 3 kuni 14%, nisu kasvupinna suurenemine aga 23 kuni 65%.

Eelantud kaks maade rühma ongi ühelt poolt olnud rukki järjekindlaks varustajaks ja teiselt — järjekindlaks tarvitajaks ilmaturul. Nende väljavedu ühelt poolt ja sissevedu teiselt — on keskmiselt aastas ligi 10 milj. kv, mis moodustab ilmaturu kogu rukki puhtast väljaveost või sisseveost umbes 80%. Selle juu-

res nende maade rukkitoodang moodustab kogu ilma rukkitoodangust keskmiselt ainult 13%. Suuremateks rukkikasvatajateks maadeks ilmas on N. S. V. L. Saksamaa ja Poola, kellede rukki toodang moodustab keskmiselt ligikaudu 80% kogu ilma rukki toodangust. Neis maades rukki kasvupind põllupinnast teeb välja: N. S. V. L. 25%, Saksamaal 22% ja Poolas 29%. Sellele võrdluseks võiks nimetada, et rukki kasvupinna % põllupinnast on Eestis 14, Soomes 10, Rootsis 7 ja Taanis 5. Juba see võrdlus näitab, kuivõrt suurem tähtsus on antud rukkikasvatusele loetletud kolmes suures rukkikasvatajates maades. Kuigi see algul võõrastavalt kuuldu, kasvatavad need suured rukkikasvatajad maad rukist ainult oma tarvituste rahuldamiseks ja üksnes headel saagiaastatel

paiskavad väikese osa välisturule. Selle vastu kehvematel saagiaastatel ei suuda need maad omaloodangust tarvitust rahuldada ja veavad väljast sisse. Nii, olenedes oma saagi suurusest, esinevad need maad mõni aasta väljavedajadena, teisel jälle sissevedajadena, seega puudub järjekindlus, nagu see avaldub kahe eelpool kirjeldatud maade rühmade juures. Teatud erandlikkust viimastel aastatel näitab N. S. V. L., vedades 1923 a. kuni 1927 a. iga aasta rukist välja. Kahe viimase aasta kohta andmed puuduvad, kuid 1928 a. saagi järele otsustades, ei oleks pidanud väljavedu olema ehk kui oli, siis sündis see omatarvituse arvel. N. S. V. L. väljavedu üksikute aastate järele on olnud väga kõikumine, alates 94 tuh. *kv* 1925 a. ja ulatudes 12 milj. *kv* 1928 a.; edaspidise arenemise ja osavõtu kohta rukki ilmaturul on raske midagi öelda. Kasvupinna andmed näitavad, et rukki külv viimastel aastatel on järjekindlalt vähenenud. Rukki külvil all oli seal 1925 a. — 28,7 milj. *ha*, 1926 a. — 28,3 milj., 1927 a. — 27,9 milj. ja 1928 a. — 25,7 milj. *ha*. (Möödunud aasta kasvupinna ja saagi kohta andmed puuduvad). Kui asi sellaselt edasi läheb, siis vaevalt võib loota, et N. S. V. L. lähematel aastatel rukki ilmaturul püsivalt mõjukalt esineks. Kõige enam võib arvata, et N. S. V. L. esinemine saab olema vaid headel saagiaastatel.

Poola kaheksa (1921—28) aasta kestel on neljal aastal vedanud sisse ja neljal aastal välja. Väljaveo kvantum ületab sisseveo, kuid üldine läbikäik pole kuigi suur ja pole nii hüppeline, nagu see N. S. V. L. juures tähele võib panna. Viie (1924/28) aasta keskmine väljavedu ületab sisseveo 347 tuh. *kv*, mis moodustab sama aastate keskmisest toodangust ainult 0,6%. Saksamaa on sama kaheksast aastast ainult kahel aastal vedanud enam välja, kui sisse, kuid väljaveo ülekaal kujunes tunduvalt suureks viimasel (1929) aastal. Üldiselt Saksamaa pealesõja aastatel on esinenud ikka enam rukki sisse, — kui väljaveo maana. Väljaveo ülekaal viimasel kahel aastal oli võimalik hea saagi tõttu, mis erakordselt tõusis just 1928 a. väga hea saagi järele. Ka viimane (1929) saak oli hea ja sellepärast esineb Saksamaa praegugi mõjuvalt, mida omakord soodustavad väljaveo preemiad. 1928 a. hea saak võrdlemisi rahuldavate hindade juures ergutas niihästi Poolas, kui ka Saksamaal rukki kasvupinna suurendamiseks 1929 a. rukki kasvupind ületas eelmise Poolas 11% ja Saksamaal 2%. Poolas rukki kasvupind vahepeal (1926 ja 1928 a.) vähenes ja 1929 a. kasvupind ületab 1925 a. oma ainult 2%. Sellane kasvupinna muutus näitab, et rukkikasvatuse laiendamiseks Poolas ei ole järjekindlust. Sama võib öelda ka Saksamaa kohta, kus rukki kasvu-

pind on jäänud peaaegu muutmatuks, (1925 a. — 4708 tuh. *ha* ja 1929 a. — 4727 tuh. *ha*). Seega võib arvata, et Poola ja Saksa rukki ilmaturu suhtes hoiavad ka edaspidi endise seisukoha, s. o. headel saagiaastatel esinevad väljavedajadena, halbadel ja isegi keskmistel saagiaastatel sissevedajadena. Sarnane olukord üldisele rukkiturule annab aga äärmiselt kõikuva iseloomu. Nagu teada, rukki ilmaturu maht on väike, umbes 10—13 milj. *kv*, s. o. ligi kakskümmend korda vähem nisu ilmaturu mahust. Turu mahu väiksuse tõttu erakorralised müügid, samuti ka ostud mõjuvad tunduvalt turu seisukorrale. Selle tagajärjel headel saagiaastatel, kus suured rukkikasvatajad maad Poola ja Saksamaa (ka N.S.V.L.) ilmuvad oma ülejääkidega turule, surutakse hinnad äärmiselt madalale, nagu see viimasel aastal on aset leidnud. Halbadel saagiaastatel esinevad need riigid ise ostjatena ja siis tõusevad jälle hinnad erakordselt. Nii võivad rukkihinnad tunduvalt kõikuda. Rukkituru ebakindlat seisukorda suurendab omakord asjaolu, et rukkikasvatuse peavaldkonnad asenevad Euroopas üksteise lähikonnas ja aasta saagi kõikumine avaldub enam-vähem ühtlaselt, sellepärast ületootmine või puudujääk üksikute aastate järele avaldub palju suuremal määral, kui see näiteks nisu juures harilikult võimalik. Nisu on üldeline kultuur, mille lõikus ja turustamine sünnib aasta ringi. Kui mõnes ilmaosas äpardub, siis teises võib saaki anda ja nii tasanduvad suuremad kõikumised üksikute aastate järele. (Muidugi nisu hinnad teatud määral aitavad tasandada ka rukki hinda). Rukkiturgu mõjutab ka Saksa väljaveo preemiate süsteem, mis kunstlikult suurendas rukki läbikäiku. Kuigi ka mõnes teises riigis avaldus ühel ajal rukki sissevedu ja väljavedu, siis nähtavasti preemiate süsteemi tõttu Saksamaal see nähe avaldus märksa suuremal määral. Sarnane kunstlik läbikäigu suurendamine loomulikult mõjutab hindu ja preemiate süsteemi juures sagedasti madaldavalt. Preemiate süsteemi mõju tundub eriti headel saagi aastatel, kus pakkumine turul suureneb ja võistlus hindade pärast teravneb. Preemiate süsteem võimaldab müüa madalama hinnaga ja seega hinna üldtasapinda kunstlikult veelgi alandada, mis läheb küll tarvitaja kasuks, kuid teiste maade pakkujate ja teravilja müüjate põllupidajate kahjuks.

Tahaksime eeltoodule lisaks anda veel mõningaid iseloomustavaid andmeid valitud maade põllumajanduse kohta. Käesoleval korral meid huvitab saagi kõrgus, millest on suurel määral mitm. maade omatoodang. On ju meil alaliselt rõhutatud, et meie saak *ha*-le on madal ja selle tõstmisega esijoones oleks võimalik

Iseloomustavaid andmeid valitud maade põllumajanduse kohta. (Rahvusvahelise Põllumajand. Instituudi 1928 a. aastaraamatu andmed).
Données caractéristiques sur l'agriculture dans quelques pays. (Données de l'annuaire de l'Inst. Intern. d'agric.)

3.	Põllumaad 1000 ha Champs-jardins, vergers	Kestvat rohumaad 1000 ha Prés perman.	Põllu-ajamaast—De champs												Kesk. saak ha-lt kv. Rendement moyen par ha (quint.)						100 ha põllu- ajamaa kohta Par 100 ha de champs		
			Teravilja all Céréales		Rukki all Seigle		Nisu all Froment		Põllu- heina all Gramin. et légum.		Kartuli all Pommes de terre		Looma- sööda juur- kate all Tubere- fourr.		Rukis Seigle			Nisu Froment			Veseld Hekt	Sigu Pores	
			1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1921-25	1926-28	1929 *)	1921-25	1926-28	1929 *)			
			1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1921-25	1926-28	1929 *)	1921-25	1926-28	1929 *)			
Läti—Lettland	1077	1660	90	87,3	52,1	25,8	15,4	06	3,5	335	20,0	78	4,7	36	2,1	9,3	8,2	10,0	10,4	10,9	10,9	57	32
Eesti—Estonie	1025	1784	174	47,6	46,4	14,1	14,0	28	2,7	190	18,5	65	6,3	6	0,6	9,8	9,9	10,9	9,0	10,3	10,3	63	32
Soome—Finlande	2177	1176	54	824	37,9	222	10,2	19	0,9	1040	17,8	70	3,2	25	1,1	11,8	13,4	14,6	13,4	15,6	15,7	88	20
Rootsi—Suède	3717	923	25	1535	41,3	276	7,1	227	6,1	1582	12,6	140	3,8	82	2,2	15,8	15,7	16,3	20,0	21,1	22,0	78	37
Taani—Danemark	2637	307	12	1300	49,5	146	5,5	102	3,9	725	27,5	02	2,4	403	15,3	15,0	15,5	17,1	29,6	26,4	30,8	114	127
Norra—Norvège	090	252	37	185	26,8	7	1,0	11	1,3	431	62,5	50	7,2	14	2,0	17,0	17,0	20,4	15,6	17,8	18,0	177	41
Hollandi—Pays-Bas	930	1278	137	439	47,2	196	21,6	60	6,5	55	5,9	179	19,2	54	5,8	20,0	19,1	17,2	27,6	29,5	27,6	222	163
Poola—Pologne	18308	6367	3	10321	57,5	341	29,2	1290	7,0	1033	8,9	2505	13,7	137	0,7	11,0	10,2	10,6	11,6	11,9	11,8	47	35
Ungari—Hongrie	5539	1678	30	4116	74,3	651	11,8	1677	30,3	655	11,8	274	4,9	105	1,9	10,5	11,0	12,9	11,9	14,2	12,3	32	46
Čehoslovakkia — Tchécoslovaquie	5992	2524	42	3484	58,1	1004	16,8	755	12,6	1059	17,0	728	12,1	77	1,3	16,3	15,4	14,8	15,9	16,9	16,0	78	42
Saksa—Allemagne	20618	8074	39	11901	57,7	4634	22,5	1855	9,0	3050	14,8	2849	13,8	721	3,5	14,4	15,5	17,3	17,8	19,1	20,9	89	97

meie sissevedu piirata. Teiste karjakasvatajate maadega võrreldes on tõesti meie saak väga madal. Viimase viie aasta keskmiselt on näiteks rukki saak ha-lt ainult Lätis olnud vähe madalam (nisu saak oli aga kõrgem) kuna teistes karjakasvatajates maades oli 30–80% kõrgem Eesti saagist. Viimase viie aasta keskmiselt kõrgemaid saake saadi Hollandis (18,8 kv) ja Norras (17,8 kv), selle järele Taanis (15,9 kv), Rootsis (15,8 kv) ja Soomes (13,7 kv). Ka Saksamaal, mis on osalt ainult karjakasvataja maa, oli rukkisaak kõrge (16,2 kv), samuti Čehhoslovakkias 15,7 kv), kuna Ungaris ja Poolas on ainult vähe kõrgem Eesti saagist. Meie kompetentsi ei kuulu siin vaatlusele võtta need põhitegurid, mis üksikute maade saagi kõrgust mõjutavad, kuid tahame tähelepanu juhtida mõnedele iseloomustavatele nähetele. Kui arvata karja arv põllumaale, siis näib üldiselt, et neis karjakasvatajates maades on rukkisaak kõrgem, kus põllumaa kohta tuleb enam karja.

	Rukki saak ha-lt (viimase 5 a. kesk- mine)	Veseld 100 ha põllumaa kohta
Läti	8,7	57
Eesti	10,2	63
Soome	13,7	88
Rootsi	15,8	78
Taani	15,9	141
Norra	17,8	177
Hollandi	18,8	222

Neist maadest ainult Rootsi moodustab erandi, olles kõrge rukkisaagiga maa, väiksema loomade arvu juures põllumaa kohta, kui näiteks Soome, kus saak aga madalam. Täit rõõbastikkust nende kahe asja vahel siin muidugi ei saa tõmmata, sest ka teised tegurid mõjutavad saagi kõrgust. Viimastest võiks nimetada kuhstväetisi, mida näiteks Rootsis tarvitatakse enam, kui Soomes. Üldiselt näib aga rukkisaak kasvavat karja suu-

renemisega, mis põhjamaades täitsa loomulik, kus maaviljakust tuleb hoida ja arendada sõnnikuga. Lõunapoolsemate maade saagi kõrgust sarnaselt võrrelda ei või, sest seal on hoopis soodsamad mullasitu ja ka kasvu tingimused. Kuid ka Saksamaal ja Čehhoslovakkias, kus on rukki saak kõrge, tuleb karja 100 ha põllumaa kohta esimeses 89 ja teises 78 veist, s. o. palju enam kui Eestis ja mis on nende maade kohta võrdlemisi kõrge norm. Karjakasvatuse esikohale seadmisega on põhjamaades ka põllupidamine omanud peamiselt karjasöödataimede kasvatuse iseloomu. Soomes, Rootsis ja Norras on põllust üle 40% põlluheina all (Norras isegi 62%). Taanis on põlluheina all vähem, kuid sellevastu järele loomasööda-juurikaid kasvatatakse palju. Hoopis vähe on põlluheina Hollandis, aga seal on rikkalikult kõrgeväärtuslikke kestvaid rohumaid, mis võimaldavad sealse suure karja ülalpidamise. Teravilja osa põllul on võrdlemisi väiksem, kui lõunapoolsemates maades, sellejuures rukki ja nisu pindala aga hoopis väike. Viimaste pindala põllupinnast 1928 a. andmetel moodustas Soomes 11%, Rootsis 13%, Norras ainult 3% ja Taanis 9%, kuna kogu teravilja osa ulatus neis maades 38–49%. Saksamaal, Poolas ja Čehhoslovakkias teravilja osa on 58%, mille hulgas rukki ja nisu pindala ulatub 29–36%, s. o. võrdlemata suuremal määral, kui see põhjapoolsemates maades näha võib. Nende kolme maa põllupidamine on üldse iseloomulik selle poolest, et kasvatatakse palju rukkeid ja kartuleid, s. o. neile maile omaseid võrdlemisi odavaid esimese järgu tarvitusaineid. Selle poolest iseloomulik on ka Hollandi, kelle põllupidamine sarnaneb eeltoodud maade põllupidamisele ja kus see süsteem võimalik selle tõttu, et kari peetakse peamiselt kestva rohumaa arvel.

*) Eelteatud R. P. Instituudi 1930 a. jaanuari kuukirja järele.

SÜNDIVUS, SUREVUS, ABIELLUVUS ja RAHVAAARV 1929 a.

(eelkokkuvõte).

NATALITÉ, MORTALITÉ, MARIAGES et NOMBRE de la POPULATION en 1929. (donn. prélimin.).

1929 a. jooksul on üle riigi sündinud elusalt 19241 last, samal ajal surnud 20198. Surnaute ülekaal seega 954. Abiellumisi oli 8768 ja surnultsüüde 368.

Esitatud andmed on eelkokkuvõtted lõplike arvude vähese muutuse võimalikkusega, mis arvatavasti ei ulata abiellumistel üle 20, surmadel üle 50 ja sündidel üle 300. Abiellumiste arv oli 1929 a. madalam kui eelmisel aastal. Sündivus tunduvalt madalam, surevus aga erakorraliselt kõrge, millist määra peale era-

korraliste aegade pole tulnud ette enam 1920 a. saadik. Surevuse suurel ülekaalul ja väljasõitnute 738 võrra sissesõitnute ületamisel langeb üleriiklik rahvaarv 1929 a. jooksul 1692 inimese võrra. Rahvastiku arvuga 1. I. 1930 a. — 1114861 oleme langenud 1. I. 1924 a. tasapinnale.

Eelmiste aastate vastavate andmete võrdluseks ja rahva üldarvu liikumise jälgimiseks toome järgneva tabeli.

Rahvaarvu liikumine Eestis—Mouvement de la population en Estonie.

	Sündinud (ilma surn. sündinuteta) Naisances (exc. mort- nés)	Surnud Décès	Sündinute (+) või surnute (-) ülekaal Excédent des nais- sances ou des décès	Rahva loodus- lik juurekasv või kahanemine % Accroissement naturel en %	Sissesõitnud Nombre des arrivés	Väljasõitnud Nombre des départs	Sisse- (+) või välja- sõitnute (-) ülekaal Excédent des arrivées ou des départs	Rahvaarvu kasv (+) või kahanemine (-) aasta jooksul Accroissement ou diminution mensuelle	Rahva üld- ne juure- kasv või kahanemine % Résultat général en %	Rahvaarv 1. I. Nombre de la population au 1. I.	Rahvaarv 1. VII. Nombre de la population au 1. VII.
1919.	18 456	28 800	- 10 344	- 9,7	(-10344)	(- 9,7)	1 069 314	1 064 172	
1920.	19 625	21 363	- 1 738	- 1,6	19 476	195	+ 19 281	+ 16,4	1 059 000	1 067 772	
1921.	22 067	17 143	+ 4 924	+ 4,5	46 554	30 284	+ 16 269	+ 19,7	1 076 543	1 087 138	
1922.	22 255	18 401	+ 3 854	+ 3,5	35 870	30 336	+ 5 534	+ 5,5	1 097 733	1 102 431	
1923.	22 347	16 630	+ 5 717	+ 5,1	39 719	38 068	+ 1 651	+ 1,6	1 107 130	1 110 814	
1924.	21 441	16 918	+ 4 523	+ 4,1	35 330	35 734	- 404	- 1,1	1 114 488	1 115 614	
1925.	20 145	16 650	+ 3 495	+ 3,4	35 931	39 219	- 3 288	- 3,0	1 116 730	1 117 000	
1926.	19 977	18 017	+ 1 960	+ 1,7	127 405	130 202	- 2 797	- 2,2	1 117 270	1 116 806	
1927.	19 705	19 356	- 349	- 0,3	192 690	194 441	- 1 751	- 1,7	1 116 343	1 115 642	
1928.	20 064	17 785	+ 2 279	+ 2,0	246 551	247 218	- 667	- 0,3	1 114 941	1 115 747	
1929.	1) 19 244	1) 20 198	1) - 954	1) - 0,9	260 640	261 378	- 738	- 0,3	1 116 553	1) 115 707	
1930.	1) 1114861	...	

Arvates 1000 el. kohta saame 1929 a. sündivuse- 17,2, surevuse- 18,1 ja abielluvusemääraks 7,85.

1000 el. kohta tuli 1921—29 a.

	Elussüüde	Surmasi	Abiellumisi
1929	1) 17,2	1) 18,1	1) 7,85
1928	18,0	15,6	7,9
1927	17,7	17,3	7,8
1926	17,9	16,2	7,7
1925	18,3	14,9	7,3
1924	19,2	15,2	7,9
1923	20,1	15,0	8,6
1922	20,2	16,7	8,7
1921	20,3	15,8	9,9

Erlist tähelepanu pälvib 1929 a. enneolematu kõrge surevus. Kui kaasaajal surevuse määr teistes põhja-Euroopa riikides — nagu Rootsi, Norra, Taani, ühes Hollandi ja Saksaga kõigub 10—12 vahel 1000 el. kohta, siis ulatab see Eestis üle kaheksateistkümnelt. Sündivus tähen-

datud riikides üldiselt pole palju kõrgem, osalt peaaegu sama madal kui meilgi, kuid madal surevus võimaldab siiski võrdlemisi suure rahva juurekasvu. Surevuse määr meie juures on liig kõrge. Märkima peab siinjuures surevuse igaaastast suurt hüppelikkust. Tähendab Eesti rahva surevust ei mõjuta esijoones mitte nii üldised, alaliselt püsivad elamistingimused, kui just perioodiliselt korduvad epideemilised ja nakkushaigused.

1929 a. kõrge surevus on tingitud eeskätt nakkushaigustest — 7318 surmajuhtu. Siin võiks mainida leetreid ja sarlakke. Siis kopsuhaigusi — rohkem tiisikut, kopsupõletikku ja laialt ettetulevat grippi komplikatsioonidega. Rohkenenud on veel ka paljudest teistest haigustest põhjustatud surmajuhtude arv. Eriti kõrge on surevus väike- ja rinnalaste hulgas. Samuti ei saa tähendamata jätta vanainimeste kõrget surevuse määra.

1) Eelkokkuvõtte arvud—Données préliminaires.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus jaanuaris 1930 a. (järg). Commerce extérieur des principaux articles en janvier 1930 (suite).

Table with columns for product names, weight (ton), value (kr), and source. Includes categories like 'SISSEVEDU - IMPORTATION', 'Eesti-Läti ühine nomenklatuur', and 'Kr-couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur'. Rows list various goods like 'Kivisüsi', 'Põllumajandusmasinad', and 'Metallkaup'.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus jaanuaris 1930 a. (järg).
Commerçe extérieur des principaux articles en janvier 1930 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Festi-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Ky-couronne d'Estonie, égale 100/248 grammes de l'or pur (100 marks antérieurs)	ton	kr
1		2	3	4		5	6
VÄLJAVEDU—EXPORTATION							
I. Elustoomad.							
1	Hobused (arv)	56	11 310	13.	Arstid ja metallid (töölemata (metallimurd))	319,7	24 249
2	Veised (väljaarvatud vasikad) (arv)	44	9 280	380	Vanaraud	292,1	12 910
5	Sead, põrsad (arv)	6	800	385, 386	Sel.: Poola-Danzig	269,0	12 205
		1	280		Vanavask	10,0	5 530
					Sel.: Rootsi	5,7	2 910
					Saksa	2,9	1 720
II. Toidu- ja maitseained, joogid							
3.	Aia- ja juurvili	2 419,6	2 254 114	14.	Mineeraalid peale arstide	1 704,0	8 298
38	Kartul toores	1 133,7	84 916	406, 407	Kips	196,8	6 000
57	Üunad	1 132,5	84 440	408	Lubi kustutamata	—	—
4.	Karjasaadused	839,0	2 035 163	15.	Keemiatööstuse tooresained	72,2	20 425
76	Pekon	57,6	96 212	a)	Üld, rasvad valjud, kummi toorelt	47,9	7 850
77	Sel.: Inglise	57,6	90 212	497	Põlevikiviõli	—	—
78	Sealiha värsked ja soolatud	0,0	20	IV. Valmissaadused.			
78	Sealiha suitsed (singid küljed)	0,8	1 506	16.	Nahad töödeldud ja nahkkapp	4,6	21 264
79	Loomaliha	37,3	28 113	566, 567	Suured parknahad	4,5	19 319
81	Sel.: Soome	35,8	26 813	17.	Puutööstussaadused	2 193,2	475 488
81	Lambaliha	7,8	7 639	593	Vincer	1 886,4	339 915
95	Sel.: Rootsi	7,8	7 639		Sel.: Inglise	1 706,6	304 616
96	Kohupiim	—	—	594	Vincerist tootlõõhjad	98,2	17 800
96	Või	713,9	1 884 758		Sel.: Saksa	228,8	96 400
	Sel.: Inglise	470,5	1 242 012	598	Tikutraat	135,0	70 400
	Saksa	239,1	631 132	603	Üksed	40,2	14 000
99	Munad	102 040 tk	9 541	607	Niidtrullid	16,9	8 066
	Sel.: Saksa	102 040	9 541		Sel.: Inglise	11,0	6 006
5.	Kala, kalasaadused ja vähld	90,7	32 136	609, 610	Mööbel	3,6	1 198
100—105	Värsked kalad	8,9	6 212			51,3	28 100
116—120	Kalakonservid	3,9	3 352	18.	Paberitööstussaadused	1 676,0	440 213
6.	Muud toidu- ja maitseained ning joogid	92,2	61 804	634	Pakkimispaaber	197,9	74 777
127	Kartulijahu	68,0	14 227	635	Rotatsioonipaaber	884,6	185 687
137	Sokolad	15,4	41 631	636, 637	Kirjutus- ja trükipaaber	502,2	176 467
210	Teraleib, päin normaal	0,2	2 344	19.	Tekstiilitööstussaadused	523,1	1 759 992
III. Toores- ja poolvalmisained							
8.	Loomariigilained, peale rasvade	30,7	67 706	664, 665	Puuvillavatt	10,7	15 620
237—241	Loomanhad kuivalt soolatud	3,2	6 970	667—670	Puuvillaniit ja -leng	187,0	753 738
	Sel.: Läti	2,4	4 470		Sel.: Taani	72,1	249 500
237—241	Loomanhad märjalt soolatud	26,2	52 899		Saksa	65,2	302 522
	Sel.: Ühisriigid	15,1	30 498		Poola-Danzig	26,9	119 458
	Läti	6,6	13 500	671—676	Puuvillariie	145,7	610 955
243—257	Karussnahad	—	—		Sel.: Taani	48,8	196 394
260	Jõhvid	0,6	2 127	696	Rootsi	44,6	176 177
270	Soolad	7,7	4 900		Läti	17,5	83 949
9.	Seemned, taimed ja nende osad	48,9	9 334	702, 703	Pakkimis- ja kotiriie	116,1	179 934
274, 275	Linaseemned	18,3	7 894		Sel.: Taani	71,9	109 535
10.	Metsamaterjal	6 206,5	304 484		Inglise	36,2	57 951
310—319, 325	Palgid, prussid, pakud, latid	4 782 kj.	5 070		Poola	0,4	6 221
321	Lätpeid	—	—		Sel.: Leedu	0,2	2 500
322	Propsid	136 829 „	40 720		Läti	0,1	1 990
320, 326—329	Kause- ja männilauad ja -plangud	1 470,88 st.	252 908		Taani	0,1	1 500
	Sel.: Inglise	866,46 „	147 508	27.	Keraamika ja muud mineraalkaubad	153,7	17 268
	Hollandi	476,57 „	82 261	1016	Tsement	131,0	4 732
339	Krohvimispeerud	7,89 „	2 209		Sel.: Läti	131,0	4 732
11.	Paberitooresained	3 864,5	708 468	1034	Telliskivid vaapanuuta	—	—
349	Tselluloos	3 864,5	708 468				
	Sel.: Inglise	1 024,5	291 118	28.	Keemiatööstussaadused	108,6	60 676
	Poola-Danzig	1 342,0	254 851	1102	Kselsiin	38,1	27 200
	Ühisriigid	504,5	89 429	1318	Tuletikud	62,2	28 500
12.	Tekstiilitooresained	955,5	836 964				
354	Lina	819,8	775 151				
	Sel.: Inglise	596,6	563 716				
	Soome	79,1	74 283				
355	Pakud	71,6	42 263				

Tab. 4. Tolliametile läbikäik jaanuaris 1930 a. — Activité des bureaux douaniers en janvier 1930.

	Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Haapsalu	Kuresaare	Kunda	Paldiski	Kokku Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ton										
{ Sissevedu—Importation	32 577	1 617	524	644	—	—	—	6	—	35 368
{ Väljavedu—Exportation	15 927	596	3 649	133	7	—	—	201	0,5	20 508
Üldlähikäik—Total de l'importation et de l'export.	48 504	2 203	4 173	777	7	—	—	207	0,5	55 871
1 000 kr										
{ Sissevedu—Importation	8 920	178	76	65	—	—	—	2	—	9 241
{ Väljavedu—Exportation	6 519	447	173	110	0,3	—	—	7	0,3	7 256
Üldlähikäik—Total de l'importation et de l'export.	15 439	625	249	175	0,3	—	—	9	0,3	16 497

Tab. 12. RHGI SISSETULEKUD DETSEMBRIN 1929 a (1000 kr).

RECETTES DE L'ÉTAT en DÉCEMBRE 1929 (1000 kr).
Kr = couronne d'Estonie, égale 100/248 gr. de l'or pur (100 mks. autér.).
Table with columns for 1929 and 1928, listing various tax categories and their amounts.

Välispassidega Passeports pour l'étranger.
Table with columns for locations (Tallinn, Valga, Narva, etc.) and types of passes (Piirivalvepunktid, etc.), listing counts for 1929 and 1928.

Tab. 25. TOIDUAINETE MAKSUMUS KALORILISE SISALDUSE JÄRGI 1925-1930 a. — CŪT DES DENRÉES ALIMENTAIRES (sentides) — CŪt par A LA BASE DE LEUR VALEUR NUTRITIVE 1925-1930.

Table with columns for food items (1-2. Sealtha, 3. Seapekk, etc.), average cost (Keskmiselt Moyenne), and cost per 1000 calories (CŪt par 1000 calorites) for years 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, XII, I, II.

Tab. 14. VABARIIGI PIRIST ŪLESŪITNUD VEEBRUARIS 1930 a. NOMBRE DE PERSONNES PASSES LES CONFINS DE LA RĒPUBLIQUE EN FĒVRIER 1930.

Table with columns for country of origin (Sissesõitnud Entrées) and destination (Väljasõitnud Sorties), listing the number of people passing the border in February 1930.

Tab. 26. Turuhinnad veebruaris 1930 a. — Prix de détail en février 1930.

Table with columns for goods (e.g., 1. Sealihha, keedulihha...), prices in Tallinn (1930, 1929), and other markets (Paldiski, Rakvere, Narva, Paldiski, Haapsalu, Tartu, Viljandi, Pärnu, Võru, Valga, Põltsi, Kuressaare). Includes a 'Hinnad sentides' section and a 'Kroonides' section.

Märkus: Kursiviga — kaupluste väikemüügihinnad — Chiffres en italique désignent les prix en magasins et boutiques. 1) — boie, 2) — paire, 3) — paquet, 4) — 20 liiri hind—20 litres; 5) — 0,45 m. 6) 2x2x0,84 m.

Tab. 29. Tööturg jaanuaris 1930 a. — Marché du travail en janvier 1930.

	Omavalitsuste tööbörssi — Bourses du travail des administrations publiques										Eraasutuste tööbörssi — Bourses du travail des administrations privées									
	M.	N.	H.	F.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
1. Põllu- ja aiatöödised—Ouvriers agricoles et horticult.	75	57	47	129	2	5	19	72	2	6	35	68	32	8	16	68	18	11	1990 a.)	
2. Metatöödised—Forgeriers	13	3	7	—	—	—	69	127	—	—	—	3	3	—	—	16	—	—	1990 a.)	
3. a 4. Käev- ja müü ning nendele saad. tööl. 1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)	
5. Metatöödised—Ouvriers en métal	169	—	109	—	5	—	127	—	—	—	88	58	58	—	161	—	—	1990 a.)		
6. Tekstiilitöödised—Ouvriers dans l'industrie textile	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	52	8	—	—	—	—	1990 a.)		
8. Kõnetöödised—Ouvriers de la confect. de vêtem.	22	20	10	8	—	—	49	3	1	2	273	8	261	19	480	—	—	1990 a.)		
9. Kõnetöödised—Ouvriers dans la construction	683	495	11	372	2	9	281	15	32	2	268	3	230	3	723	1	250	1990 a.)		
10. Ehitustöödised—Ouvriers dans l'industrie du bois	55	—	35	—	21	—	41	—	—	—	31	33	—	—	56	—	—	1990 a.)		
11. Puitöödised—Ouvriers dans l'industrie du bois	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	30	—	—	1990 a.)		
18. Transport- ja sidetöölised 1)	40	3	5	0	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1990 a.)		
19. Kauplus töötajad (ka keherid) 2)	65	135	28	30	—	—	11	39	16	14	14	41	41	41	40	—	—	1990 a.)		
20. Kantselei- ja kontoriametnikud—Emp. de bureau	6	—	—	—	—	—	—	—	12	32	32	36	32	36	27	176	—	—	1990 a.)	
24. Majateenijad—Service domestique	1811	2206	1028	711	92	39	983	721	29	658	1004	820	936	1691	1737	—	—	1990 a.)		
25. Lihttöölised—Journaliers	104	33	65	18	4	—	9	9	—	2	39	4	30	2	118	1	31	1990 a.)		
26. Muud töölised—Autres ouvriers	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
1. Põllumajandus ja aiandus—Agricult. et horticult.	—	—	158	288	—	—	21	79	2	7	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
2. Meetsundus—Exploitation des forêts	—	—	85	1	—	—	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
3. ja 4. Murrud ja kaevand. ja nendele saaduste ts. 9)	—	—	40	22	—	—	187	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
5. Metallitööstus—Industrie des métaux	—	—	32	2	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
9. Puitöödised—Industrie du bois	—	—	43	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
10. Puitöödised—Industrie du bois	—	—	126	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
12. Paberitööstus—Industrie du papier	—	—	12	184	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
15. Kehakatte- ja kate- ja nendele saaduste ettevõtte	—	—	431	18	—	—	361	62	27	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
16. Ehitustööstus—Confection de vêtements	—	—	41	45	—	—	213	227	4	2	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
19. Kaubandusliku iseloomuga ettevõtte—Commerce	—	—	169	80	—	—	213	227	4	2	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
20. Transport- ja side—Transport et communication	—	—	121	204	—	—	11	59	—	9	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
24. Isikuteenistus—Service domestique	—	—	628	590	—	—	698	727	30	12	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
27. Muud—Autres industries	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
1. Tallinna linna	1165	1057	608	276	37	5	494	243	29	321	252	309	229	1018	767	266	25	1990 a.)		
2. Tartu linna ja maa	611	704	370	371	34	27	308	389	49	16	390	436	286	375	610	582	0	1990 a.)		
3. Valga linna	140	236	73	36	—	19	43	30	—	4	42	129	96	172	177	—	—	1990 a.)		
4. Pärnu linna	180	221	342	419	—	—	195	263	—	—	195	258	195	255	355	—	—	1990 a.)		
5. Viljandi linna	60	155	24	49	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
6. Narva linna	481	216	189	45	46	—	1	69	—	—	224	77	197	68	408	158	84	1990 a.)		
7. Rakvere linna	38	22	2	2	—	—	25	3	—	—	25	4	43	40	—	—	—	1990 a.)		
8. Harjuma	4	1	21	—	—	—	20	1	—	—	20	20	1	—	—	—	—	1990 a.)		
9. Saaremaa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
10. Võru linna ja maa	162	267	94	150	—	—	187	260	—	—	187	260	187	260	69	266	—	1990 a.)		
11. Peabestm	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
12. Antsia	51	85	18	58	—	—	58	41	—	—	58	41	58	41	61	49	—	1990 a.)		
13. Nõmme	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1990 a.)		
14. Põltsama	87	92	62	39	—	—	3	—	—	—	24	17	9	5	109	61	9	1990 a.)		
15. Haapsalu	3027	3067	1888	1461	126	56	1561	1414	64	32	1411	1496	1325	1360	2976	2630	281	38	1990 a.)	
Kokku	6114	—	3249	—	182	—	2875	—	96	—	2967	—	2665	—	5608	—	319	—	1990 a.)	
Detsember 1929 a. — Décembre 1929	2149	3051	1692	1205	288	75	1185	922	71	12	958	956	929	930	2088	212	15	—	1929 a.)	
Jaanuar 1929 a. — Janvier 1929	5140	2630	2458	1659	232	31	2631	1176	109	28	1702	1201	1001	1691	3829	2500	490	65	—	1929 a.)

1) Väbeme äärlaet tööl olnud. 2) Sellest mahu arvatud töötajate hulgas väljalangenuid arv. 3) Olevi töötajate hulgas väljalangenuid arv. 4) Olevi töötajate hulgas väljalangenuid arv. 5) Olevi töötajate hulgas väljalangenuid arv. 6) Olevi töötajate hulgas väljalangenuid arv. 7) Olevi töötajate hulgas väljalangenuid arv. 8) Olevi töötajate hulgas väljalangenuid arv. 9) Olevi töötajate hulgas väljalangenuid arv.

Tab. 30. Tööstusettevõtted ja töölolu 1-ks veebruariks 1930 a.
Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1 février 1930.

Ettevõtte arv — Nombre d'entreprises	Töötajate üldarv — Nombre général des travailleurs				Neist töölisi — Dont ouvriers				Töölised ja teenijad alacalsid (alla 18 a.) — Ouvriers parmi les ouvriers et service			
	Tööajal 1930	Töölised 1 veebruaril 1930	1930 — au 1 février	Teenuses 1 veebruaril 1930	1930 — au 1 février	Teenuses 1 veebruaril 1930	1930 — au 1 février	Teenuses 1 veebruaril 1930				
I. Murrud ja kaevandused	16	2431	101	295	179	69,6	2198	99	267	92,4	50	
II. Mürasahide ümbertöötamine	17	1151	37	1132	1	100,1	1021	33	32	100,1	30	
III. Metalltööstus	42	4058	131	4011	2	100,0	3511	123	126	99,9	151	
IV. Keemiatööstus	13	614	15	599	24	96,1	402	13	34	95,7	6	
V. Nahatööstus	10	434	20	413	11	102,1	370	20	11	102,4	1	
VI. Tekstiilitööstus	26	9054	309	9768	135	99,1	8370	417	287	101,7	287	
VIII. Pabertööstus	15	2348	200	2823	25	99,1	2415	157	192	99,8	19	
VIII. Pabertööstus	43	2342	52	2300	42	98,2	2024	47	92	97,8	30	
IX. Polügraafiatööstus	20	1296	19	1283	13	99,0	1081	18	20	107,0	3	
X. Toidu-, maitseainete- ja jookide tööstus	44	2548	194	197	32	99,9	2014	105	174	99,0	70	
XI. Kehakatte- ja puukangade tööstus	7	103	32	44	10	98,9	993	25	42	98,4	8	
XII. Ehitustööstus	7	632	277	119	810	12	98,9	267	110	98,2	22	
XIII. Elektrienergia ja veevarustus	7	704	31	726	22	103,1	335	30	6	105,0	8	
XIV. Puhastustööstus	3	162	1	162	22	100,0	157	5	157	100,0	—	
Kokku suurtootlus — Total	277	29 968	1517	30 027	29	100,1	28 168	1445	1892	100,2	703	
Selles { ettevõtted 50 ja üle töötajaga — les entreprises prises, ayant plus de 50 travailleurs	122	25 589	1037	1 124	25 302	87	99,7	22 450	951	1 007	22 597	517
Donc: { ettevõtted 20–49 töötajaga — les entreprises, ayant 20–49 travailleurs	155	4 409	510	384	4 525	116	102,0	3 715	491	375	3 831	186
1930 a. jaan. arvud — Chiffres de janvier 1930.	281	31 162	1 156	2 320	29 998	1164	96,3	27 342	1 058	2 232	26 168	756
Kokku suurtootlus — Total	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I. Industries extractives	18	150	5	149	1	99,3	137	10	11	136	7	
II. Industrie minière	65	636	65	634	8	101,2	615	58	50	628	8	
III. " des métaux	18	240	14	228	11	95,0	164	1	12	153	3	
IV. " des caux et peaux	19	192	6	182	6	100,0	168	6	6	168	18	
V. " textile	48	476	81	529	6	100,0	465	38	6	464	4	
VI. " du bois	60	433	74	483	6	102,4	436	54	36	484	9	
VII. " du papier	10	193	6	126	2	100,0	104	5	2	109	19	
VIII. " polygraphique	40	133	9	124	3	99,3	409	7	11	403	6	
IX. " de l'alimentation et des boissons etc.	152	1198	139	45	1202	34	98,1	981	117	1047	66	
X. " de vêtements et fab. de mercerie	42	618	23	56	485	93	98,2	483	21	440	38	
XI. Constructions	4	43	15	28	15	63,1	37	—	14	23	10	
XII. Usines électriques, à gaz d'éclairage et distri-bution d'eau	6	54	2	54	2	100,0	42	2	2	42	—	
XIII. Industrie du veloutage	7	32	8	30	8	109,8	79	0	2	79	—	
XIV. Industries diverses	480	4 674	419	382	4 731	57	101,2	4 121	325	314	4 132	244
Kokku kesktootlus — Total	786	54 672	1 963	1 850	31 753	86	100,3	30 289	1 770	1 696	30 363	947
Üldse suur- ja kesktootlus — Grand total	474	4 703	357	386	4 674	29	99,4	4 178	304	350	4 121	32
1930 a. jaan. arvud — Chiffres de janvier 1930.	755	35 865	1 510	2 700	31 672	1198	90,7	31 515	1 362	2 588	30 280	1 226
Kokku kesktootlus — Total (entreprises moyennes)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Üldse suur- ja kesktootlus — Grand total (entreprises grandes et moyennes)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tab. 31. TÕÜNNETUSED TÖÖSTUSETTEVÕTTEIS JAANUARIS 1930 a.
Accidents du travail dans les entreprises industrielles en janvier 1930.

	Suurtööstus (20 ja üle tööt. ettevõtted) <i>Grand. entrep. (plus de 20 travailleurs)</i>	Sellest—Dont		Kesktööstus (5—19 töötaja- ga ettevõtted) <i>Entreprises moyennes (de 5—19 travail- leurs)</i>	Kokku <i>Total</i>	Detsembris <i>Décembre 1929</i>
		Üle 50 töötaja- ga ettevõtted <i>Entr. ayant plus de 50 travail- leurs</i>	20—49 töötaja- ga ettevõtted <i>Entr. ayant 20—49 tra- vailleurs</i>			
I. Murrud ja kaevandused	51	51	—	—	51	64
II. Mineraalide ümbertöötamine	14	13	1	—	14	16
III. Metallitööstus	52	46	6	5	57	65
IV. Keemiatööstus	6	1	5	—	6	8
V. Nahatööstus	2	2	—	—	2	3
VI. Tekstiilitööstus	110	110	—	2	112	132
VII. Puutööstus	37	30	7	1	38	48
VIII. Paberitööstus	19	19	—	—	19	20
IX. Polügraafiatööstus	—	—	—	—	—	—
X. Toidu-, maitseain. ja jookide tööst. XI. Kehakatte- ja pudukanpade tööstus	19	15	4	1	19	27
XII. Ehitustööstus	2	—	2	—	2	5
XIII. Elektri- ja gaasi- ja veevar. XIV. Puhastustööstus	—	—	—	—	—	3
Kokku—Total	312	287	25	9	321	391

Pour la nomenclature franç. s'adres-
ser à la page précédente

Tab. 32. TÖÖSTUSTÖÖLISTE ARVU LIHKUMISE INDEKSID (1-ks kuupäevaks).

Nombres-indices du mouvement du nombre de main-d'oeuvre dans les entreprises industrielles (au 1-er du mois).

	A. Liikuvad baasid (eelmine kuu = 100 järgmise kuu jaoks) A. Base mouvante (chaque mois précédent = 100 par rapport au mois suivant)										B. Indeksid baasid: 1. I. 1927 = 100 B. Base: 1. I. 1927 = 100	
	Töötajad ¹⁾ —Travailleurs en général ¹⁾					Tööliised—Ouvriers					Töötajad ²⁾	Tööliised
	Suur- ja kesk- tööstus	Suurtööstus	50 ja üle töötajaga	20—49 tööt. Kesk- tööstus	Entreprises grandes et mo- yennes	Grandes entreprises	50 et plus de travail.	20—49 travail.	Entreprises moyennes	15—19 auar.)	Suur- ja kesk- tööstus	Entreprises grandes et moyennes
1929 Jaanuar	97,5	97,2	97,3	93,5	99,7	97,1	96,8	97,5	93,0	98,8	107,5	108,7
Veebruar	104,3	104,1	102,9	111,0	105,3	104,6	104,4	103,1	112,4	105,6	112,1	113,7
Märts	101,8	101,9	101,1	106,0	101,5	102,1	102,2	101,3	106,8	101,5	114,2	116,0
Aprill	101,0	101,1	100,6	103,8	100,0	101,1	101,3	100,7	104,3	99,9	115,3	117,3
Mai	99,7	99,7	99,5	101,0	99,1	93,6	99,6	99,3	100,9	99,5	114,9	116,8
Juuni	106,8	107,9	108,5	105,0	100,4	107,7	108,8	109,5	105,4	101,0	122,8	125,8
Juuli	101,2	101,6	101,4	102,5	99,2	104,4	101,7	101,5	103,1	99,1	124,3	127,6
August	95,4	95,1	95,5	93,0	97,2	94,9	94,6	95,0	92,2	97,1	119,2	121,7
September	96,2	95,5	95,1	97,4	101,7	95,5	94,9	94,6	97,0	101,3	114,7	116,5
Oktoober	97,9	97,5	98,1	94,0	100,6	97,1	97,3	98,0	93,2	100,5	112,3	113,8
November	98,7	98,9	98,9	98,4	97,7	98,6	98,8	98,6	98,2	97,8	110,8	112,3
Detsember	98,6	98,8	98,8	96,4	101,5	99,6	99,3	99,9	95,9	99,2	101,2	111,8
1930 Jaanuar	99,7	99,3	98,4	95,3	99,4	96,1	95,7	95,9	94,4	98,8	106,7	107,4
Veebruar	100,3	100,1	99,7	102,6	101,2	100,2	100,2	99,8	103,1	100,3	106,9	107,7

Tab. 33. NAKKUSHAIGUSED JAANUARIS 1930 a. — Maladies contagieuses en janvier 1930.

	Typhus ab- dominalis	Paratyphus	Typhus ex- anchenatic	Febris recurrens	Malaria	Variola	Morbilli	Scarlatina	Diphtheria	Dysenteria	Lepra	Encephalit. lethargica	Meningitis cerebriepid.	Trachoma	Tuberou- losis	Kokku <i>Total</i>
Linnad—Villes	22	31	—	—	—	—	682	59	56	—	—	—	—	5	64	892
Tallinn	4	4	—	—	—	—	328	17	52	—	—	—	—	1	26	433
Haapsalu	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	4
Kuressaare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Narva	—	—	—	—	—	—	170	2	—	—	—	—	—	—	12	186
Nõmme	1	1	—	—	—	—	106	4	1	—	—	—	—	—	1	114
Paide	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Paldiski	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Petseri	—	—	—	—	—	—	24	1	12	—	—	—	—	—	—	27
Pärnu	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	4	10
Põltsamaa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rakvere	1	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	2	—	10
Tapa	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	4	11
Tartu	19	16	—	—	—	—	12	20	1	—	1	—	—	8	8	67
Tõrva	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Ühri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valga	1	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	2	9
Viljandi	1	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	5
Võru	1	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	3	9
Maad—Arrond.	19	11	—	—	—	—	496	68	21	—	—	—	—	17	66	698
Viru	2	1	—	—	—	—	71	13	2	—	—	—	—	3	3	92
Järva	—	—	—	—	—	—	6	1	4	—	—	—	—	—	4	15
Harju	1	—	—	—	—	—	103	10	4	—	—	—	—	5	7	130
Lääne	2	—	—	—	—	—	14	3	—	—	—	—	—	1	8	28
Saare	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	1	3	13
Pärnu	7	—	—	—	—	—	2	9	—	—	—	—	—	1	11	30
Viljandi	1	1	—	—	—	—	15	2	—	—	—	—	—	1	1	21
Tartu	4	9	—	—	—	—	93	22	6	—	—	—	—	4	6	144
Valga	—	—	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	2	2	11
Võru	1	—	—	—	—	—	156	3	1	—	—	—	—	2	14	177
Petseri	1	—	—	—	—	—	28	2	2	—	—	—	—	2	2	37
Kokku—Total	41	32	—	—	—	—	1158	127	77	—	2	—	1	22	130	1590

1) Tööliised, tehniline personaal, ametnikud ja teenijad. — Ouvriers, personnel technique, employés et service.

TÄHTSAMAD ARTIKLIID JA ÜLEVAATED „EESTI STATISTIKAS“ 1922—29.

METODOLOOGIA.

Põllumajanduslik üleskirjutus 1929 a. Nr. 88(3), lhk. 138—141
 Rahvusvaheline majandusstatistika meetodite ühtlustamise konventsioon 87(2), „ 69—75
 Rahvusvahelised mõjud statistika korraldamisel 76(3), „ 161—170
 Statistika iseseisvuse ajal 75(2), „ 65—72
 Rahva suhtumine statistikkale Eestis 75(2), „ 73—81
 I Eesti-Läti statistika konverentsi resolutsioonid 66(5), „ 293—293
 Sama II Eesti-Läti statistika konverents 71(10), „ 547—554
 Sama III Balti riikide statistika konverents 80(7), „ 397—401
 IV Eesti-Läti statistika konverents 94(9), „ 481—485
 Väikekaubanduse arvestamise põhimõtted 27(6), „ 1—24

RAHVUSVAHELISED ANDMED.

Välja ja sissereänd ilmus 1920—24 a. Nr. 57(12), lhk. 5—10
 Võrdlusanemad Balti riikidest 1920—26 a. 72(11), „ 629—638
 Palgaolud välisriikides 1914—25 a. 55(10), „ 1—4

RAHVASTIK.

Eesti laste füüsiline arenemine 1926—27 a. Nr. 84(11), lhk. 621—629
 Vastastõnuvate pikkus, kaal ja peamõttud Tallinnas 1926—27 a. 82(9), „ 525—531
 Süüdnud, surevus, abieluluvus ja abielulahutus 1928 a. 94(9), „ 486—491
 Sama 1927 a. 85(12), „ 693—713
 Sama 1926 a. 74(1), „ 1—13
 Sama 1925 a. 64(3), „ 97—101
 Sama 1924 a. 47(2), „ 1—69
 Abielulahutus 1923—28 90(5), „ 279—285
 Abieluluvus 1922 a. 21(10), „ 61—69
 Surevus 1922 a. 20(9), „ 61—76
 Süüdnud, surevus ja abieluluvus 1921—22 a. 18(7), „ 51—80
 Surmapõhjused 1927 a. 87(2), „ 101—112
 Sama 1925 a. 64(3), „ 102—104
 Rinnalaste surevus 1925 a. 65(4), „ 209—219
 Rahvarvu kasv Eestis 1921—25a. 55(10), „ 5—8
 Linnade ja alevite rahvastik 1928 a. 80(4), „ 211—215
 Sama 1927 a. 78(5), „ 285—287
 Rahvalik-kleimine üle piiri 89(4), „ 207—210
 Sama 1927 a. 78(5), „ 288—291
 Rahvalik-kleimine üle piiri ja sisemaal 1925—26 a. 68(7), „ 384—389
 Väljaränd 1928 a. 90(5), „ 277—279
 Väljaränd 1927 a. 77(4), „ 293—295
 Väljaränd 1926 a. 66(5), „ 290—291
 Väljaränd Eestist 1924—25 a. 57(12), „ 1—5
 Eesti sõdurite pikkus 1924 a. 69(8), „ 431—445

HARIDUS.

Üldhariduslik rahvuskoolid 1927/28 õ/a. Nr. 92(7-93(8)) lhk. 407—419
 Opihaste töökoormatus 83(10), „ 565—577
 Opetajate seminarid 1923—27 a. 78(5), „ 298—302
 Oppesuutused 1922—27 a. 76(3), „ 200—210
 Merikoolid 1923—27 74(1), „ 30—34
 Alg- ja keskkoolid 1927/28 õ/a. 88(3), „ 142—162
 Sama 1926/27 õ/a. 79(6), „ 341—361
 Sama 1925/26 õ/a. 72(11), „ 611—628
 Sama 1924/25 õ/a. 60(15), „ 1—20
 Sama 1923/24 õ/a. 43(10), „ 1—54
 Lastelaul 1923—27 a. 81(8), „ 471—478
 Tartu ülikool 1928—28 a. 89(4), „ 232—240
 Ülikooli õppeküsimused, üliõpilaskond ja majandus 1922—26 a. 66(5), „ 281—288
 Tallinna Tehnikum, 1926—28 a. 89(4), „ 240—242
 Sama 66(5), „ 280—290
 Kirjastus, ajakirjandus ja kirjandusturg 1924—28 a. 63(7), „ 393—401
 Avalikud raamatukogud 1926 ja 1927/28 a. 91(6), „ 358—367

TÖÖ JA PALGAD.

Tööpõlve pikkus tööst. 1928a. II poolaastal Nr. 92(7-93(8)) lhk. 406
 Sama I poolaastal 86(1), „ 36—41
 Tööpõlve pikkus tööstuses 1927 a. 82(9), „ 541—545
 Tööolud 1922—27 a. 75(2), „ 133—140
 Toodang ja tööajad suurtööst. 1927 a. 87(2), „ 84—100
 Suur- ja kesktööstus ettevõtete tööajad I. VII. 1927 a. 71(10), „ 608—610
 Tööajaloo ja tööbörside tegevus 1927—28 a. 89(4), „ 216—219
 Sama 1924—26 a. 70(9), „ 524—528
 Tööajaloo Tallinnas 8. IV. 1926 a. 62(1), „ 9—20
 Sama Tartus 16. II. 1927 a. 69(8), „ 464—466
 Sama üldiselt 1922—24 a. 39(6), „ 15—30
 Töökaitses 1928 a. 92(7-93(8)) „ 399—405
 Sama 1921—26 a. 73(12), „ 696—704
 Kollektiivlepingud I. VII. 1927 a. 71(10), „ 589—590
 Streikid tööstuses 1929 a. 98(1), „ 37—39
 Sama 1928 a. 88(3), „ 163—165
 Sama 1927 a. 78(5), „ 294—295
 Sama 1926 a. 67(6), „ 354—356
 Sama 1921—25 a. 54(9), „ 7—13
 Sama 1922 a. 15(4), „ 51—53
 Töötingimused suurtööstuses 1925 a. I poolal 41(8), „ 42—46
 Hädabaitõud 1928/29 a. talvel 94(9), „ 503—508
 Sama 1927/28 a. talvel 83(10), „ 600—604
 Sama 1924—26 a. 69(8), „ 455—463
 Haigekassad ja nende liikmed 1921—27 a. 80(7), „ 418—421
 Tööõnnetused 1927 a. 94(9), „ 509—512
 Sama 1926 a. 81(8), „ 485—488
 Sama 1924—25 a. 70(9), „ 487—494
 Maa- ja hinnatõõliste tootlusolud 87(2), „ 7—80
 Palgaolud tööstuses 1928 a. 90(5), „ 290—304
 Palgaolud tööstuses 1926—27 a. 80(7), „ 402—417
 Tööstustõõliste palgad Tallinnas 1926—27a. 71(10), „ 578—580
 Tööstustõõliste palgad Tallinnas 1926—27a. 67(6), „ 349—350

Põllutõõliste palgad 1927 a. Nr. 71(10), lhk. 576—577
 Sama palgad 1928 a. 61(16), „ 22—23
 Tööstustõõliste palgaolud 1914—26 a. 59(14), „ 3—12
 Tõõliste majanduslik seisukord Tallinnas ja Narvas (Büüetiline uuring) 48(3), „ 1—108

TERVISHOOL.

Andmeid laste tervishoolest Nr. 87(2), lhk. 81—83
 Kaitseväge tervishoid 1925—27 a. 82(9), „ 513—524
 Rahva tervislik seisukord 1919—27 a. 75(2), „ 141—142
 Surmapõhjused 1927 a. 87(2), „ 101—112
 Sama 1926 a. 77(4), „ 236—247
 Sama 1925 a. 64(3), „ 102—104
 Rinnalaste surevus 1926 a. 81(8), „ 460—472
 Sama 1925 a. 65(4), „ 209—219
 Nakkushaigused 1925—26 a. 87(6), „ 351—353
 Lepra 1919—28 a. 84(11), „ 630—632
 Väiklõõbi 1919—25 a. 73(12), „ 684—690

KURITEGEVUS JA ÕNNETUSED.

Tulekahjud 1928 a. Nr. 89(4), lhk. 201—206
 Sama 1927 a. 76(3), „ 194—199
 Süüdimõistetute koosseis 1924—26 a. 74(1), „ 19—28
 Enesetapped 1927 a. 81(8), „ 488—490
 Sama 1925—26 a. 65(4), „ 206—208
 Sama 1922 a. 19(6), „ 57—80
 Kuril- ja sõõteod ning seaduste ja määruste rikkumised 1924—26 a. 71(10), „ 555—578
 Süütegevus 1927 ja 1928 a. 66(11), „ 640—654
 Kuritegevus 1919—1924 a. 58(8), „ 1—7
 Tulekahjud 1924—26 a. 70(9), „ 512—517

TÖÖSTUS.

Ürtootva tööstuse toodang ja väärus 1927 a. Nr. 91(6), lhk. 336—338
 Toodang ja tööajad suurtööstuses 1927 a. 87(2), „ 84—100
 Sama 1926 a. 75(2), „ 110—125
 Sama tööstuses 1925 a. 63(2), „ 37—58
 Käsitöõiniste tarvitus tööstuses 1925 a. 67(6), „ 347—349
 Jõumusiinad ja mehaaniline jõud tööstuses 1925 a. 69(8), „ 446—458
 Eesti tööstussaaduste turud 1923—26 a. 70(9), „ 493—502

VALISKAUBANDUS.

Metsasaadused meie väliskaubanduses 1920—28 a. Nr. 88(3), lhk. 165—175
 Väliskaubandus 1919—27 a. 75(2), „ 101—109
 Väliskaubandus 1927 a. I poolal 69(8), „ 463—464
 Tollimaks ja väliskaubandus tollitariifi kohaselt 1928 a. 95(10), „ 578—589
 Sama 1927 a. 89(10), „ 589—599
 Sama 1926 a. 70(9), „ 503—511
 Eesti tööstussaaduste väljavedu 1927 ja 1928 a. 95(10), „ 551—557
 Eesti tööstussaaduste turud 1923—26 a. 70(9), „ 498—502
 Põõlumajandus- ja tööstussaadused väliskaubanduses 1924—28 a. 94(9), „ 495—497

HINNAD.

Elumaksumus Eesti linnades 1922—29. Nr. 90(5), lhk. 285—289
 Elustoonade hinnad laatadel 1928 a. 89(4), „ 229—231
 Sama 1927 a. 78(5), „ 295—297
 Suurmüügi ja elumaksumuse indeksid 1913—28 77(4), „ 261—269
 Suurmüügihinnad 1922—26 a. ja Eesti suurmüügiindeks 63(2), „ 57—66
 Toiduainete võrdlev maksumus 1922—27 a. 68(7), „ 389—392
 Põõlumajandussaaduste hindade indeksid 65(4), „ 219—220
 Elumaksumus (elukaalidus) 36(3), „ 1—98

TRANSPORT JA SIDE.

Raudteede tegevus 1928/29 a. Nr. 97(2), lhk. 885—714
 Sama 1927/28 a. 85(12), „ 714—742
 Sama 1926/27 a. 73(12), „ 705—722
 Sama 1925 a. 65(4), „ 182—199
 Sama 1921—23 a. 17(6), „ 67—96
 Välis- ja rannasõõit ja kauba- ning reisijate vedu 1928 a. 92(7-93(8)) „ 429—445
 Sama 1927 a. 80(7), „ 421—437
 Sama 1926 a. 67(6), „ 331—346
 Kaubalaevastik I. I. 1929 a. 94(9), „ 516—521
 Sama I. I. 1928 a. 82(9), „ 532—537
 Sama I. I. 1927 a. 68(7), „ 404—408
 Siseveeteede tegevus 1928 a. 94(9), „ 513—515
 Sama 1927 a. 82(9), „ 538—540
 Sama 1926 a. 68(7), „ 409—411
 Laevasõõit ja kaubavedu veeteel 1925 a. 56(11), „ 1—18
 Post, telegraaf, telefon, raadio 1928/29 a. 96(11), „ 613—639
 Sama 1927/28 a. 84(11), „ 650—672
 Sama 1926 ja 1927 a. I veerandil 72(11), „ 337—356
 Mootorsõõdukite arv I. I. 1929 91(6), „ 389—340
 Mootorsõõdukite arv 1922—26 a. 68(7), „ 422—403
 Maanteede pikkus 69(8), „ 467

KINDLUSTUS.

Kindlustusseltsid 1927 a. Nr. 81(6), lhk. 341—353
 Sama 1928 a. 74(1), „ 35—48
 Sama 1924—25 a. 64(8), „ 134—148
 Sama 1923 a. 42(9), „ 1—16
 Sama 1920—22 a. 29(8), „ 1—15
 Halguskindlustus 1927 ja 1928 a. 95(10), „ 567—574
 Sama 1926 a. 83(10), „ 578—586
 Sama 1919—25 a. 68(7), „ 375—383

KREDIIT JA KAPITAL.

Aamnikkudele antud riiklikud laenuid ja toetused 1921—1928 a. Nr. 94(9) lhk. 524—525
 Põõlalaenu pank 1928 a. 89(4), „ 243
 Aktiüaseltside ja osahäisuste äriseisund 1927 ja 1928 a. 88(8), „ 176—185
 Pankade tulud ja kulud 1927 a. 86(1), „ 28—35
 Pankade tulud ja kulud 1921—26 a. 71(10), „ 590—585

Maapanga tegevus 1926-27 a.	Nr. 71(10), lhk. 536-587
Besti rahaasutuste arenemine, 1920-21a.	1-2, " 203-205
RAHANDUS.	
Raharingvool 1919-20 a.	Nr. 95(10), lhk. 553-566
Meie riigimajandus nettoarvudes ja üldine maksukoormatus	86(1), " 42-50
Riigi tulud ja kulud 1918-27	79(6), " 362-366
Maavahituste tulud ja kulud I. I 1927-31. III. 1928 a.	95(10), " 545-453
Sama 1923-26 a.	79(6), " 367-373
Linnade ja alevite tulud ja kulud I. I. 1927-31. III. 1928	91(6), " 325-335
Linnade ja alevite tulud ja kulud 1926 a.	78(5), " 311-322
Linnade ja alevite tulud ja kulud 1925 a.	66(5), " 267-269
Sama 1924 a.	52(7), " 1-13
Sama 1923 a.	40(7), " "
Maksubilans 1928 a.	92(7)-93(8), " 420-426
Sama 1927 a.	78(5), " 303-310
Besti maksubilans 1924-26	66(5), " 239-256
Puhaskasumaks 1928 a.	96(11), " 655-661
Sama 1927 a.	81(8), " 479-484
Tulumaks 1928 a.	90(5), " 261-276
Tulumaks 1927 a.	77(4), " 249-260

ÜHISTE GEVUS.

Tarvitajate ja majandusühingud 1926 a.	Nr. 73(12), lhk. 725-727
Tarvitajateühisused I. I. 1924	33(12), " 1-31

VARIA.

Korteriolud Tallinas ja Tartus	Nr. 92(7)-93(8) lhk. 385-398
Leitud 1922-28 a.	94(9), " 492-494
Alkoholi toodang ja tarvitamine 1920-27 a.	78(5), " 291-293
Riigiteenijate palgaoalud 1927/28 a.	84(11), " 633-649
Riigiteenijate arv ja selle vähendamisprobleem	76(3), " 211-218
Ühingud ja seltsid 1926-28	91(6), " 354-359
Ühingud ja seltsid Eestis 1921-26 a.	61(16), " 18-21
Eaime rahvahäältsus Eestis 17.-19. veebruaril 1923 a.	14(3), " 58-74

PÖLLUSAAGID JA KASVUPIND.

Viljasaagid 1929 a.	Nr. 96(11), lhk. 662-664
Maapidamine ja viljade kasvupinnad 1929 a.	95(10), " 500-593

Riigimaa suurus ja kruntide arv I. I. 29 a.	Nr. 89(4), lhk. 220-224
Viljade kasvupind ja saak 1927 a.	76(3), " 187-193
Viljade kasvupind 1927 a.	70(9), " 495-497
Viljade kasvupind ja saak 1926 a.	62(1), " 1-8
Viljade kasvupinnad ja saagid 1925 a.	49(4), " 9-14
Viljakasvatuse valdkonnad Eestis	66(5), " 270-280
Maaviljakuse valdkonnad Eestis	65(4), " 165-179

KARJAPIDAMINE.

Loomade arv ja koosseis 1929 a.	Nr. 95(10), lhk. 594-596
Loomade arv 1927 a.	71(10), " 574-575
Lambapidamine 1926 a.	64(3), " 149-150
Sulgloomapidamine 1926 a.	65(4), " 180-181
Loomade arv 1928 a.	58(13), " 1-2
Loomade arv ja koosseis 1920-25	51(6), " 1-11
Kontrollkarjade austatoodang 1925 a.	64(9), " 5-7
Sulgloomapidamine 1925 a.	51(6), " 12-16

PÖLLUMAJANDUSE TASUVUS.

Talumajanduse tasuvus 1928/29 a. (eelkukkuvõte)	Nr. 97(12), " 720-726
Talumajanduse tasuvus 1927/28 a.	85(12), lhk. 743-748
Sama 1926-27 a.	73(12), " 679-683
Sama 1925-26 a. (eelkukkuvõte)	61(16), " 1-5

MAAREFORM.

Maakorraldus 1927 ja 1928 a.	Nr. 94(9), lhk. 522-524
Maareformi teostamine 1919-26 a.	76(3), " 171-175
Maareformi teostamine	6-8, " 49-63
Talundite arv ja koosseis 1925 a.	50(5), " 1-5

MUUD PÖLLUMAJANDUSE ALAD.

Põllumajanduse erakorraline krediteerimine 1928 ja 1929 a.	Nr. 97(12), lhk. 727-731
Maaparanduse seisukord	96(11), " 665-666
Riigi metsamajandus 1927/28 m/a.	94(9), " 498-502
Põllumajandustoodangu väärtus 1922-26 a.	67(6), " 319-321
Põllumajandus- ja tööstusainete väliskaubandus 1923-26	67(6), " 322-330
Põllumajandussaaduste hindade indeksid	65(4), " 219-220
Põllutõrjehiirte ja masinate arv ning väärtus talundis 1925 a.	61(16), " 6-10

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO ERIVÄLJAANDED.

LHK A. ESTI DEMOGRAAFIA

Vihk I. Haridus Eestis I	Lhk. 288-186, 1924.	Kr. 6.-
Haridus Eestis (lüh. väljaanne)	300, 1924.	3.50
II. Sündivus, surevus, abielluv, jaharvahvõikum. 1921-1923 a.	52-54, 1925.	3.-
III. Tervishoid Eestis	132-30, 1925.	5.-
IV. ahevastik ja tervishoid	Trükkimisel.	

ESTI MAJANDUS

Vihk I. Väliskaubandus 1923 a.	Lhk. 20-72, 1924.	Kr. 2.-
II. Eesti sadamad, veeteed, kaubaäevastik ja laevasõit	102, 1925.	2.50
III. Raudtee, post, telegraaf ja telefon Eestis	84, 1925.	2.-
IV. Väliskaubandus 1924 a.	224-92, 1925.	3.-
V. Tööstus Eestis	80, 1926.	2.50
VI. Riigiraudteed 1924 a.	36, 1926.	2.-
VII. Väliskaubandus 1925 a.	109, 1926.	3.25
VIII. Väliskaubandus 1926 a.	IV+106, 1927	3.25
IX. Aktsiaseltside, osatühisuste ja ühisteg. asut. äri seisund I. I. 1926 (kuuldibilanssid)	82-84, 1927.	2.-
X. Väliskaubandus 1927 a.	106, 1928.	3.25
XI. Väliskaubandus 1928 a.	120, 1928.	3.50

ESTI PÖLLUMAJANDUS

Vihk I. Eesti põllumajandus I.	Lhk. 290, 1923.	Kr. 5.-
II. Eesti põllumajandus II.	172, 1924.	2.50
III. Loomapidamine Eestis 1924	17-105, 1925.	1.50
IV. Eesti põllumajandus 1925 a.	3-201, 1926.	3.-
V. Eesti põllumajandus 1926 a.	VII+254, 1927.	3.-
VI. Eesti põllumajandus 1927 a.	VIII+207, 1928.	2.75
VII. Eesti põllumajandus 1928 a.	VIII+218, 1929.	2.75
LHK B. 1. I. Üldrahvalgemise eelkukkuvõtted	78, 1923.	Kr. 2.-
2. Sugemend vigaste laste kohta Eestis	164, 1923.	3.75
3. II. Riigikogu valimised	78, 1923.	3.-
4. Eesti väliskaubandus 1921-1922	60+38, 1923.	2.50
5. 1922 a. Üldrahvalgemise andmed		

Vihk I. Rahva demograafiline koosseis ja korteriolud Eestis	Lhk. 88, 1925.	Kr. 2.-
II. Üleriikline kokkuvõte (tab.)	8-188, 1924.	4.-
III. Rahva tööala ja ühiskondline kihitus	88+84, 1925.	3.-
IV. Viru maakond	24-52, 1924.	2.-
V. Järva maakond	52-60, 1924.	3.-
VI. Harju maakond ja Tallinn	40-56, 1924.	3.-
VII. a) Lääne maakond	20-56, 1924.	2.-
b) Saare maakond	20-56, 1924.	2.-
VIII. Pärnu maakond	40-84, 1924.	3.50
IX. Viljandi maakond	36-84, 1924.	3.50
X. Tartu ja Valga maakonnad	40-92, 1924.	3.-
XI. Võru ja Peitseri maakonnad	30+46, 1927.	3.-
6. 1922 a. Üldrahvalgemise andmete läbitöötam. plaan ja tabelite sisu	48, 1923.	1.-
7. Asumaa majapidamise Eestis 1919-23 a.	46-60, 1924.	3.50
8. 1925 a. Põllumajandussõidu üleskirjutuse andmed	4-219, 1926.	3.75
9. Statistiline album, v. I. Maa ja rahv. (38 dia- ja kart. värv.)	1925.	6.-
" II. Majandus. (24)	1926.	6.-
" III. Põllumajandus. (112 lhk. (joonised, fotod ja tekst)	1925.	7.50
10. III. Riigikogu valimised	48, 1927.	1.75
11. Karjajamajandus ja karjasaaduste turg välismaal ja Eestis	72, 1928.	
12. IV. Riigikogu valimised	52, 1929.	1.75

LHK F. ESTI STATISTIKA KUUKIRI:

1922 a. Nr. Nr. 1-11 hind kokku	Kr. 10.-	1926 a. Nr. Nr. 46-61 hind kokku	Kr. 15.-	1930 Nr. 98(1) 15 jaan.	Lhk. 56 Kr. 1.50
1923 " " 12-21 " "	15.-	1927 " " 62-73 " "	15.-	" " 99(2) 15 veebr.	72 " 1.50
1924 " " 22-33 " "	15.-	1928 " " 74-85 " "	15.-		
1925 " " 34-45 " "	15.-	1929 " " 86-97 " "	15.-		